INDEX

pro Circularibus a. 1896.*

pag.

Africanae missiones ss. . . 47,79
Albaregal. peregrinatio 96
Albertfalu 45
Államsegélyben részesülő tanitók 111
Ambach 147
Apar 47
Áronffy 36
Aulik 36

Baán 118
Babarcz 117
Badutzy 50
Bános 41
Baptismi reiteratio 90
Battina 52,115
Báter 140
Beck 116, 118
Belfürged 44, 114
Benedictio puerperae 95
Bencze Franc. 98
Berkesd 34
Birján 44, 114
Bisztricze 10, 26, 115
Blažeković 36
Bodolya 27
Boda 35
Boldogasszonyfa 34, 53
Bolmány 69, 117
Bougaud 44
Bozsok 17, 31
Bődy Steph. 12, 36
Bődy Car. 96
Brüsztle 79

pag.

Charvát 71
Collecta pro „serenitate äeris“ . 49
„Communitas“ in vis. can. quid significat? 110
Communio extra Missam . . . 50
Complicis absolutio 87
Congressus antimassonicus . . 97
Consanguin. imped. cumulatio . 93
Conscriptio proventuum cleri 8, 29, 37, 43, 49, 99, 130,
Cooperatores non sunt membra sedis schol. 132
Cselenkó 36
Csizmadia 27, 128
Csonka 118
Csurda 118
Czikó 46

Dinnyeberki 95, 26
Dióssy 36
Dispens. apost. clausula de tollenda cohabitatione incestuosa 91
Dombovár iud. nobil. erectio . . 2
Döbrőssy 50
Dráva-Szent-Márton (Somogy-) 95, 112, 138
Dujmovits 96, 60
Dulánszky Ferd. Eppus † . 13, 21
Duna-Szekcső 138
Eppalis sacelli privilegium resp. praecepti dominic. 89
Erős 6
„Ezeréves Magyarország“ . . 122

*) Numeri paginarum **1—96 ex errore** typi bis occurrunt, ideo paginae horum numerorum, **secundo** occurrentium, **numeris lineola subductis** designantur.

pag.

Exercitia ss. cleri 40
Exercitia ss. docent. dioec. . . 41
Expositio SS. Euch. Sacramenti 50
Extractuum matric. eccl. tymbratio 53, 107

Facultates apost. pro foro externo 21
„ „ „ „ interno 23
Facultas apost. disp. in mixta relig. 29
Facultas apost. conced. dimissoriales ordinandis 30
Facultas apost. benedic. campanas 30
„ „ nominandi examinatores prosyn. 31
Facultas apost. patenas et calices benedic. 7
Facultas apost. altaria portat. benedic. 7
Fájth 53
Feked 17, 53, 114
Fetter 36
Forster 36
Fráncsics 27
Frey 20
Fundus subsid. regnic. doc. cath. 25, 99

Gaál 147
Gadó 36
Gálffy 26
Gerecze 26
Gombárovics 6, 120
Görcsöny 28, 46
Gött 119, 128
Gödre 17, 60, 118
Gruzling 7, 115, 143
Gundy Mich. 1
Gyermekek vallása 53, 55
Gyimóthy 6, 128
Gyümölcsény 5

pag.

Háy 53, 147
Hanth 70
Haszmann-Virág 26
Heckenberger 36, 116, 140
Heindl 116
Himesház 41
Hird 10, 142, 146
„Hivatalos Közlöny“ 58
Hofmeister 47
Horváth Mich. 96, 40
Horváth-Hertelend 17, 46
Hospitium peregrin. Hierosol. . 120
Huber 50

Immunitas offic. eccl. a taxis postal. 131
Instructio Congreg. Eppor. ad Eppos Hung. 54
Isk. bizonyitványok másodlatainak és másolatainak kiállitása 3
Isk. ifjuság részvétele temetéseken 45
Isk. könyvek beszerzése . . . 91
Iskolai mulasztások 91
Iskolai szorgalmi idő 91

Jäger 140
Jeiunii anticipatio vel dispens. . 92
Jozgits 44, 143

Kácsfalu 20
Kánya 11, 47
Kain 118
Kátoly 127, 147
Késmárky Jos. . . 116. 128, 140
Kirschanek 6, 46, 96
Kis-Dárda 145
Kisfalud 5, 17
Komócsy 36
Kopáry 128, 147
Korpád 53
Köhler 140
Kökény 125

pag.

Kölesd 124, 139
„Közgazdasági és statist. évkönyv“ 132
Községi pótadótól való mentesség a lelkészeknek 109
Községek neveinek rendezése . 134
Králianum praemium 120
Krum 118

Lackenbacher stipend. 136
Laskafalu 137
Lechner 28
Lecticalium praescriptio . . . 109
Leonis PP. XIII. epistola ad Eppos Hung. 1
Leonis PP. XIII. encyclica de unitate Eccl. 61
Liebelt 53
Liebbald 120
Liquorum ss. consecratio . . . 29
Litaniar. SS. Cordis Iesu publica recit. prohib. 1
Lőcs 136
Lővárdy 99

Magnae Dominae Hung. officium 85
Magyar-Egregy 124
Magyar-Peterd 96, 47
Maráza 27
Mária-Gyüd 47
Masson 46
Matricae eccles. . 9, 53, 107, 110
Matrimonium (s. d.) civile . 8, 51
Matrimonia catholicorum diversi rit. 55
Matrimonia subditorum Sabaudiae et Hung. 55
Mayer 120
Megyefa 59
„Mensa academica“ 102
Millenium . . . 73, 85, 96, 122

pag.

Missa in ecclesia aliena . . . 49
Missarum de Requ. privilegium extenditur 89
Missarum de Requ. „orationes et Sequentia“ 94
Monetae extra usum colloc. . 2
Mozolányi 27
Mözs 11
Mucsi 46, 47
Müller 140

Nagy-Nyárád 35
Németh Paulus 118
Német-Keér 28
Népoktatási füzetek 133
Neumayer 36, 140
Niedermayer 7
Nunkovics 36, 147

Oboli S. Petri 51
Offenmüller 36, 128
Officii fund. dioec. statuta . . 120
Ollé 6
Oratio pro Rege feria VI. i. Par. et Sabb. S. 87
Öcsény 125
„Őrangyal“ 4

Paári 36, 51, 114
Paks 44, 117
Palatincza 46, 146
Palé 11
Palkó Steph. 128
Párbér elévülése 109
Pártos 147
Pastorales millen. Vic. Capit. . 75
Pelcz 27, 140
Pévald 6
Pécsvárad 128

pag.

Philosophiae christ. cathedra penes univ. Budapest. erigitur 111
Piller 134
Pintér Jos. 115, 143
Pintér Car. 140
Polgár 46
Polgárisk. magánvizsgálaton illetékes hitoktató 132
Pozsgay 28
Pölöske 60, 138
Praeparandia eppalis 50
Püspök-Lak 125, 137
Püspök-Márok 139
Püspök-Szent-László 52

Quadragesimales 19

Rajczy 6, 128
Rácz-Mecske 31, 46
Rácz-Petre 46
Rácz-Töttős 35, 113
Rathman 143, 147
Regenye 45
Reiner 36
„Rendeletek tárá"-hoz tárgymutató 145
Reliquiarum ss. Beatorum delatio 50
Riedlinger 6, 140
Romaisz 128
Rössler 6
Rudolf 116

Sághy 129
Schematismi data 98
Schematismus docentum dio c. 141
Schmeller Al. 128
Schultz Em. 51
Schunk 140
Scotti „Elmélkedések" 122

pag.

Sepse 115
Singer 119
Somogy-Szent-László . . . 35, 53
Szabó Desid. . . 6, 12, 36, 118
Szabó Victor 116
Szabolcs-Bányatelep 60
Szakál fil. 41
Szabad-Szent-Király 26
Szálka 112
Szántó 36
Szebény 44
Szegzárd-Ujváros 52
Szent-István 11, 27, 59
Szent-Iván . . . 114, 127, 146
Szommer 120
Sztára 26
Szűr 113
Synodale examen . . 31, 98, 120

Tabell. conspectus de numero parium et prolium 129
Takács 118, 147
Tanitóegyleti tanácskozmányok 44, 95
Tanitói nyugdijalapra tankötelesek járuléka 122
Tarbérczy 129
Templomtőkék tőkekamatadómentessége . . . 43, 108, 140
Tevel . . 20, 51, 112, 114, 147
Theses theologicae 1
„ paedagogicae . . . 59, 69
Tóth 118
Tótkeresztúr 5
Tótkeszi 146
Tolna-Szántó 51, 118
Troll Vic. Capit. . 13, 15, 21, 75
Troll fund. pro doc. 2
„ „ „ sacerd. . . . 7
Trinn 36, 118

pag.

Udvari 27
Ulákovics 71

Vajay 120, 128
Vallás szab. gyak. szóló törvény 31
Varga Col. 36, 140
Véménd 5
Villány 138
Vinum sacrificale 119
Virág 116
Vörös Christ. 27
Vörös Leop. 98
Vörös-kereszt egylet . . . 43, 44
Vörösmarth 115
Vujics 116

Walter Jos. 118

Zabavnik 96
Zányi 140
Závod 126, 139
Zomba 52

Quinque-Ecclesiis. Typis Lycei Episcopalis (B. Madarász) 1897.

I.

159
1896

Die 18. Decembris anni 1895. pie in Domino obiit Michäel Gundy, em. VAD. districtus Szent-Lőrincz et parochus Bakonyaensis sacerdos iubilaris, nestor dioeceseos, qui a. 1805. natus, a. 1829. presbyter ordinatus, sex annis praebendatum, ab a. 1842. parochum in Bakonya egit, a. 1880. VADiaconus et scholarum inspector districtus Szent-Lőrincz renuntiatus, a. 1887. albo emer. sacerdotum cooptatus est. (Mors Michaëlis Gundy, em. parochi Bakonya.)

Pro cuius annimae refrigerio quivis sacerdos dioecesanus tres missas offerre tenetur.

160
1896

A Sacra Rituum Congregatione expetitum fuit, utrum Litaniae Ss. Cordis Iesu, quae per Decretum *Pinerolien.*, quod circumfertuct, quamvis a Sancta Sede approbatae non fuerint, permissae dicuntur, saltem extra functiones stricte liturgicas, recitari aut cantari possint in Ecclesiis vel Oratoriis publicis? (Litaniae Ss. Cordis Jesu prohibitae.)

Eadem vero Sacra Rituum Congregatio ad relationem infrascipti Secretarii, re mature perpensa, respondendum censuit: „*Negative; et cuilibet Decreto contrario derogatum esse per subsequens Generale Decretum, datum die 6 Martii 1894, quo prohibentur Litaniae quaecumque, nisi exstent in Breviario aut in recentioribus editionibus Ritualis Romani, ab Apostolica Sede approbatis.*“ Atque ita servari mandavit. Die 28. Novembris 1895. CAI. Card. ALOISI-MASELLA S. R. C. Praef. L. † S. A. Tripepi *S. R. C. Secretarius.*

161
1896

I. Pro corona vernali e Theologia Morali: Ostendatur falsitas theoriae moralitatis sine religione. (Praefiguntur theses theologicae pro a. 1896. elucubrandae.

II. Pro corona autumnali e Jure Canonico: Declarationem consensus coniugalis fidelium coram magistratu civili factam, coram Deo Eiusque Ecclesia nedum ut sacramentum, verum nec ut contractum haberi ullo modo posse.

162
1895

(Subsidium e fundatione Troll pro docentibus.)

Subsidium e fundatione Illmi Francisci Troll pro docentibus facta redundans pro anno 1895. obtinuerunt; etquidem:

Josephus Gergelics, docens in schola elem. praeparandiae adnexa; Josephus Liber, docens Gyódensis; Josephus Szépe, docens Bodaensis; Georgius Ébert, docens Pócsaensis; Ioannes Oberst, docens Bellyensis; Josephus Weber, docens Izabellaföldensis; Ladislaus Seregly, docens Mohácsensis; Franciscus Eisenbart, docens Szabarensis; Leopoldus Heigl, docens Versendensis; Jacobus Probszt, docens Hosszu-Hetényensis; Carolus Kramer, docens Mágocsensis; Antonius Kovács, docens Szatinaensis; Franciscus Waldfogl docens Potonyensis; Rauschenberger, docens Čepinensis; Stephanus Robek, docens Šljivoševcensis; Adamus Walter, docens Czikóensis; Petrus Hambuch. docens Csibrákensis; Sigismundus Magyar, docens Szántóensis; Stephanus Svarda docens KisSzékelyensis; Josephus Ruzsinszky, docens Kölesdensis; Josephus Szabó, docens Agárdensis; Julius Mussong, docens Hőgyészensis.

Qui per respectivos DD. parochos edocendi venient, quatenus summam 45 fl 45 cr. erga apocham tymbro legaliprovisam apud Officium fund. dioec. levare poterunt.

163
1896

(Az ó-dombovári uj közigazgatási járás felállításáról.)

3312. Eln. szám. Nagyméltóságu Püspök Ur. A nagyméltóságu belügyminister úrnak f. évi deczember hó 20 án 107762. sz. a. hozzám intézett átirata kapcsán van szerencsém tisztelettel értesiteni Nagyméltóságodat, hogy a belügyminiszter úr Ó-Dombovár község székhelylyel uj közigazgatási járásnak 1896. évi január hó 1-től leendő felállitását és azt, hogy abba a mostani dombovári járásból Ó és Uj-Dombovár, Döbrököz, Szakcs, Nak, Lápafő, Várong, Kocsola, Kurd és Gyulajováncza, a simontornyai járásból pedig Mucsi és Csibrák községek osztatnak be, engedélyezte.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását, Budapest, 1895. deczember hó 31-én. A minister meghagyásából: Molnár Vincze s. k. osztálytanácsos, elnöki titkár. Nagyméltóságu Dr. Dulánszky Nándor valóságos belső titkos tanácsos, róm. kath. Püspök Urnak. Pécsett.

164
1896

(A 10 és 5 kros ezüst-váltópénz forgalmon kivül helyezéséről.)

A m. kir. vallás és közoktatásügyi ministertől. 3319. eln. szám. Az austriai értékü 10 és 5 kros ezüst-váltó pénz 1897. évi január hó 1-évei törvényes

forgalmon kivül helyeztetik. Ezek az érmek ennélfogva a magán forgalomban fizetésképen csak még bezárólag 1896. évi deczember hó 31-ig fogadandók el. A m. kir. állami pénztárak és hivatalok azonban ezeket az érmeket bezárólag 1898. évi deczember hó 31. tartoznak fizetéskép elfogadni. 1898. évi deczember hó 31-ke után ezeket az érmeket, sem névértékük sem anyagértékük megtéritése mellett, állami pénztárak és hivatalok többé el nem fogadhatják. Különösen a szegényebb sorsu néposztály érdekében szükségét látom annak. hogy a közönség figyelme a fentjelzett körülményekre ujból felhivassék. Valamennyi egyházi főtiszt. Főhatóságnak. Van szerencsém tehát tisztelettel felkérni a főtiszt. Főhatóságot, hogy a lakosságot a 10 és 5 kros ezüst váltópénz beváltásának előadott módozataira a lelkészek utján figyelmeztetni méltóztassék. Fogadja a főtiszt. Főhatóság kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását. Budapest, 1895. deczember hó 30-án. Wlassics. s. k.

165
1896

(Ministeri leirat az iskolabizonyitványok és oklevelek másodlatairól.)

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministertől. 3038. eln. szám. A vezetésem alatt álló vallás- és közoktatásügyi ministerium ügyforgalma évről-évre növekszik s a lezáruló évvel már oly nagymérvü ügyforgalom mutatkozik, hogy szükségét érzem egyfelől az ügymenetnek gyorsitása, de másfelől az egyöntetüségnek megvalósitása czéljából némely eddig a központban ellátott ügyeknek ezentúli elintézését közvetlenül az intézeti előljáróságok hatáskörébe utalni. Egyelőre az oklevelek és bizonyitványok másodlatainak és másolatainak egyöntetü elintézhetése czéljából további szives intézkedés végett van szerencsém a főtiszt. Főhatóságot tiszteletteljesen felkérni, hogy 1) a főtiszt. Főhatóság főhatósága alatt álló középiskolákban, felső kereskedelmi-, ipari-, felső nép- és polgári-, felsőbb leányiskolákban, továbbá tanitó-, tanitónő- és kisdedóvónőképezdékben az osztálybizonyitványi másodlatok kiállitását és kiadását ezentul közvetlenül az illető intézet igazgatójára ruházni méltóztassék azzal, hogy a kiállitó igazgató ügyeljen, nem forog-e fenn a visszaélés gyanuja ; ha fennforog, a bizonyitvány elvesztésének igazolását követelje.

Egy-egy ilyen osztálybizonyitvány-másodlat kiállitásáért a bélyegen kivül az igazgató részére járó dij megállapitását a főtiszt. Főhatóság bölcs belátása szerint megállapitani méltóztassék.

A vezetésem alatt álló, most jelzett intézeteknél az osztálybizonyitványok másodlatáért 2 korona dij fizetendő.

Van szerencsém a főtiszt. Főhatóságot tisztelettel felkérni, hogy az elemi iskolai bizonyitványok másodlatainak az igazgató, illetőleg a helyi iskolai hatóság hozzájárulása mellett az osztálytanitó által leendő, s a főtiszt. Főhatóság belátása szerint megállapitandó dijért való kiállittatása iránt is intézkedni méltóztassék. A vezetésem alatt álló elemi iskolai bizonyitvány másodlatáért 1 korona illeti meg a kiállitót.

2) A középiskolai-, felső kereskedelmi iskolai-érettségi-, végbizonyitványok, indexek, szigorlati- s egyéb főiskolai bizonyitványok másodlatait szintén közvetlenül az igazgatók, illetőleg dékánok állitják és adják ki, de a vezetésem alatt álló ministerium „Hivatalos Közlöny"-ében ugy az eredeti bizonyitvány, mint a másodlat kelte és száma, az illető tanuló megnevezésével közzéteendő. A kiállitás óvatosságára nézve az előző pontban jelzettek irányadók.

Ugy az érettségi, mint a főiskolai bizonyitványok kiállitási dijának megállapitása a főtiszt. Főhatóság hatáskörét illeti. A főiskolai bizonyitványok másodlatainak kiállitási diját a vezetésem alatt álló intézeteknél 4. koronában állapitottam meg.

3) Tanképesitő okmányok, főiskolai oklevelek, államvizsgálati bizonyitványok másodlatainak kiállitását azok eszközölhetik, a kik az eredetit is jogositva vannak kiállitani, köteleztetnek azonban a kiállitók mind az eredeti okmány, mind a másodlat keltét és számát az illető tulajdonos megnevezésével a Budapesti és a vezetésem alatt álló ministerium Hivatalos Közlöny-ében közzétenni. A kiállitás óvatosságára nézve a már jelzettek itt is irányadókul szolgálnak.

Képesitő okmányok és főiskolai oklevelek másodlatainak diját a főtiszt. Főhatóság saját hatáskörében méltóztassék megállapitani. A felsőbb képesitő okmányok és főiskolai oklevelek másodlatainak diját 10 koronában, az alsóbb fokozatu oklevélmásodlatokért pedig a vezetésem alatt álló intézeteknél 5 koronában állapitottam meg.

4) Másolatokat kiállithatnak mindazok, kik másodlatokat állithatnak ki. A hitelesitési dij megszabása a főt. Főhatóságot illeti.

Fogadja a főtiszt. Főhatóság kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását. — Budapest, 1895. deczember hó 8. Wlassics Gyula.

Ezen ministeri leirat értelmében meghagyom az illetőknek, a kik az iskolai bizonyitványok és tanképesitő oklevelek másodlatai- és másolatainak kiállitására feljogosittattak, hogy az utasitáshoz mindenben szigoruan ragaszkodjanak. A másodlatok kiállitásáért a leiratban felsorolt összegek, a másolatok dija czimén pedig 1 korona lesz fizetendő.

166.
1896.

(Az „Őrangyal" czimü gyermeklap ajáltatik.)

Az „Őrangyal" czimü kath. szellemben szerkesztett képes gyermeklapot, mely Kárpáti Endre, ny. felsőbb leányiskolai igazgató szerkesztésében és Gladich Pál, győri kisebb papnevelő intézeti lelkiigazgató kiadásában minden hó 1-én és 15-én Győrött jelen meg, és melynek előfizetési ára egy évre 2 korona, mint a katholikus szellemü nevelés igen hathatós segédeszközét a keresztény családokban való terjesztés végett az egyházmegyei lelkész és tanitó urak kiválóbb figyelmébe ajánlom.

167.
1896.

A véméndi két osztálytanitói állomásra a mult évi (XXIV.) körlevélben 4337—4338. sz. alatt közzétett pályázat az ott körülirt feltételek mellett folyó évi január hó 31-ig terjedő határidővel ujból meghirdettetik. (Pályázat két osztálytanitói állomásra Véménden.)

168.
1896.

A felső-mindszenti plébániához tartozó Gyümölcsény fiókközségi kántortanitói állomásra a mult évi (XXIII.) körlevélben 4093. szám alatt hirdetett pályázat eredménytelen maradván, ugyan ennek határideje folyó évi január hó 31-ig kiterjesztetik. (Pályázat a gyümölcsényi kántor-tanitói állomásra.)

169.
1896.

A mozsgói plébániához tartozó Tótkeresztur fiókközség ktanitói állomásra folyó évi január hó 20-iki lejárattal pályázat hirdettetik. (Pályázat a tótkereszturi kántor-tanitói állomásra.)

Javadalma természetbeni lakás: két szoba, konyha, éléskamra, istálló, félszer, sertés és baromfi ól s egy hold házi kert.

Minden házaspár (körülbelül 80 pár) ad 3 felöntő gabonát, felerészben buzát 45 frt, felerészben rozsot 37 frt 50 kr. és páronként 20 krt = 16 frt. A községtől 6 öl kemény tüzifa beszállitva 48 frt. Iskola fütésért 5 frt. Malomba fuvarost a község ad, 6 frt. Ismétlő iskoláért 20 frt 75 kr. Mindennapos iskolai oktatásért 8 frt 40 kr. Stóla illeték, körülbelül 10 frt. A házi kert szántása, boronálása, trágya hordás 14 frt. Összesen 320 frt 65 kr. Tannyelv: német-magyar. A tanitáson kivül kötelessége minden vasár- és ünnepnap litániát tartani, keresztjáró napokban s egyéb szokásos alkalmakkor körmenetet vezetni s tanitványait az egyházi énekekre oktatni. A kérvények az iskolaszék elnökségéhez intézendők.

170.
1896.

A kisfaludi elemi iskolánál az altanitói állás lemondás folytán üresedésbe jövén, erre folyó évi január 19-ig pályázat nyittatik. Ez állomás évi jövedelme: 400 forint készpénz fizetés negyedévi utólagos részletekben saját személyére s 1 öl kemény hasábfa, butorozott szoba. Kötelmei: Egy osztályt tartozik önállóan vezetni, a kántori teendőkben, nemkülönben a vasárnapi iskolások oktatásában segédkezni. Tanképesitett esetleg képezdét végzett egyének folyamodhatnak. Tannyelv: német-magyar. Az okmányokkal felszerelt folyamodványok Kisfaludra az iskolaszéki elnökhöz küldendők. (Pályázat a kisfaludi tanitói állásra.)

(Personalia.) Philippus Ollé, parochus Bozsokensis ab initio anni currentis cum annua pensione in quietem recessit; Ioannes Rajczy, cooperator Kurdensis nominatus est adminisrator Bozsokensis; Franciscus Rössler cooperator Villányensis nominatus est administrator Rácz-Mecskensis; Guilielmus Pévald, cooperator Czikóensis praesentatus est parochus Varasdensis.

Missi sunt cooperatores: Eugenius Gyimóthy e Hőgyész ad Szakadáth; Desiderius Szabó e K.-Szőllős ad Kurd; Edmundus Kirschanek e Kéménd ad P.-Bogád; Pancratius Gombárovics e P.-Bogád ad Baán; Carolus Erős e Baán ad Kéménd; Desiderius Riedlinger e Bozsok ad Czikó.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 10. Januarii 1896.

Antonius Walter, m. p.
Vic. Gnrlis Eppalis.

Püspöki Lyceumi nyomda (Madarász Béla) Pécsett 1896.

II.

386
1896

Subsidii e fundatione Illmi Francisci Troll in favorem aegrotorum et egenorum sacerdotum facta pro anno 1895. redundantis participes redditi sunt: Carolus Bakody, administrator N.-Vejkensis; Ferdinandus Hangay parochus Ibafaensis; Alexander Fekete, em. parochus Monostorensis; Josephus Józics, cooperator Valpoviensis; Julius Kopáry, cooperator Báttaszékensis; Stephanus Krisztanics, curatus Kisfaludensis; Josephus Loncsár, administrator Szalatnakensis; Christianus Singer, parochus Szakadáthensis; Carolus Szabó, em. parochus Maissensis; Sigismundus Szántó, em. parochus Kajdacsensis; Gabriel Szvetics, vicarius Pécsváradensis; Geysa Ujváry, parochus Bikalensis.

(Subsidia e fundatione Troll sacerdotibus pro a. 1895. distribuuntur.)

Supra recensiti DD. sacerdotes velint apochas super summa 100 flnrum, quae subsidii loco singulis obvenit, tymbro legali provisas immediate ad Officium fund. dioec. promovere.

387
1896

Franciscus Gruzling, parochus Magyar-Székensis et emer. VA. Diaconus districtus Gödrensis pedum doloribus laborans, postquam suam ad munia parochlalia rite obeunda inhabilitatem testimonio medici Cl. D. Eduardi Pázsitzky eatenus ex officio deputati comprobasset, nixus etiam proprii districtus recommendatione, supplicem semet Ordinariatui exhibuit, ut albo Emeritorum Sacerdotum cooptatus annua pensione donaretur; simul vero sponte semet hac opportunitate usurum enuntiavit, ut in emolumentum fundi pensionalis Emer. Sacerdotum, retentis sibi ad dies vitae censibus, summam 5000 fl. aust. val. numeraret, gratitudinemque taliter erga dioecesim demonstraret.

(De pensione Francisci Gruzling, parochi M.-Szék applacidanda.)

Quapropter cunctos per dioecesim honorabiles districtus hisce provocatos volo, ut intuitu pensionis huius applacidandae, in sensu statutorum pensionalium, in corona vernali vota depromere velint.

388
1896

A németajku plébániák lelkészeinek és kántorainak figyelmébe ajánlom Niedermayer Antal, csanád-egyházmegyei áldozópap és szegedi tanitóké-

(Niedermayer A. ima- és énekkönyve ajáltatik.)

pezdei tanár által, egyházi főhatóságának jóváhagyásával kiadott „Christkatolisches Gesang- und Gebetbuch“ (ára kötve 1 frt), és Melodienbuch“ (ára füzve 2 frt) czimü müveket; kaphatók a kiadónál Szegeden.

389
1896

(Elvi jelentőségü határozatok.)

I. *Az a körülmény, hogy a házasfelek a törvényszerüeu megkötött házasságról felvett anyakönyvi bejegyzés (jegyzőkönyv) aláirását megtagadják, a házasság érvényességére befolyással nincs.*

A m. kir. belügyminister 1895. évi deczember 9-én 104,137. szám alatt hozott határozata. S. vármegye alispánjának. Folyó évi november 20-án 22,460. szám alatt kelt jelentésére hivatkozással, azon esetekben való eljárását illetőleg, midőn a házasfelek a házasság szabályszerü megkötése után tett házassági anyakönyvi bejegyzést aláirni vonakodnak és ezen vonakodásuknak okául azt adják, hogy lelkészük tanitása szerint a polgári házasság megkötése által a házasság egyházi megáldása előtt magukat férjnek és feleségnek nem tekinthetik, a következőket közlöm *czimeddel*: A házasságkötésnél közreműködő polgári tisztviselőnek feladata felvilágositani a házasfeleket arról, hogy a házasság törvényszerü megkötése teljesen be van fejezve akkor, midőn a polgári tisztviselő a házasulókat, a törvény értelmében házastársaknak nyilvánitja (1894. évi XXXI. t.-cz. 39. §-a), ennélfogva a polgári tisztviselő ezen kijelentése után a házasulók immár törvényes házastársak. A mennyiben a házasok ezen felvilágositás daczára is megmaradnak vonakodásuk mellett és a házassági anyakönyvi bejegyzés (a házasság megkötéséről felvett jegyzőkönyv) aláirását, illetőleg irástudatlanság esetében kézjegyük odahelyezését vallási meggyőződésükre való hivatkozással továbbra is megtagadják, a polgári tisztviselő a házassági anyakönyvi bejegyzés (házasságkötelesről felvett jegyzőkönyv) záradékában jegyezze meg, hogy a házasfelek a bejegyzés (jegyzőkönyv) aláirását vallási meggyőződésükre való hivatkozással megtagadták.

A házasság megkötéséről szóló tanusitványt a házas-ágkötésnél közreműködő polgári tisztviselő azon esetben is köteles kiszolgáltatni, ha a házasfelek a fentiek szerint a bejegyzés (jegyzőkönyv) aláirását illetőleg kézjegyük odahelyezését megtagadták.

Minthogy ezek szerint az a körülmény, hogy a törvényszerüen megkötött házasságról felvett anyakönyvi bejegyzést (jegyzőkönyvet) a házasfelek alá nem irják, illetőleg kézjegyükkel el nem látják, a házasság érvényességére semmi befolyással sincs, föltétlenül tilos a polgári tisztviselőnek azon kijelentést, melylyel a házasulókat a törvény értelmében házastársaknak nyilvánitotta, visszavonni azért, mert a házasfelek az anyakönyvi bejegyzést (jegyzőkönyvet) aláirni vonakodnak, föltétlenül tilos továbbá a most jelzett okból megtagadni a házasságkötésről bélyeg- és dijmentesen kiszolgáltatandó tanusitvány kiadását.

II. *Izraelita vallásu magyar állampolgár és római katholikus vallásu nő között 1895. évi október 1-je előtt kötött házasság érvényességének kérdése.*

A m. kir. igazságügyministernek 1895. évi november hó 8-án 43,963. szám alatt a m. kir. belügyministerhez intézett átirata. Folyó évi október 11-én 87,583. sz. a. kelt nagybecsü átiratára a következőkben van szerencsém tisztelettel válaszolni:

A cultus disparitas házassági akadálya nem lévén „divini juris“: a fölmentés a katholikus kánonjog szerint jogilag nem volt kizárva, habár ezen akadály alól az apostoli szentszék gyakorlata szerint fölmentés a legritkább kivételektől eltekintve, nem adatott.

A mi a megkötési formát illeti, igaz ugyan, hogy eddig az volt a felfogás, hogy a magyar állampolgárnak külföldön kötött házassága nálunk csak akkor érvényes, ha a házasságkötés alaki kellékei tekintetében is a hazai jogszabályoknak megfelel — minthogy azonban az 1894. évi XXXI. t.-czikk 113. §-a most már azt az elvet juttatja érvényre, hogy a házasság érvénye a házasságkötés alaki kellékei tekintetében a házasságkötés idejében és helyén fenálló törvények szerint itélendő meg: nem lehet merőben kizártnak tekinteni, hogy a bíróságok magyar állampolgárnak az 1895. évi október 1-je előtt külföldön kötött polgári házasságát az uj törvények helyes, a nemzetközi jog általános elveinek is megfelelő felfogásának befolyása alatt a megkötés formájának szempontjából most már érvényesnek fogják elismerni.

Ebből kiindulva, valamint tekintettel arra, hogy az 1895. évi XXXI. t.-czikk 138. §-a szerint az 1895. évi október 1. napja előtt kötött házasságok olyan érvénytelenségi ok alapján, melyet az 1894. évi XXXI. t.-czikk annak el nem ismer, 1895. okt. 1. napja után csak akkor támadhatók meg, ha a korábbi jogszabályok szerint nem volt felmentésnek helye;

hogy továbbá a cultus disparitas nem tekinthető olyan érvénytelenségi oknak, mely alól a felmentésnek a katholikus kánonjog szerint egyáltalán helye nem volt;

minthogy végül a törvény hatályba lépte előtt külföldön megkötött házasságokra nézve a locus regit actum elvének mikénti alkalmazása tekintetében kételynek lehet helye; alig lehet egész határozottsággal kijelenteni, hogy izraelita vallásu nővel külföldön 1895. évi október 1-jétől kötött polgári házassága hazai bíróságaink által érvényesnek elismertetni ezután sem fog.

Miután azonban ilyen ügyekben végérvényesen a bíróságok határoznak, a bíróságok felfogása pedig kétesebb kérdésekben előre meg nem állapitható; a felek hasonló esetekben helyesen cselekszenek, ha bizonytalanság kizárása végett házasságukat ujból megkötik az 1894. évi XXXI. t.-czikk értelmében.

III. *A felekezeti anyakönyvekbe 1895. évi okt. 1-je előtt tett bejegyzések kiigazitása a felekezeti anyakönyvekre nézve fennállott jogszabályok szerint történik.*

A m. kir. belügyminister 1895- évi november 4-én 92,969. sz. alatt a vallás- és közoktatásügyi ministerhez intézett átirata.

A bulgáriai cs. és kir. dipl. ügyvivőnek s főconsulnak beadványát, melylyel Öllinger György az iránti kérvényét, hogy Valeria Mária nevü gyermeke, a ki Budapesten 1893. évben született és április 30-án a róm. kath. templomban megkereszteltetett, törvényesitett gyanánt jegyeztessék be, hozzám bemutatta, tekintettel arra, hogy a születés felekezeti anyakönyvben van nyilvántartva s igy ezen a bejegyzésen való bárminevü változtatás vagy kiigazitás ez után is a felekezeti anyakönyvekre vonatkozólag e tekintetben eddig fenállott jogszabályok szerint foganatositandó, van szerencsém *czimedhez* illetékes szives elintézés végett tisztelettel áttenni.

390
1896

(Pályázat a hirdi kántor-tanitói állomásra.)

A hirdi kántor-tanitói állomás megüresedvén, arra pályázat hirdettetik; a választás f. évi február 16-án lesz. Az állománnyal járó jövedelem: 1. A községtől: 30 mérő tiszta buza és 20 mérő rozs; 60 frt készpénz, a vasárnapi oktatásért 21 frt, minden házaspártól 5 itcze bor (510 liter). Van 900 □ öl rétje, a füvet a tanitó kaszáltatja és gyűjteti, a község behordatja; a közös legelőben van $1^1/_2$ magyar hold illetménye, stola 50 frt. 2. Az alapitványi uradalomtól kap 58 frtot, és 34 ürköbméter kemény hasábfát, melyet a község vágat, és behordat; ebből az iskola is fütendő. Lakása jó, két szoba, két konyha, istálló és pince; a háznál van kis kert. A folyamodványok a hirdi iskolaszék elnökéhez küldendők. (Posta: Kis-Hird.)

391
1896

(Pályázat a bisztriczei kántortanitói állásra.)

A bisztriczei róm. kath. jellegü kántortanitói állomásra f. é. február hó 29-ig pályázat hirdettetik. Ez állomás jövedelme: két szobából álló tisztességes lakás, konyha, pince, éléskamra, istállón és $^1/_4$ hold házi kerten kivül. 1) Párbérilleték fejében, minden telkespár után két nyolczada tiszta buza, jelenleg van 57 pár, mérőjét számitva 3 frt 34 krajczárjával, kitesz 95 frt 19 krt. 2) Hét hold jó minőségü szántóföld, 8 forintjával = 56 frt. 3) 56 kocsi trágya, évenkint a tanitó szántóföldjére a nép által kihordva és elteregetve, kocsiját 60 krajczárjával számitva = 33 frt 60 kr. 4) Tizenhárom kis házaspár után lélekpénzt, egy-egy pár után 2 frt = 26 frt. 5) Három pár zsellér után lélekpénz à 1 frt 50 kr. = 4 frt 50 kr. 6) 57 pár telkes után lélekpénz à 30 kr. = 17 frt 10 kr. 7) Vasárnapi iskolásokért évenkint a községi pénztárból 35 frt. 8) Minden hétköznapi tanköteles után 1 frt., van jelenleg 25 frt. 9) Négy öl hasábfa az udvarba szállitva à 8 frt = 32 frt. 10) Félhold rét, vagy ennek megfelelő ára készpénzben 15 frt. 11) Minden telkes és kisházaspár után hat régi magyar itcze bor, vagy pedig nem

termés esetében megfelelő ára, számitva itczéjét tiz krajczárjával = 42 frt. 12) Négy malomfuvar = 4 frt. 13) Szabad legeltetési jog 4 frt 50 kr. Összesen 379 frt 89 kr. Tannyelv magyar, csakis tanképesitett egyének pályázhatnak. A kérvények Baranya-Felső-Mindszentre az iskolaszéki elnökséghez intézendők.

392
1896

(Pályázat a paléi tanitói állomásra.)

A felső-mindszenti plébánia-egyházhoz tartozó P a l é fiókközségi róm. kath. jellegü tanitói állomásra ezennel pályázat hirdettetik. Ez állomás jövedelme: egy szobából álló lakás és melléképület és osztr. ért. 300 forint készpénz évnegyedenkint előre történendő fizetéssel. A tannyelv német-magyar; csak tanképesitővel birók pályázhatnak. A folyamodványok a felső-mindszenti plébánoshoz, mint az iskolaszék elnökéhez intézendők. Az állomás azonnal elfoglalható.

393
1896

(Pályázat a mözsi osztálytanitói állomásra.)

M ö z s ö n egy osztálytanitóiállomás lemondás folytán megüresedvén, ennek betöltésére folyó évi február 4-ig pályázat hirdettetik. Évi fizetés 400 frt. Tannyelv magyar-német. A választás február 6-án fog megejtetni. A kellőkép felszerelt folyamodványok az iskolaszéki elnökséghez intézendők.

394
1896

(Pályázat a kányai osztálytanitói állomásra.)

A k á n y a i r. k. iskolánál az osztálytanitói állás üresedesbe jövén, arra ezennel pályázat hirdettetik. Jövedelme: 300 frt évi fizetés, 1/4 holdnyi kert terület fejében 5 frt, egy csinosan butorozott padlós szoba az emeleten, 1 szoba, konyha és kamara bérösszegének fejében, a helyi viszonyoknak megfelelően, 20 frt. Netáni családos pályázónak a 300 frt rendes fizetésen kivül 2 szobából, konyhából és kamarából álló lakás 1/4 holdnyi kerttel biztosittatik. Képezdét végzett tanitók is pályázhatnak azon biztositás mellett, hogy képesitő oklevelöket minél előbb megszerzendik. Az osztálytanitó köteles a nagyobb vegyes osztályt önállóan vezetni és szükség esetén a kántorságban segédkezni. Tannyelv magyar. Az állomás azonnal elfoglalandó. Folyamodványok a kányai r. k. iskolaszék elnökéhez intézendők.

395
1896

(Pályázat a szent-istváni osztálytanitói állomásra.)

A s z e n t-i s t v á n i német tannyelvü róm. kath. iskola osztálytanitói állomására okleveles tanitó, végzett képezdész is pályázhat, köteleztetvén utóbbi oklevelét egy év alatt beszerezni, avagy állomásáról távozni! — Betegség esetében a kántortanitót a tanitásban és a templomban is helyettesitendi, ha arra képes. Hasonlókép a kántortanitó őt is helyettesitendi, esetleg a kántorságra ingyen okta-

tandja. Dijazása havi részletekben polgári évre 350 frt, megérkezési költségekre 4 frt. Buiorozott szobája ágynemü nélkül az iskolaépületben. Kérvények február 14-ig a plébánia-hivatalhoz Szentistvánba (u. p. Baranya-Lőcs) küldendők.

(Personalia.) Missi sunt cooperatores: Stephanus Bődy e Fadd ad Kurd; Desiderius Szabó e Kurd ad Fadd.

Datum Quinque-Ecclesiis die 24. Januarii 1896.

Antonius Walter, m. p.
Vic. Gnrlis Eppalis.

Püspöki Lyceumi nyomda Madarász Béla) Pécsett 1896.

III.

CAPITULUM

CATHEDRALIS ECCLESIAE QUINQUE-ECCLESIENSIS.

VENERABILI CLERO SAECULARI ET REGULARI DIOECESIS NOSTRAE QUINQUE-ECCLESIENSIS SALUTEM IN CHRISTO DOMINO SEMPITERNAM !

Universis et singulis notum reddimus et perhumaniter annuntiamus : qualiter Eminentissimus Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis, Princeps Primas Regni Hungariae, Metropolita noster Veneratissimus *Claudius Cardinalis Vaszary,* die secunda Februarii a. c. sub Nr. 761. *jure ad hoc devoluto*, Illustrissimum et Reverendissimum Dominum *Franciscum Troll,* praepositum majorem Capituli nostri etc. pro Vicario Capitulari per tempus vacantiae Sedis Episcopalis nostrae Quinque-Ecclesiensis elegerit, constituerit et deputaverit. (Illmus Franciscus Troll vicarius capitularis constituitur.)

Dum haec Vobis in Christo perdilectis officiose et peramanter significamus, nulli dubitamus, quin in omnibus, quae ad Vicarialem Dioecesis nostrae administrationem pertinent, laudato Vicario Capitulari promptissimum obsequium, spontaneamque obedientiam exhibentes, eundem in omnibus, quae gloriam Dei, salutem Dioecesis nostrae, honorem et incrementum salvificae religionis concernunt, promptissima vestra cooperatione alacriter sublevare et omnimode succollare non tantum officii ducatis, sed etiam jucunde perficiatis.

Ceterum gratia Domini nostri Jesu Christi et consolatio S. Spiritus sit cum omnibus vobis.

Datum Quinque-Ecclesiis e Sessione nostra capitulari die quarta Februarii 1896. servata.

Nomine Capituli Cathedralis Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis

Stephanus Zsinkó m. p.

praepositus S. Joannis de Castro Quinque-Ecclesiensi,
Lector-Canonicus Capituli Quinque-Ecclesiensis.

IV.

523
1896

FRANCISCUS A PAULA TROLL

VICARIUS CAPITULARIS, PRAEPOSITUS MAJOR CAPITULI CATHEDRALIS ECCLESIAE QUINQUE-ECCLESIENSIS, ELECTUS EPISCOPUS TRIBUNIENSIS, PROTONOTARIUS APOSTOLICUS ET PRAELATUS DOMESTICUS SUAE SANCTITATIS LEONIS PAPAE XIII., ABBAS S. STANISLAI DE SÁROS. etc. etc.

VENERABILI CLERO SAECULARI ET REGULARI, CUNCTISQUE PERDILECTIS FIDELIBUS ALMAE DIOECESIS QUINQUE-ECCLESIENSIS SALUTEM IN CHRISTO DOMINO!

(Allocutio Vicarii Capitularis ad Dioecesim.)

Cunctis notum est iam redditum per Missiles Venerabilis Capituli Cathedralis Ecclesiae Nostrae Quinque-Ecclesiensis, sortem cecidisse super demisse subscriptum, qui per tempus vacantiae Sedis Episcopalis Divi Mauri Episcopi gubernationem orbatae pastore suo Dioecesis suscipiat, tamquam Deo responsurus et rationem redditurus pro omnibus et de omnibus.

Collimare potestis, quiqui in schola Christi educati, momentum rei et actionis gravitatem perspicitis, quantus exinde metus et timor pervadat viscera et praecordia subscripti.

Si etenim divus Paulus Apostolus, dicente S. Joanne Chrysostomo, inter Corinthios conversatus de seipso fateatur: „*In infirmitate, in timore et tremore multo fui apud vos*“ (I. Cor. III. 6.); si idem divus Paulus, quo sanctior nullus, quo maiore animarum zelo flagrabat nullus, et nullus potiori gratiarum dono dignatus fuerat, cum timore et tremore sic de seipso fateri coactus fuerat, ut contremiscens dicat: „*castigo corpus meum, et in servitutem redigo, ne forte cum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar*“ (I. Cor. IX. 27.), numquid ego humiliter infra scriptus, tot infirmitatibus circumdatus, quem Eminentissimi Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis *Claudii Vaszary,* Principis Primatis, Archi-Episcopi Strigoniensis favor, jure ad hoc devoluto, ad puppim deputare dignatus est, in tempestate hac valida, metus et timoris et tremoris expers esse possim, ne, dum fragilem truci pelago ratem conscendens scyllam evitare volo, incidam in charybdim, vel in *altitudinem maris venientem tempestas in profundum submergat* (Ps. LXVIII. 3.) Neque praetereundum, quod

Sapientiae VI. 6. dicitur : *ne durissimum judicium, quod Spiritus Sanctus his, qui praesunt, futurum comminatur*, ipse mihi consciscam.

Auget sane angorem grandis difficultas temporum, in quae incidimus, in tanta hominum licentia, in tanta jurium omnium tum humanorum, cum divinorum conculcatione, in tanta sacerdotii vilipensione, et in tam vili libertatis ecclesiasticae captivatione.

At dum mentem oculosque ad *Patrem luminum* attollo, a *Quo omne datum optimum et omne donum perfectum est* (Jac. I. 17.); *dum* eloquio Dei instruor *Virtutem in infirmitate perfici* (II. ad Cor. XII. 19.); *meque omnia posse in Eo*, qui *me confortat* (ad Philipp. IV. 15.); effari vix possum *quantopere affluat consolatione, et spe opis coelestis dilatetur cor meum* (Isai. LX. 5); quantopere trahar ac inciter, ut in specula diu noctuque excubando omnes vires honori, saluti, utilitati amatae Dioeceseos laetissime impendam *et superimpendar ipse pro animabus vestris.* (II. ad. Cor. XII. 15.)

Cum fiducia hac venio ad vos perdilecti altaris ministri orando et obsecrando vos, ut instetis orationibus et obsecrationibus vestris, quatenus Pater misericordiarum Deus, in gubernatione Dioecesis me dirigat, actiones praeveniat et sequatur, ut quae agenda sunt videam, et ad agenda, quae videro, convalescam; *ut det mihi sedium suarum assistricem sapientiam et mittat illam de coelo sancto suo, a sede maiestatis, ut mecum sit, et mecum laboret, ut sciam, quid acceptum sit, quid non.* (Sap. IX. 4—10.)

Interim solemni hac opportunitate usurus hisce dispono, ut tenori Caeremonialis episcoporum conformiter (*sepulto episcopo*): *„preces ad Deum continue offerendae sunt pro opportuna novi episcopi electione impetranda“* — fideliter obsequendo in omni missa tum cantata tum privata exceptis festis dupl. I. et II. cl. oratio assumatur, ea nempe, quae inter missas votivas pro eligendo Summo Pontifice habetur, loco verborum tamen *„sacrosanctae Romanae“* dicendo ***»sanctae ecclesiae Quinque-Ecdesiensi«*** et adminus diebus domini et festis missa parochiali finitâ, cum populo fideli tria Pater et Ave ea cum intentione orentur, quatenus Deus nobis quamprimum concedere dignetur novum pastorem, qui Ecclesiam regere et animarum curam digne et fructuose habere valeat et possit.

Gratia et consolatio Sancti Spiritus sit cum omnibus. Pax vobis.

Quinque-Ecclesiis die quinta Februarii 1896.

Franciscus a Paula Troll m. p.,
Vicarius Capitularis.

Q.-Ecclesiis Typis Lycei Eppalis (Béla Madarász) 1896.

V.

502
1896.

A f e k e d i róm. kath. iskolánál az osztálytanitó állomás üresedésbe jövén erre folyó évi február végéig pályázat hirdettetik. Javadalma 300 frt készpénz egy évre, a tanitási idő 10 hónap; egy szoba a szükséges butorral és egy öl kemény tüzifa. Tannyelv német- magyar. Nem képesitett tanitók és tanitónők is folyamodhatnak. Az állás azonnal elfoglalható. A kellően felszerelt folyamodványok az iskolaszék elnökéhez Feked u. p. Véménd (Baranya megye) intézendők. (Pályázat a fekedi osztálytanitói állomásra.)

503
1896.

A b o z s o k i osztálytanitói állomásra február hó 29-ig terjedő határidővel pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelme 300 frt készpénz, $1^1/_2$ öl fa, egy butorzott szobából álló lakás, kerti illetmény gyanánt fél hold föld. Az osztálytanitó a kántoriakban is tartozik segédkezni. A tannyelv német. A folyamodványok Bozsokra az iskolaszék elnökéhez intézendők. (Pályázat a bozsoki osztálytanitói állomásra.)

504
1896.

A g ö d r e i segédtanitói állomásra február 20-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme: lakás, fűtés, szobatisztogatás, élelmezés a kántortanitónál s ugyanettől havonként 12 frt 50 kr. Köteles az egyik tanteremben a gyermekek oktatását vezetni, az ismétlőket oktatni, a kántorságban segédkezni. Tannyelv: német-magyar. Kérvények az iskolaszék elnökéhez Gödrébe (Baranyam.) intézendők. (Pályázat a gödrei segédtanitói állomásra.)

505
1896

A k i s f a l u d i róm. kath. elemi iskolánál a segédtanitói állomás lemondás folytán üresedésbe jövén, erre folyó év február 20-ig pályázat nyittatik. Az állomás jövedéke: 400 forint készpénz fizetés utólagos negyedévi részletekben, saját személyére 1 öl kemény hasábfa, butorozott szoba. Kötelessége: egy osztályt önállóan vezetni, a kántori teendőkben, nemkülönben a vasárnapi iskolások oktatásában segédkezni. Tannyelv: német-magyar. Pályázhatnak okleves tanitók esetleg tanitónők. Az okmányokkal felszerelt kérvények az iskolaszéki elnökhöz intézendők. (Pályázat a kisfaludi segédtanitói állomásra.)

506
1896

Az ibafai plébániához tartozó H o r v á t - H e r t e l e n d fiókközségben a róm. kath. kántortanitói állomás lemondás folytán üresedésbe jövén, arra f. évi február hó 27-ig pályázat hirdettetik. Ezen állomás jövedelme: két szobából álló lakás, konyha, éléskamra, istállón és $^3/_4$ hold házi kerten kivül 300 frt. Tannyelv német-magyar. Pályázók kellően felszerelt kérvényöket Ibafára (Baranya m., posta helyben) a plébánia hivatalhoz küldjék. (Pályázat a h.-hertelendi kántortanitói állomásra.)

Kelt Pécsett, 1896. február hó 5-én.

Troll Ferencz, s. k.
káptalani helynök.

VI.

569
1896

MANDATUM QUADRAGESIMALE

Anno Domini 1896.

(Mandatum quadragesimale.)

Circa observantiam *jejunii* et *abstinentiae* per annum etiam vigore facultatis ab Apost. Sede die 6-a Februarii a. c. clementissime nobis concessae sequentia, dispensando in Domino et indulgendo quoad clerum tam saecularem quam regularem, (quin huius peculiaribus statutis derogetur) et quoad laicos Dioecesis Qu.-Eccl., statuimus.

1. Dies jejunii cum unica ad satietatem refectione et cum abstinentia a carnibus sint:

a) Feriae IV. et VI. Adventus, *b)* Feriae IV., VI. et Sabbata Quadragesimae, *c)* Dies feriales hebdomadae majoris, a feria IV. inchoando, *d)* Omnes per annum dies quatuor temporum. Tandem *e)* Pervigiliae festorum Nativitatis Domini, Pentecostes, ss. Apostolorum Petri et Pauli, Assumptionis B. M. V. et Omnium Sanctorum.

2. Dies jejunii, quibus unica quidem refectio pariter observanda est, usus tamen carnium etiam in exigua vespertina collatione permittitur, sint omnes reliquae feriae Quadragesimae, quae supra (puncto 1.) non eximuntur.

3. Diebus Dominicis Quadragesimae usus carnium permittitur.

4. Dies simpliciter abstinentiales, quibus quidem saepius refici permissum est, sed a carnibus abstinendum venit, sunt omnes reliquae per annum Feriae VI-ae, quae non sunt dies jejunii et superius (puncto 1. et 2.) non comprehenduntur. Ab abstinentia enim dierum Sabbati per annum vi indultus apostolici, qui volunt, hoc quoque anno relevati sunt.

5. Condimenti ciborum instar quamcunque pinguedinem adhiberi permittimus. Exceptis solummodo Feriis VI-is Quadragesimae. Feriis item VI-is quatuor temporum, Vigilia Nativitatis Domini, et exceptis collationibus vespertinis omnium vigiliarum supra (puncto 1.) recensitarum.

Hortamur vero omnes in Domino et monemus hoc indultu neque abstinentiam diei Sabbati abrogatam, neque legem jejunii e medio sublatam vel suo vigore exutam esse. Lex ecclesiastici jejunii et abstinentiae manet, et qui eam ad literam sequi et explere porro quoque malunt, meritis augebuntur. Qui tamen hac dispensatione utuntur, eos id licite facere, neque per id ulli officio deesse. Dummodo hanc indulgentiam uberioribus precibus, pietatis exercitiis ac operibus atque cumprimis, qui opibus valent, amplioribus eleemosynis compensare satagant.

570
1896

(Concurs. pro stat. cant. doc. in Kácsfalu.) A kácsfalui r. k. kántortanitói állomásra pályázat nyittatik. Javadalma: 1) 2 szoba, 2 konyha, éléskamra és pincéből álló lakás melléképületekkel; 2) 334 □ öl konyhakert és 3 hold 1296 □ öl szántóföld, melyeket a tanitó müveltet, kat. ért. 61 frt 14 kr; 3) minden házaspártól (156) 1/4 pm. = 39 pm. kétszeres = 106 frt 56 kr., 1/4 pm. = 39 pm. tengeri = 100 frt 80 kr. és 53 kr. lélekpénz = 82 frt 92 kr; 4) a hitközségtől 6 öl tölgyfa és iskolafütésre 2 öl = 60 frt; 5) vasárnapi oktatásért 21 frt; 6) minden tankötelestől (86) 20 kr. = 17 frt 60 kr; 7) évenkint négyszeri malomfuvar = 10 frt; 8) a dárdai urodalomtól 10 pm. kétszeres = 29 frt 60 kr. és 4 frt 20 kr. készpénz; 9) stóla czimén 3 frt. Összesen 496 frt 82 kr, melyből a közigazgatási hatóság által 1894-ben felvett és helyesbitett jegyzőkönyv szerint fele tanitói és fele kántori illetmény. Pályázatra okleveles tanitó jelentkezhetik. Tannyelv német és magyar. Pályázati határidő márczius 1-je, mely napon helyben orgona- és énekpróba tartatik. Kellőleg felszerelt folyamodványok Laskafalura (Baranyamegye, posta és vasuti állomás), a plebánia hivatalba küldendők.

571
1896

(Concurs. pro stat. subcant. doc. in Tevel.) A teveli (Tolnam.) r. k. népiskolánál a segédkántortanitói állomásra febr. 29-ig pályázat nyittatik. Évi jövedelme: egy butorzott szoba, fütés, a kántornál élelmezés, 200 frt. készpénz; kötelme: egy tantermet s az ismétlő-iskolát vezetni, a kántorságban segédkezni. Tannyelv: német, magyar. A kérvények az iskolaszék elnökségéhez czimzendők.

(Personalia.) Joannes Frey cooperator Nádasdensis missus est cooperator ad parochiam Hőgyész.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 10-a Februarii 1896.

Franciscus a Paula Troll m. p.,
Vicarius Capitularis.

Püspöki Lyceumi nyomda (Madarász Béla) Pécsett 1896.

VII.

743
1896

Rmmo Domino Francisco Troll vicario capitulari ad Quinque-Ecclesias. Rmme Domine! Quinque-Ecclesiensis antistitis obitum doluit sane Beatissimus Pater, cuius in Dioecesim istam merita non ignorabat. Precibus vestris suas libenter preces addit aeternam demortuo beatitatem impetraturus. Quod tu vero in capitularem vicarium ab Emmo Cardinali Archiepiscopo Strigoniensi electus fueris, gratulatur Sanctitas Sua, minime dubitans Te omnem industriam ac prudentiam adhibiturum in Dioecesi, pro demandato munere, administranda. Id ut autem plenius cedat, eadem Sanctitas Sua imploratam apostolicam benedictionem ex toto corde elargitur. Sensa sincerae aestimationis meae libens excipito, meque habeas Romae, 15. Februarii 1896. Addictissimum M. Card. Rampolla.

(Sua Sanctitas Vicario Capitulari apost. benedictionem elargitur.)

744
1896

Rescripta Romana diu desiderata, anhele exspectata, enixe petita tandem evenerunt.

Ut cuivis constet; quidnam ministerio Vicarii Capitularis postulari et Vicarius Capitularis concedere possit et valeat, rescripta haec per extensum publicantur.

I. Pro foro externo.

P. not. 16. 909. Facultates concessae a SS. D. N. Leone Divina Providentia PP. XIII. referente infrascripto S. Congnis de Pnda Fide Secretario, in audientia diei 11. Februarii 1896. Rmo Dno Francisco Troll Vicario Capitulari dioecesis Quinque-Ecclesiarum, durante munere.

(Facultates a S. Sede Apostolica Vicario Capitulari pro foro externo concessae.)

1. Absolvendi ab haeresi, et apostasia a fide, et a schismate quoscumque etiam ecclesiasticos, tam saeculares, quam regulares, non tamen eos, qui ex locis fuerint, ubi sanctum officium exercetur, nisi in locis missionum, in quibus impune grassantur haereses, et post judicialem abjurationem, illuc reversi, in haeresim fuerint relapsi, et hos in foro conscientiae tantum.

2. Tenendi, et legendi non tamen aliis concedendi, praeterquam, ad tempus tamen, iis Sacerdotibus sive laicis quos praecipue idoneos, atque honestos esse sciat, libros prohibitos, exceptis operibus Dupuy, Volney, M. Reghellini, Pigault, le Brun, De Potter, Bontham, I. A. Dulaure, Fêtes, et Courtisanes de la Grèce, Novelle di Casti, et aliis operibus de obscoenis, et contra Religionem ex professo tractantibus.

3. Dispensandi in 3. et 4. simplici, et mixto in contrahendis et in contractis; cum haereticis vero conversis, etiam in 2. simplici, et mixto, dummodo nullo attingat primum gradum, et in his casibus, prolem susceptam declarandi legitimam.

4. Dispensandi super impedimento publicae honestatis, justis ex sponsalibus proveniente.

5. Dispensandi super impedimento criminis, neutro tamen conjugum machinante, ac restituendi Jus petendi debitum amissum.

6. Dispensandi in impedimento cognationis spiritualis, praeterquam inter levantem, et levatum.

7. Hae vero dispensationes Matrimoniales, videlicet 3. 4. 5. et 6. non concedantur nisi cum clausula, dummodo mulier rapta non fuerit, et si rapta fuerit in potestate raptoris non existat, et in dispensationibus hujusmodi declaretur expresse, illas concedi tanquam a sedis apostolicae delegato, ad quem effectum etiam tenor hujusmodi facultatum inseratur; cum expressione temporis, ad quod fuerint concessae.

8. Dispensandi in irregularitatibus ex delicto occulto tantum provenientibus, excepta ea, quae ex homicidio voluntario contrahitur.

9. Dispensandi, et commutandi vota simplicia in alia pia opera, exceptis votis castitatis, et religionis.

10. Absolvendi ab omnibus censuris etiam speciali modo in Bulla Apostolicae Sedis moderationi diei 12 Octobris 1869. Romano Pontifici reservatis, excepta absolutione complicis in peccato turpi.

11. Delegandi simplicibus sacerdotibus potestatem benedicendi paramenta, et alia utensilia ad Sacrificium Missae necessaria, ubi non interveniat sacra unctio, et reconciliandi Ecclesias pollutas aqua ab Episcopo benedicta, et in casu necessitatis etiam aqua non benedicta ab Episcopo.

12. Conferendi ordines extra tempora, et non servatis interstitiis usque ad sacerdotium inclusive.

13. Dispensandi super defectu aetatis unius anni ob operariorum penuriam, ut promoveri possint ad sacerdotium, si alias idonei fuerint.

14. Conficiendi olea cum quinque saltem Sacerdotibus, non tamen extra diem coenae Domini, nisi necessitas aliud urgeat.

15. Celebrandi bis in die, si necessitas urgeat, ita tamen ut in prima

missa non sumpserit ablutionem. per unam horam ante auroram, et aliam post meridiem, sine ministro, sub dio, et sub terra, in loco tamen decenti, etiamsi altare sit fractum, vel sine reliquiis Sanctorum, et praesentibus haereticis, schismaticis, infidelibus, et excommunicatis, et aliter celebrare non possit. Caveat vero, ne praedicta facultate, seu dispensatione celebrandi bis in die aliter, quam ex gravissimis causis, et rarissime utatur, in quo graviter ipsius conscientia oneratur. Quod si hanc eamdem facultatem alteri sacerdoti juxta potestatem inferius apponendam communicare, aut causas ea utendi alicui, qui a S. Sede hanc facultatem obtinuerit, approbare visum fuerit, serio ipsius conscientiae injungitur, ut paucis dumtaxat, iisque maturioris prudentiae, ac zeli, et qui absolute necessarii sunt, nec pro quolibet loco, sed ubi gravis necessitas tulerit, et ad breve tempus eamdem communicet, aut respective causas approbet.

16. Deferendi sanctissimum Sacramentum occulte ad infirmos sine lumine illudque sine eodem retinendi pro eisdem infirmis, in loco tamen decenti, si ab haereticis, aut infidelibus est periculum sacrilegii.

17. Induendi se vestibus saecularibus, si aliter, vel transire, ad loca eorum curae commissa vel in eis permanere non poterunt.

18. Recitandi rosarium, vel alias preces, si breviarium secum deferre non poterunt, vel divinum officium ob aliquod legitimum impedimentum recitare non valeant.

19. Dispensandi, quando expedire videbitur, super esu carnium, ovorum, et lacticiniorum tempore jejuniorum et praesertim quadragesimae; non tamen per generale indultum, sed in casibus particularibus.

20. Communicandi has facultates in totum, vel in partem, prout opus esse secundum ejus conscientiam judicaverit, sacerdotibus idoneis in conversione animarum laborantibus, et praesertim tempore sui obitus; ut sede vacante sit qui possit supplere donec sedes apostolica certior facta, quod quamprimum fieri debebit, per delegatos, aut unum ex eis, alio modo provideat.

21. Et praedictae facultates gratis, et sine ulla mercede exerceantur, et durante munere tantum concessae intelligantur.

22. Utendi eisdem facultatibus in dioecesi sibi commissa tantum.

Datum Romae ex Aed. dictae S. Congnis die et anno ut supra (L. S.) A. Archiep. Larissen. Leor.

II. Pro foro interno.

(Facultates a S. Sede Apostolica Vicario Capitulari pro foro interno concessae.)

Raphael divina miseratione episcopus Ostiensis et Veliternus S. R. E. cardinalis Monaco la Valletta sacri collegii decanus sacrosanctae patriarchalis archibasilicae Lateranensis archipresbyter ss. Dd. nostri Papae et s. sedis Apostolicae maior poenitentiarius.

Dilecto in Christo Francisco Troll Vicario Capitulari Dioec. Quinque-Ecclesiarum canonice electo infrascriptas concedimus facultates, quibus, durante praedicto Vicarii munere, non obstante Constitutione Apostolicae Sedis pro foro conscientiae, etiam extra sacramentalem confessionem, pro fidelibus illi commissis intra fines praefatae dioecesis tantum, atque de speciali in unoquoque casu exprimenda Sedis Apostolicae auctoritate ipsi delegata, uti valeat, easque canonico poenitentiario, necnon vicariis foraneis, pro foro pariter conscientiae, sed in actu sacramentalis confessionis dumtaxat, etiam habitualiter, non ultra tamen praefatum tempus, si ipsi placuerit: aliis vero confessariis, cum ad ipsum in casibus particularibus poenitentium recursum habuerint, pro exposito casu impertiri possit, nisi ob peculiares causas aliquibus confessariis ab ipso specialiter subdelegandis, per tempus arbitrio suo statuendum, illas communicare iudicabit.

I. Absolvendi ab excommunicatione Romano Pontifici simpliciter reservata ob manus violentas iniectas sive in regulares dummodo non fuerit secuta mors vel mutilatio, seu, lethale vulnus aut ossium fractio; et dummodo casus ad forum ordinarii deducti non fuerint; iniunctis iniungendis et praesertim ut parti laesae communicare iudicabit.

II. Absolvendi a censuris contra duellantes statutis in casibus dumtaxat ad forum ordinarii non deductis: iniuncta gravi poenitentia salutari, et aliis iniunctis quae fuerint de iure iniungenda.

III. Absolvendi quoscumque poenitentes (exceptis haereticis publicis, sive publice dogmatizantibus) a quibusvis sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis incursis ob haereses tam nemine audiente vel advertente, quam coram aliis externatas; ob infidelitatem et catholicae fidei abiurationem private admissas, sortilegia ac maleficia haereticalia etiam cum sociis patrata, necnon ob daemonis invocationem cum pacto donandi animam, eique praestitam idololatriam, ac superstitiones haereticales exercitas, ac demum ob quaecumque insinuata falsa dogmata incursis, postquam tamen poenitens complices, si quos habeat, prout de iure denunciaverit; et quatenus ob iustas causas nequeat ante absolutionem denunciare facta a poenitente seria promissione denunciationem peragendi cum primum, et meliori modo quo fieri poterit, et postquam in singulis casibus coram absolvente haereses secrete abiuraverit et pactum cum maledicto daemone initum expresse revocaverit; tradita eidem absolventi syngrapha forsan exarata aliisque mediis superstitiosis ad omnia comburenda seu destruenda: iniuncta pro modo excessuum gravi poenitentia salutari cum frequentia sacramentorum et obligatione se retractandi apud personas coram quibus haereses manifestavit, et reparandi illata scandala.

IV. Absolvendi a censuris incursis ob violationem clausurae regularium utriusque sexus, dummodo non fuerit commissa cum intentione ad malum finem etiam effectu non secuto, nec casus fuerint ad forum ordinarii deducti, cum congrua poenitentia salutari. Et insuper absolvendi mulieres tantum a censuris et poe-

nis ecclesiasticis ob violationem ad malum finem clausurae virorum religiosorum incursis, dummodo tamen casus occulti remaneant; iniuncta gravi poenitentia salutari cum prohibitione accedendi ad ecclesiam aut conventum seu coenobium dictorum religiosorum durante occasione peccandi.

V. Absolvendi a censuris ob retentionem et lectionem librorum prohibitorum incursis, iniuncta congrua poenitentia salutari, nec non firma obligatione tradendi prout de iure sive per se sive per alium absque ulla mora et quantum fieri poterit ante absolutionem libros prohibitos quos poenitens in sua potestate retineat.

VI. Absolvendi a casu Sedi Apostolicae reservato ob accepta munera a regularibus utriusque sexus, iniuncta poenitentia salutari; et quando agitur de muneribus quae valorem decem scutatorum non excedunt, imposita aliqua eleemosyna absolventis iudicio taxanda et caute eroganda cum primum poterit in beneficium religionis aut conventus cui facienda esset restitutio, dummodo tamen non constet quod illa fuerint de bonis propriis religionis: quatenus vero accepta munera vel fuerint ultra valorem scutatorum decem vel constet fuisse de bonis propriis religionis, facta prius restitutione; quam si de praesenti poenitens adimplere nequeat, emissa seria promissione restituendi infra terminum absolventis arbitrio praefiniendum; alias sub reincidentia.

VII. Absolvendi a censuris et poenis ecclesiasticis eos qui sectis vetitis massonicis, aut carbonariis, aut aliis eiusdem generis sectis nomen dederunt aut qualemcumque favorem praestiterunt, ita tamen ut a respectiva secta omnino se separent eamque abiurent, libros, manuscripta ac signa sectam respicientia, si quae retineant, in manus absolventis tradant ad ordinarium quamprimum caute transmittenda, aut saltem, si iustae gravesque causae id postulent, comburenda, iniuncta pro modo culparum gravi poenitentia salutari, cum frequentia sacramentalis confessionis aliisque iniunctis de iure iniungendis: nec non absolvendi eos, qui eiusmodi sectarum duces et coriphaeos occultos denunciare culpabiliter neglexerint: iniuncta pariter salutari poenitentia, et firma obligatione sub reincidentia eosdem ordinario vel aliis ad quos spectat prout de iure denunciandi.

VIII. Absolvendi religiosos cuiuscumque ordinis (etiam moniales per confessarios tamen pro ipsis legitime approbatos vel specialiter deputandos) non solum a praemissis, sed etiam a casibus et censuris in sua religione reservatis, dummodo religiosi apud confessarium subdelegatum legitimam habuerint licentiam peragendi confessionem sacramentalem.

IX. Dispensandi ad petendum debitum coniugale cum transgressore voti castitatis privatim emissi qui matrimonium cum dicto voto contraxerit, huiusmodi poenitentem monendo ipsum ad idem votum servandum teneri tam extra licitum matrimonii usum quam si marito vel uxori respective supervixerit.

X. Dispensandi cum incestuoso vel incestuosa ad petendum debitum coniugale, cuius ius amisit ex superveniente occulta affinitate per copulam carnalem

habitam cum consanguinea vel consanguineo, sive in primo et secundo, sive in secundo gradu suae uxoris seu respective mariti; remota occasione peccandi, et iniuncta gravi poenitentia salutari et confessione sacramentali singulis mensibus per tempus arbitrio dispensantis statuendum.

XI. Dispensandi super occulto impedimento primi, necnon primi et secundi, ac secundi tantum gradus affinitatis ex illicita carnali copula provenientis, quando agatur de matrimonio cum dicto impedimento iam contracto, et, quatenus agatur de copula cum suae putatae uxoris matre, dummodo illa secuta fuerit post eiusdem putatae uxoris nativitatem, et non aliter: monito poenitente de necessaria secreta renovatione consensus cum sua putata uxore aut suo putato marito, certiorato seu certiorata de nullitate prioris consensus, sed ita caute ut ipsius poenitentis delictum nusquam detegatur: et quatenus haec certioratio absque gravi periculo fieri nequeat, renovato consensu juxta regulas a probatis auctoribus traditas: remota occasione peccandi ac iniuncta gravi poenitentia salutari et confessione sacramentali semel in mense per tempus dispensantis arbitrio satuendum.

Item dispensandi super dicto occulto impedimento seu impedimentis affinitatis ex copula illicita etiam in matrimoniis contrahendis, dispensandique facultatem subdelegandi, etiam habitualiter, parochis suae dioecesis, quando tamen omnia parata sint ad nuptias, nec matrimonium usque dum ab Apostolica Sede obtineri possit dispensatio absque periculo gravis scandali differi queat: remota semper occasione peccandi, et firma manente conditione quod copula habita cum matre mulieris huius nativitatem non antecedat: iniuncta in quolibet casu poenitentia salutari.

XII. Dispensandi super occulto criminis impedimento, dummodo sit absque ulla machinatione et agatur de matrimonio iam contracto: monitis putatis coniugibus de necessaria consensus secreta renovatione.

Item dispensandi super eodem occulto impedimento, dummodo sit absque ulla machinatione, etiam in matrimoniis contrahendis, in casibus tamen urgentioribus in quibus tempus non suppetat recurrendi ad S. Sedem; iniuncta in utroque casu gravi poenitentia salutari et confessione sacramentali semel singulis mensibus per tempus dispensantis arbitrio statuendum.

Mens autem nostra est 1° ut iniunctio confessionis sacramentalis, de qua sub num. X, XI, XII, non sit irritativa sed tantum praeceptiva; 2° ut praefatis facultatibus non solum singillatim sed etiam cumulatim in uno eodemque casu uti possit.

Datum Romae ex aedibus nostris die 8 Februarii 1896. *N. Archiep. Tarsen. S. P. Reg.* (L. S.) R. Celli S. P. Subs.

746
1896

(Concurs. pro stat. cant. doc. in Sz.-sz.-Király.)

A szabad-szt.-királyi kántortanitói állásra pályázat hirdettetik. Jövedelem: 1. Tisztességes lakáson, melléképületen és melléképületen kivül minden

szt.-királyi és varjasi pártól (a pásztorok kivételével) összesen 260 pártól a) egy nyolczada buza à 70 kr. = 182 frt; b) egy nyolczada rozs á 40 kr. = 104 frt; c) négy itcze bor vagy 40 kr. = 104 frt; d) tiz kr. párpénz = 26 frt; 2. szabad-szt.-királyi temetőben kaszálási jog = 20 frt; 3. varjasi temetőben használási jog = 10 frt; 4. vasárnapi oktatásért a szt.-királyi községi pénztárból 10 frt; a varjasi községi pénztárból 7 frt 33 kr.; 5. iskolafűtésre a szt.-királyi községi pénztárból 37 frt; 6. varjasi iskolások után tandij czimén 1 frt = 8 frt; 7. varjasi iskolások után iskolafűtés czimén 8 frt; 8. Scitovszky 420 frtos alapitványának 5% kamatja tandij czimén 21 frt; 9. stólailleték átlagosan 120 frt; összesen 657 frt 33 kr. A kántortanitói állomás betöltése f. évi márczius 9-ére tüzetik ki, miért is pályázni óhajtók szabályszerüen felszerelt kérvényeiket f. évi márczius 8-ig a szabad-szt.-királyi plébánia-hivatalhoz beterjeszszék. Személyes megjelenés okvetlenül szükséges.

747
1896

A maráza i kántortanitói állomásra ezennel f. é. március hó 2-ig pá- (Concurs. pro stat. cant. doc. in Maráza.)
lyázat nyittatik. Jövedelem: 2 szoba-, 2 konyha-, kamara-, pincze-, padlás- és egyéb melléképületekből álló szabad lakáson kivül A) a hitközségtől 150 □ öl konyhakert, 600 □ öl legelő-illeték, 100 □ öl hereföld, a kath. hitközség temetőjének szabad haszonélvezete és a kath. hitközség pénztárából 300 frt készpénz évnegyedes részletekben, végül 4 malomfuvar és 10 frt stóla-illeték. B) Az uradalomtól 126 frt deputatum-váltság és 34 köbméter kemény hasábfa, melyet a hitközség készen az udvarba állit, de a melyből az iskola is fütendő. Kötelessége: az összes kántori teendőket német és horvát nyelven végezni, mint szintén az osztatlan népiskolát magyarul, az ismétlő iskolát pedig német-horvát nyelven vezetni. Kellően felszerelt folyamodványok az iskolaszéki elnökséghez intézendők.

748
1896

A miszlai plébániához tartozó U d v a r i fiókközség kántortanitói állomá- (Concurs. pro stat. cant. doc. in Udvari.)
sára f. évi február 27-ig pályázat hirdettetik. Javadalma: két szobás lakás, konyha, éléskamra, istálló, félszer, sertés és baromfi ólak és egy holdnyi házikert. Kitünő féltelek és öt hold legelőilletéki szántóföld = 250—300 frt. Minden pártól (70=75) egy mérce rozs és 10 kr. = 80 frt, szőlősgazdáktól 20 kr. = 10 frt, 2 öl hasábfa = 25 frt, földmunka-váltság = 40 frt, tandij = 25 28 frt, stóla 15—18 frt és az alsópéli uradalomtól 10 frt. Tannyelv magyar-német. Ismétlő-iskolát kell tartania és ostyáról gondoskodnia. A kérvények az esperesi hivatalhoz Tamásiba (Tolnamegye) küldendők. Személyes megjelenés szükséges.

749
1897

(Concurs. pro stat. doc. in Görcsöny.)

Görcsönnyben a r. kath. iskolánál az osztálytanitói állomásra folyó évi márczius hó 5-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme egy polgári évre 350 frt készpénz előleges havi részletekben pontosan kifizetve. Lakása az iskolaépületben egy külön butorozott szoba fütéssel. Kötelessége az első, második és esetleg a harmadik osztályt önállóan vezetni és az ismétlő s a vasárnapi tanulók oktatásában, valamint a kántortanitó hivatalos elfoglaltsága esetében a kántori teendőkben segédkezni. Csak tanképesitett egyének pályázhatnak. Az állomás a kinevezés után azonnal elfoglalandó és évközben hasonló állomással föl nem cserélhető. A kérvények a németii esperes-kerületi tanfelügyelőséghez Bodonyba, up. Baranya-Baksa küldendők.

750
1896

(Concurs. pro stat. doc. in Német-Keér.)

A német-keéri 3-ik osztálytanitói állomásra f. é. márczius hó 12-ig pályázat hirdettetik. Pályázhatnak okleveles vagy legalább képezdét végzett tanitók és tanitónők. Javadalom 300 frt o. é., szép lakás, 600 □ öl kert. Az állomás ideiglenesen töltetik be addig, mig Keérre apáczák jönnek. Tannyelv német-magyar. A második osztályt vezeti és az ismétlőbe járó leányokat oktatja. Folyamodványok kellőleg felszerelve Német-Keérre a plebániahivatalhoz küldendők.

(Personalia.)

Rssmo ac Cl. D. Joanne Lechner canonico, abbate a munere Rectoris Seminarii erga suas preces relevato, nominatus est Rector utriusque Seminarii cleri iunioris Rssmus Dnus Josephus Pozsgay Cathedralis Ecclesiae 5-Ecclesiensis canonicus.

Datum Qu.-Ecclesiis, die 23-a Februarii 1896.

Franciscus a Paula Troll m. p.,
Vicarius Capitularis.

Q.-Ecclesiis Typis Lycei Eppalis (Béla Madarász) 1896.

VIII.

959
1896

(Dispositio circa ss. Liquores.)

Pro directivo statu notitiae V. Clero dioecesano significo ss. Olea pro dioecesi hoc anno quoque Colocae fore consecrandas. Ut vero parochiae **SS. Olea** ocyus obtinere possint, Sacerdos cum ss. Liquoribus Coloca redux, feria V-a in Coena Domini circa meridiem in Paks; a meridie hora 3—4. in Szegzárd; vespere eiusdem diei in Kakasd; feria VI-a Parasceve circa horam 8-am matutinam in Nádasd subsistet, ubique Olea ss. pro parochiis districtuum distributurus; et circa meridem Quinque-Ecclesias adventurus hic distributionem ss. Liquorum perficiet.

Inviantur itaque AR. DD. Vadiaconi et RR. DD. Parochi, ut suos expressos pro absportandis ss. Liquoribus ad unum vel alterum suprafatorum locorum, prout oportunius censuerint, deputent.

Oleum consecratum cum oleo non consecrato commiscere non licet, sed consecratum Oleum purum et immixtum in administratione Sacramentorum adhibendum est. Vetus autem chrisma et Oleum Catechumenorum et Infirmorum, si quod remanserit in ampullis, ponitur in lampade Ecclesiae ante sacramentum, ut comburatur. Reliquum autem, quod est in pyxidibus, sive capsulis cum bombice, igni comburitur; et novum deinde cum novo bombice in pyxidibus sive capsulis imponitur.

943
1896

(Facultas dispensandi in mixta religione Vicario Capitulari concessa.)

Beatissime Pater. Vicarius Capitularis Quinque-Ecclesiarum ad pedes Sanctitatis Vestrae provolutus implorat facultatem dispensandi super impedimento mixtae religionis in casibus vere urgentioribus cum suis subditis, qua facultate praeclarissimus Praesul defunctus gaudebat ad quinquennium. Sabbato die 29. Februarii 1896. SSmus D. N. D. Leo div. prov. PP. XIII. in audientia R. P. D. Adsessori S. O. impertita benigne indulsit, ut R. P. D. Vic. Cap. Quinque Ecclesiarum facta etiam potestate subdelegandi si opus sit, dispensare valeat intra fines suae dioecesis iustis gravibusque accedentibus causis super impedimento mixtae religionis ad annum durante munere, dummodo cautum omnino conditionibus ab Eccla praescriptis, praesertim de amovendo a coniuge catholico perversionis periculo, de conversione coniugis acath. ab illo pro viribus curanda, ac de universa prole utriusque sexus

ab illo pro viribus curanda in catholicae religionis sanctitate educatione, et dummodo neque ante neque post matrimonium coram parocho catholico initum partes adeant ministrum acatholicum. Quod si praecesserit commercium carnale, si fieri poterit sine gravi damno, sponsi separentur aliquo tempore Eppi prudenti arbitrio, ut pars cath. rite disponatur ad recipiendam gratiam Dei, praevia semper absolutione a censuris, et impositis poenitentiis salutaribus si matrimonium contractum fuerit coram ministro acatholico. Hanc autem facultatem decrevit SS. valituram ad annum durante munere facta simul in singulis dispensationibus concedendis expressa Aplicae delegationis mentione, et elapso anno R. P. D. Vicarius Capitularis referat quot huiusmodi dispensationes concesserit. In reliquis stet Instructioni alias datae. Contrariis non obstantibus quibuscumque. J. Mancini Can. Magnoni S. M. et M. I. Nat. m. p. (L. S.)

918
1896

(Facultas dimissorias dandi ordinandis.)

Admodum Rev. Domine! Precibus tuis annuens Sanctissimus Dominus Noster attenta Ecclesiae necessitate, facultatem Tibi benigne impertitus est indulgendi, non obstante luctus anno, tuis subditis, ut *(accedente capituli cathedralis ecclesiae capitulariter congregati consensu, per secreta suffragia praestando*, ac dummodo ab Ordinario antecessore non fuerint reiecti) a quocumque catholico Antistite cum Apostolica Sede communionem habente ad primam tonsuram atque sacros ordines, usque ad presbyteratum inclusive promoveri possint et valeant, servatis in reliquis de iure servandis. Diutissime in Domino vale.

Datum Romae ex S. Congregatione Concilii, die 21 februarii 1896. Tui stud. A. Card. Dipietro Praef. m. p. B. A. Naz. Secr. Quinque-Ecclesien. Vicario Capitulari. (L. S.)

919
1896

(Facultas campanas una cum aqua benedicendi.)

Bme Pater! Franciscus Troll, Vicarius Capitularis Dioeceseos Quinque Ecclesiarum, a S. V. humiliter implorat facultatem, sive per se sive per sacerdotes a se deputandos, una cum aqua nolas benedicendi in usum praefatae Dioeceseos. Et Deus etc. Quinque Ecclesiarum. Sacra Rituum Congregatio, utendo facultatibus sibi specialiter a Ssmo Domino Nostro Leone Papa XIII tributis, suprascripto Rmo Oratori ad proximum triennium facultatem concessit benedicendi, sive per se sive per Dignitates et canonicos Ecclesiae Cathedralis, Praepositos, Archipresbyteros, Parochos, Ecclesiarum Rectores, Vicarios Foraneos aliosque sibi acceptos Dioceseos Quinque Ecclesiarum Sacerdotes in aliqua ecclesiastica dignitate constitutos, una cum aqua Nolas in usum eiusdem Dioeceseos; dummodo servetur forma in Pontificali Romano praescripta. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 22 Februarii 1896. Ep. Card. Aloisi Masella Praef. A. Tripepi m. p. Secretarius. (L. S.)

920
1896

Perillustris ac Rme Domine uti Fr: Precibus Amplitudinis Tuae benigne annuentes Eminentissimi Patres S. Congregationis Concilii, facultatem Eidem impertiuntur eligendi *de consensu Capituli*, duodecim Examinatores loco Synodalium, ad annum tantum duraturos, qui in examinibus promovendorum ad parochiales perinde adhiberi valeant, ac si in Synodo dioecesana fuissent electi; ita tamen, ut, si qui ex deputatis in ultima Synodo supersint, iis etiam, una cum a Se electis, utatur: omnium vero etiam dicto termino durante, expiret potestas, quando celebrata fuerit Synodus; et Amplitudini Tuae fausta cuncta precamur a Domino. (Facultas examinatores prosynodales eligendi.)

Amplitudinis Tuae Romae 21 Februarii 1896. Uti Fr: Stud: A. Card. Dipietro Praef. B. A. Naz. Secr. m. p. Quinque-Ecclesien. (L. S.)

Constat autem examinatorium Synodale anno currenti ex sequentibus Rss. Cl. ac R. DDis: Praeses: Rssmus ac Cl. D. Joannes Lechner. *Examinator Synodalis:* Joannes Lechner. *Examinatores prosynodales:* Rss. Stephanus Zsinkó, Rss. Antonius Dobszay, Rss. Stephanus Szeifricz, Rss. Antonius Walter, Rss. Josephus Szeredy, Rss. Gabriel Hanny, Rss. Joannes Spies, Rss. Josephus Pozsgay, Rss. Josephus Wurster, Cl. D. Ludovicus Szilvek, R. Aloysius Döbrössy, Cl D. Josephus Rézbányay. (Examinatorium prosynodale a. 1896.)

954
1896

Beneficium parochiale Bozsok per resignationem Philippi Ollé vacans redditum, patronatui fund r. Scientiarum Universitatis obnoxium praesentibus concursui usque finem mensis Aprilis a. c. concursui exponitur. (Concurs. pro benefic. paroch. Bozsok.)

955
1896

Beneficium parochiale Ráczmecske Ignatis Szikora rude donato vacans redditum, patronatui fund. r. Scientiarum universitatis obnoxium praesentibus usque finem mensis Aprilis a. c. concursui exponitur. (Concurs. pro benefic. paroch. Ráczmecske.)

Ad alterutrum beneficiorum praelandatorum reflectantes velint recursum ad Excels. R. H. cultus et publ. institutionis ministerium in scriptum et tymbro 50 crorum provisos intra terminum praeclusi horsum promovere.

935
1896

Vall. és közokt. minister. 56. eln. szám. A vallás- és közoktatásügyi, belügyi és igazságügyi ministerek rendelete a vallás szabad gyakorlatáról szóló 1895: XLIII. t.-czikk végrehajtása tárgyában. A vallás szabad gyakorlatáról szóló 1895: XLIII. t.-cz. 34. §-a alapján rendeljük. (Min. rendelet a vall. szab. gyakorlatáról szóló tcz. végrehajtása tárgyában.)

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

1. §.

A bevett keresztény egyházakra és hiveikre ezentúl is alkalmazást nyernek az 1868 : LIII. t. cz. összes rendelkezései kivéve a 9. 10. és 11. §-okat, melyek az 1894 : XXXI. és XXXIII. t.-czikkek következtében hatályukat vesztették, továbbá a 12. és 16. §-okat, melyeket az 1894 : XXXII. t.-cz. 9. §-a hatályon kivül helyezett, végül 17. §-át, melynek helyébe az 1894 : XXXII. t.-cz. 7. §-a lépett.

2. §.

Az 1895 : XLII. t.-cz. szerint bevett izraelita vallásra és követőire alkalmazást nyernek az 1868 : LIII. t.-cz. 1—8. §-ai (az 1895 : XLIII. t.-cz. 22. §-ánál fogva), — az 1868 : LIII. t.-cz. 13., 14., 15. és 18. §-ai (az 1894 : XXXII. t.-cz. 8. §-ánál fogva), — az 1868 : LIII. t.-cz. 18., 19., 20., 21. és 23. §-ai (az 1895 : XLII. t.-cz. 2. §-ánál fogva).

3. §.

A jövőben törvényesen elismerendő vallásfelekezetekre és követőikre alkalmazást nyernek az 1868 : LIII. t.-cz. 1—8., valamint 19—21. §-ai (az 1895 : XLIII. t.-cz. 21. §-ánál fogva) az 1868 : LIII. t.-cz. 13., 14., 15., és 18. §-ai (az 1894 : XXXII. t.-cz. 8. §-ánál fogva).

4. §.

A bevett és törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül állókra az 1868 : LIII. törvényczikk rendelkezései közül a 13. és 15. §-ok az 1895 : XLIII. t.-cz. 30. §-ához képest változatlanul, — az 1—5. és 7. §-ok pedig az 1895 : XLIII. t.-cz. 23. §-ában foglalt módositásokkal (jelen rendelet 6—9. §-ai) nyernek alkalmazást.

5. §.

Az 1895 : XLIII. t.-cz. 5. § a akképen rendelkezik, hogy valamely vallásfelekezetből kilépni, vagy valamely vallásfelekezetbe belépni mindenkinek szabad a törvényekben megállapitott feltételek alatt.

A kilépés vagy belépés tehát, mely nem a törvényekben megállapitott feltételek alatt történt, figyelembe nem vehető.

Mindazokat ennélfogva, a kik bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetükből szabályszerüen ki nem léptek, ezentul is az illető bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez tartozóknak kell tekinteni, habár más vallás követőinek tartják is magukat.

Ha azonban a kilépés szabályszerüen megtörtént, a kilépetteket a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül állóknak kell tekinteni mindaddig, mig valamely bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe szabályszerüen be nem léptek.

Valamely bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetből való kilépésre, mely egy másik bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe való belépéssel történt. a jelen rendelet 6—9. §-ai nem nyernek alkalmazást, hanem ilyen eset, mint áttérés kizárólag az 1868 : LIII. t.-cz. 1—8. §-ai alá esik.

6. §.

A ki a bevett vagy a törvényesen elismert vallásfelekezetek valamelyikéből kilépni óhajt a nélkül, hogy más bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe lépne be, kilépési szándékát egyházközségének lelkésze, vagy vallási előljárója előtt az 1868 : LIII. t.-cz. 3. §-a értelmében kinyilatkoztatja és ezen szándékáról az 1868 : LIII. t.-cz. 4. és 5. §-aihoz képest kiállitott két bizonyitványt az 1895 : XLIII. t.-cz. 23. §-a értelmében bemutatja, az egyházközségének székhelye szerint illetékes első fokú közigazgatási hatóságnál és pedig nagy- és kisközségekben a főszolgabirónál, rendezett tanácsu és törvényhatósági joggal felruházott városokban pedig a polgármesternél.

A közigazgatási hatóság a bejelentésről a bemutatott két bizonyitvány csatolása mellett az 1. számu minta szerint jegyzőkönyvet vesz föl. Ezzel a kilépés befejezettnek tekintendő.

A közigazgatási hatóság a jegyzőkönyv hiteles másolatának megküldésével a kilépés megtörténtéről az elhagyott vallásfelekezet lelkészét vagy előljáróját hivatalból értesiti és a 2. számu minta szerint készült jegyzék 1—3. rovatait kitölti.

Ha a fél kivánja, a kilépésről felvett jegyzőkönyv hiteles másolatát dij nélkül részére is ki kell adni.

7. §.

A közigazgatási hatóság, ha ugy találja, hogy a 6. §. első bekezdése értelmében bemutatott két bizonyitvány nem szabályszerü, a 6. §. második bekezdésében emlitett jegyzőkönyv fölvételét megtagadja.

8. §.

A ki a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül állván, valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe belépni óhajt, belépési szándékát bejelenti nagy- és kisközségekben azon főszolgabirónál, rendezett tanácsu és törvényhatósági joggal felruházott városokban pedig azon polgármesternél, a ki azon egyházközség székhelye szerint illetékes, amelybe a fél belépni óhajt.

A közigazgatási hatóság a jelen §. első bekezdésében emlitett bejelentésről a 3. számu minta szerint jegyzőkönyvet vesz föl és a jegyzőkönyv hiteles másolatának megküldésével a belépési szándék bejelentéséről azon vallásfelekezet lelkészét, vagy előljáróját, a melybe a fél belépni óhajt, hivatalból értesiti, és — a mennyiben a kilépés korábban az ezuttal eljáró közigazgatási hatóság előtt történt — a 2. számu minta szerint készült jegyzék 4-ik rovatát kitölti.

Ha a kilépés korábban, nem az ezuttal eljáró közigazgatási hatóság előtt történt, hivatalból kell értesiteni ugyancsak az emlitett jegyzőkönyv hiteles másolatának megküldése mellett azt a főszolgabirót vagy polgármestert is, a ki előtt korábban a fél bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetéből a 6. §. értelmében kilépett volt. Ez a főszolgabiró, vagy polgármester a szóban forgó jegyzőkönyvi másolatot a 6. §. értelmében a kilépésről fölvett jegyzőkönyvhöz csatolja és a 2. számu minta szerint készült jegyzék 4-ik rovatát kitölti.

Ha a fél kivánja a jelen §. értelmében fölvett jegyzőkönyv hiteles másolatát, díj nélkül részére is ki kell adni.

A bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe való belépés a közigazgatási hatóság által a jelen §. értelmében fölvett s az illető vallásfelekezet lelkészével vagy vallási előljárójával hivatalból közölt, vagy pedig a fél által felmutatott hiteles jegyzőkönyvi másolat alapján az illető vallásfelekezet szabályai szerint történik.

Azon vallásfelekezet lelkésze, vagy előljárója, a mely vallásfelekezetbe a fél belépett, a fél részére, ha kivánja, a belépés megtörténtéről bizonyitványt ad.

9. §.

A közigazgatósági hatóság, ha úgy találja, hogy a fél, ámbár magát a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül állónak tartja, mégis az 5. §. értelmében valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetekhez tartozik, megtagadja a 8. §. második bekezdésében említett jegyzőköny fölvételét, felvilágositja a felet tévedéséről és ha a vallásfelekezet, a melybe a fél belépni óhajtott, nem az, a melyhez az 5. §. értelmében úgyis tartozik, figyelmeztetni kell egyszersmind a felet, hogy az 1868: LIII. t.-cz. 1—8. §-ai értelmében az áttérés eszközlése végett az illetékes lelkészekhez, vagy vallási előljárókhoz fordulhat.

II. FEJEZET.

A bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül álló szülőtől származó gyermekek vallására vonatkozó megegyezések alakszerüségeiről s azok anyakönyvi nyilvántartásáról, valamint az ilyen gyermekek gyámhatósági beleegyezés mellett való áttéréséről.*)

10. §.

Ha a házasulók, kik közül akár az egyik, akár mindakettő a bevett vagy törvényesen elismert vallások egyikéhez sem tartozik, megegyeznek az 1895: XLIII. t.-cz. 26. és 27. §-ai alapján az 1894: XXXII. t.-cz. 1. §-a értelmében abban, hogy gyermekeik valamennyien egy általuk megjelölt bevett vagy törvényesen elismert vallást kövessenek, illetőleg abban neveltessenek: ezt a megegyezést kir.

*) V. ö. az 1895. évi 1674. V. K. eln számu rendelettel (1895. évi R. T. I. kötet 687. lap.)

járásbiró, polgármester, vagy főszolgabiró előtt személyesen, vagy különös meghatalmazottjaik által kell kijelenteniök.

Különös meghatalmazottúl csak az fogadható el, a ki ebbeli megbizatását közjegyzőileg vagy biróságilag hitelesített olyan meghatalmazással igazolja, a melyben határozott kifejezést nyer, hogy a gyermekek valamennyien melyik bevett, vagy törvényesen elismert valláshoz fognak tartozni.

A megegyezést a kir. járásbiró, a polgármester, vagy főszolgabiró előtt az érdekelt két házasuló vagy különös meghatalmazottjaik együttes jelenlétében kell kijelenteni.

A megegyezésről a kir. járásbiró, a polgármester vagy főszolgabiró a 4. sz. minta szerint jegyzőkönyvet vesz fel, melyet a feleknek felolvas és az általuk értett nyelven megmagyaráz. A jegyzőkönyvet elfogadása után úgy az eljáró köztisztviselő, mint a felek aláirják, illetőleg az utóbbiak, ha irni nem tudnak vagy nem képesek, kézjegyükkel látják el. A különös meghatalmazást a jegyzőkönyvhöz kell csatolni.

11. §.

A jegyzőkönyv felvétele előtt a járásbiró, a polgármester vagy főszolgabiró köteles meggyőződni a házasulók, illetőleg meghatalmazottjaik személyazonosságáról és arról, hogy az esetleges meghatalmazások a 10. §-nak megfelelőleg vannak-e kiállitva.

Ki kell kérdeznie végül a feleket arra nézve, hogy a házasságot hol, mikor és mely polgári tisztviselő előtt (1894: XXXI. t. cz. 29. §.) kivánják megkötni.

12. §.

A járásbiró, polgármester, vagy főszolgabiró köteles meggyőződni arról is, hogy a házasulók közül legalább az egyik a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken csakugyan kivül áll-e? (5. §.)

Ha úgy találná, hogy a törvény értelmében a házasulók mindaketten bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez tartoznak; fel kell világositania a feleket, hogy amennyiben az 1894: XXXII. t.-cz. 1. §-ának előfeltételei fenforognak, a gyermekek vallására nézve az idézett törvényszakasz és az 1895. évi junius hó 29-én 1674. sz. a. (1895. évi R. T. I. köt. 687. l. kelt rendelet értelmében egyezhetnek meg.

Ha a járásbiró, polgármester vagy főszolgabiró úgy találná, hogy a törvény értelmében a házasulók közül legalább az egyik a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül áll: figyelmeztetnie kell a feleket, hogy a kötendő megegyezés csak akkor lesz hatályos, ha arra irányul, hogy a házasulók gyermekei valamennyien egy bevett, vagy törvényesen elismert vallást kövessenek, illetőleg abban neveltessenek.

Ha azonban a felvilágositttatásuk után is ragaszkodnak ahhoz, hogy az eljáró hatóság a törvénytől eltérő megegyezésüket jegyzőkönyvbe foglalja: az előre bocsátott figyelmeztetést és annak sikertelenségét a jegyzőkönyvben külön föl kell emliteni.

13. §.

A 10. és 12. §-ok értelmében fölvett jegyzőkönyv hiteles másolatát a járásbiró, polgármester vagy főszolgabiró legkésőbb a fölvétel napját követő 3 nap alatt a kérelemhez képest kiadja az egyik vagy mindkét házasulónak, vagy azok különös meghatalmazottjainak és hivatalból megküldi azon polgári tisztviselőnek, a ki előtt a felek a házasságot megkötni fogják.

Az eredeti jegyzőkönyvet, valamint a 10. és 12. §-ok értelmében kiállitott meghatalmazásokat a járásbiró, a polgármester vagy főszolgabiró saját irattárában tartja vissza.

Az 1895: XLIII. t.-cz. szerint érvényes megyezéseket az anyakönyvvezető vagy a házasság megkötésénél közreműködő más polgári tisztviselő az 1895. évi 27.243. I. M. számu (1895. évi R. T. I-ső köt. 530. l.) igazságügyminiszteri utasitás 70. §-ának utolsó bekezdése, 72. §-a és 78. §-ának utolsó bekezdése értelmében az anyakönyvbe illetőleg a házasság megkötéséről felvett jegyzőkönyvbe bevezetni köteles, ellenben az idézett törvény szerint nem érvényes megegyezéseket azokba nem jegyzi be.

14. §.

A gyermekek vallására nézve a jelen rendelet szerint kötött megegyezés az 1895: XLIII. t.-cz. 28. §-a értelmében később csak az esetben változtatható meg, ha házasfelek mindaketten ugyanazon bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe léptek be, vagy pedig ha a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül álló házasfél ama bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe lépett be, a melyhez a másik házasfél máris tartozik, ugy, hogy a házasság egyvallásuak (1895: XLIII. t.-cz. 28. §. I. bek.) házasságává vált.

Ily esetben a megegyezést a 10. §-ban foglalt szabályok megtartása mellett, a járásbiró, polgármester vagy főszolgabiró az 5. számu minta szerint fölveendő jegyzőkönyvbe foglalja.

15. §.

A 10-ik szakasz első bekezdésének rendelkezései az eredeti megegyezés megváltoztatása esetén is alkalmazandók. A szülőknek, illetőleg azok egyikének a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe való belépését tanusitó irat és — a mennyiben az eredeti megegyezés más hatóság előtt jött volna létre, — az eredeti megegyezés hiteles másolata a járásbiró, polgármester vagy főszolgabiró előtt felmutatandó.

Ezenkivül fel kell mutatni a házassági anyakönyvi kivonatot, valamint a 7-ik életévet még be nem töltött gyermekek születési anyakönyvi kivonatait is. A

felmutatott okiratok a jegyzőkönyvhez csatolandók. Az eredetiek helyett csatolhatók azoknak hiteles másolata is. E másolatokat az eljáró köztisztviselő is hitelesítheti.

A megegyezés megváltoztatásáról fölvett jegyzőkönyv hiteles másolatát legkésőbb a felvétel napját követő három nap alatt a kérelemhez képest ki kell adni az egyik, vagy mindkét házastársnak, illetőleg a különös meghatalmazottaknak és mindenesetre meg kell küldeni hivatalból a felek házasságát (27.243/1895. számu igazságügyminiszteri utasitás 78. §-ának utolsó bekezdése) és a 7-ik életévet még be nem töltött gyermekek születését (60.000/95. számu belügyminiszteri utasitás 57. §-a) nyilvántartó anyakönyvvezetőknek.

A 13. §. utolsó bekezdésének rendelkezéseit ebben az esetben megfelően kell alkalmazni.

16. §.

Ha a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül álló házas felek mindaketten ugyanazon bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe léptek be, vagy pedig ha a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül álló házasfél abba a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe lépett be, a melyhez a másik fél máris tartozik, s ilyképen a házasság egyvallásuak (az 1895 : XLIII. t.-cz 28. §. I. bek.) házasságává vált : akkor a 7-ik életévet meghaladott gyermekök már 18-ik életéve előtt, az 1895 : XLIII. t.-cz. 28. §., valamint az 1894 : XXXII. t.-cz. 3. és 4. §-ai értelmében a gyámhatóság beleegyezésével a szülőknek most már közös vallására térhet át, akár megegyeztek a szülők házasságuk megkötése előtt gyermekeik vallására nézve, akár nem.

A beleegyezést a gyermek áttérésére az illetékes árvaszéknél kérheti : az áttérni kivánó gyermek, vagy szülők valamelyike, vagy ha nem a szülő a gyermek törvényes képviselője, a törvényes képviselő is.

A kérelmező bemutatni tartozik a szülők házassági anyakönyvi kivonatát azon esetben, ha a szülők között gyermekeik vallása iránt törvényes megegyezés létesült, a megegyezésről, valamint a megegyezés megváltoztatásáról szóló jegyzőkönyv hiteles másolatát, továbbá a szülő áttéréséről kiállitott bizonyitványt, végül az érdekelt s 7-ik életévöket már túlhaladott, de 18-ik életévöket még be nem töltött gyermekek születési anyakönyvi kivonatait.

A kérvényt, illetőleg a szóval előadott kérelemről felvett jegyzőkönyvet, az árvaszék az érdekelteknek, jelesen az áttérni kivánó gyermeknek, e gyermek szülőinek, és ha nem a szülők valamelyike a gyermeknek törvényes képviselője, a törvényes képviselőnek meghallgatása végett az illetékes polgármesternek vagy főszolgabirónak adja ki. Az áttérni kivánó gyermeket mindenesetre személyesen s a szükséghez képest a szülők, illetőleg a törvényes képviselő jelen nem létében kell meghallgatni.

Ezen alkalommal a polgármester, vagy főszolgabiró köteles meggyőződést szerezni arról, vajjon érett-e már a gyermek annyira, hogy saját vallásos meggyőződéssel birhat. A meghallgatás eredménye körülményesen jegyzőkönyvbe foglalandó.

Az árvaszék szükség esetében az áttérni kivánó gyermeket meghallgatás végett maga elé idézheti, s az áttéréshez beleegyezését csak akkor adja meg, ha az áttérni kivánó gyermek már az érettség oly fokát mutatja, hogy saját vallásos meggyőződéssel birhat.

Ha a gyermek eddigi vallását elhagyni nem hajlandó: az árvaszék beleegyezését meg nem adhatja.

Az árvaszék határozata ellen az illetékes felsőbb hatóságokhoz felebbezésnek van helye.

Maga az áttérés a gyámhatóság beleegyezésének megadása után az 1868: LIII. t.-cz. 3—8. §-aiban körülirt módon megy végbe.

17. §.

Ha a gyermekek vallására nézve megegyezés a felek közt a házasság megkötése előtt nem jött létre, de a házasság megkötése után a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken ktvül álló házasfelek mindaketten ugyanazon bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe léptek be, vagy pedig a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül álló házasfél abba a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe lépett be, melyhez a másik fél máris tartozott és ezzel a házasság egyvallásuk (1895: XLIII. t.-cz. 25. §. 1. bek.) házasságává vált: akkor az ilyen vallásba belépett szülő, ha neméhez tartozó s 7-ik életévét még be nem töltött gyermeke van, a belépést az ezt tanusitó irat bemutatása melett a gyermek születési anyakönyvében való feljegyzés végett az illetékes anyakönyvvezetőnél jelentse be.

Nincsen szükség e bejelentésre, ha a gyermek vallása gyanánt a születési anyakönybe az a bevett vagy törvényesen elismert vallás van bejegyezve, a mely a szülők közös vallásává vált.

18. §.

A jelen rendelet 10—15. §-ainak rendelkezései megfelelően alkalmazandók abban az esetben is, ha a házasulók a gyermekek vallására nézve az 1895: XLIII. t.-cz. 26—27. §-a és 1894: XXXII. t.-cz. 1. §-a alapján létrejött megegyezésüket, vagy e megegyezésnek az idézett 1895: XLIII. t.-cz. 28. §-a és az 1894: XXXII. t.-cz. 3. §-a értelmében történt megváltoztatását kir közjegyző előtt nyilvánitják.

Ez esetben a közokirat felvételének alakszerüségére nézve a közjegyzői törvény intézkedéseit kell alkalmazni.

Az emlitett megegyezések és kijelentések anyakönyvi nyilvántartása végett a kir. közjegyző a felvett közokiratról hiteles kiadványt tartozik küldeni a

jelen rendelet 13. és 15. §-aiban megnevezett anyakönyvvezetőhöz, illetőleg polgári tisztviselőhöz.

III. FEJEZET.

A bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül álló szülőtől származó gyermek vallásának megállapitásáról és anyakönyvi bejegyzéséről.*)

19. §.

Az 1894 : XXXIII. t.-cz. 87. §-nak és az 1895 : XLIII. t.-cz. 26. §-ának egybevetéséből következik, hogy magyar állampolgár vallását születési állami anyakönyvébe akkor is be kell jegyezni, ha a gyermeknek egyik vagy mindkét szülője a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikéhez sem tartozik.

Hogy ezen esetekben melyik bevett, vagy törvényesen elismert vallást kell a gyermek vallása gyanánt a születési anyakönyvbe bejegyezni : azt az 1895. évi XLIII. t.-cz. 26—30. §-ai alapján a jelen rendelet 20—27. §-ai értelmében kell eldönteni.

20. §.

Ha a szülők között a házasság megkötése előtt az 1895 : XLIII. t.-cz. 26. és 27. §-ai alapján az 1894 : XXXII. t.-cz. 1. §-a értelmében a gyermekek vallása iránt kir. közjegyző, kir. járasbiró, polgármester vagy főszolgabió előtt a megállapitott alakszerüségek mellett megegyezés jött létre, a gyermek vallása ezen megegyezés szerint, illetőleg ha a házasfelek a megegyezést az 1895 : XLIII. t.-cz. 28. §-a alapján megváltoztatták, a megváltoztatott megegyezés szerint jegyzendő be.

Ha az 1895 : XLIII. t.-cz. 28. §-a alapul vételével megváltoztatott megegyezés következtében a 7-ik életévet még be nem töltött gyermek vallása megváltozik : ezt a körülményt a megváltoztatott megegyezésről felvett közjegyzői okiratnak, illetőleg jegyzőkönyvnek az eljáró kir. közjegyző, kir. járásbiró, polgármester vagy főszolgabiró által a jelen rendelet 15. és 18. §-ai értelmében a születést nyilvántartó anyakönyvvezető részére megküldött hiteles kiadványa, illetőleg hiteles másolata alapján a gyermek születési anyakönyvi lapjának szélén fel kell jegyezni.

21. §.

Ha a házasfelek, a kiknek csak egyike áll a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül, gyermekeik vallása iránt a házasság megkötése előtt az 1895. évi XLIII. t.-cz. 26. és 27. §-ai alapján az 1894 : XXXII. t.-cz. 1. §-a értelmében megegyezésre nem jutottak : akkor az ily házasságból született azon gyermek vallása gyanánt, a ki a bevett, vagy törvényesen elismert vallást követő

*) V. ö. az 1895. évi 60.000 számu belügyminiszteri utasitás (1895. évi R. T. I. köt. 452. l.) 57. §-ával.

szülő neméhez tartozik, ezen szülő vallását kell bejegyezni. (1895: XLIII. t.-cz. 26. §. 2-ik bek. 1894: XXXII. t.-cz. 2. §.)

A másik nemhez tartozó gyermek vallása gyanánt azt a bevett vagy törvényesen elismert vallást kell bejegyezni, a melyet a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül álló szülő a saját nemebeli gyermekeire nézve megállapit. (1895: XLIII. t.-cz. 17. §. 2-ik bek.)

Ez a megállapitás a gyermek tanköteles korának elértéig, vagyis 6-ik életévének betöltéseig bármikor történhetik ugyan, (1895. évi XLIII. t-cz. 27. §. utolsó bek.) de az anyakönyvvezetőnek kötelessége odahatni, hogy a szóban forgó megállapitás már a születés anyakönyvi bejegyzése alkalmával megtörténjék.

Ha a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül álló szülő a saját nemebeli gyermeke vallását a születés anyakönyvi bejegyzése alkalmával nem állapitja meg, vagy pedig oly vallást jelöl meg, a mely a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek közé nem tartozik: akkor a gyermek vallásának rovatába az jegyzendő be, hogy: „egyelőre meg nem állapittatott“ (24. §.)

22. §.

Ha a házasfelek egyike sem tartozik valamely bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez és házasságuk megkötése előtt az 1895. XLIII. t.-cz. 26. és 27. §-ai alapján az 1894: XXVII. t.-cz. 1. §-a értelmében a gyermekeik vallására nézve megegyezésre nem léptek: akkor az ily házasságból származó gyermek vallása gyanánt azt a bevett vagy törvényesen elismert vallást kell a születési anyakönyvbe bejegyezni, melyet a nemebeli szülő megállapit. (1895: évi XLIII. t.-cz. 27. §. 2-ik bek.)

A előző 21. §. harmadik és negyedik bekezdése a jelen §. eseteiben is alkalmazandó.

23. §.

Ha a törvénytelen gyermek anyja, vagy az, ki lelenczet, vagy ismeretlen szülőktől származó gyermeket felfogadott, a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül áll: akkor az ily gyermek vallása gyanánt azt a bevett vagy törvényesen elismert vallást kell a születési anyakönyvbe bejegyezni, melyet a törvénytelen gyermek anyja, vagy a felfogadó megállapit. (1895. XLIII. t.-cz. 29. §.)

A. 21. §. harmadik bekezdésének rendelkezése a jelen §. eseteiben is alkalmazandó.

Ha a törvénytelen gyermeknek a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül álló anyja, vagy az ilyen vallásfelekezeteken kivül álló felfogadó, a gyermek vallását a születés anyakönyvi bejegyzése alkalmával nem állapitja meg, vagy pedig oly vallást jelöl meg, mely a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek közé nem tartozik: akkor a gyermek vallásának rovatába az jegyzendő be, hogy a vallás „egyelőre meg nem állapittatott“. (24. §.)

24. §.

Az anyakönyvvezető azon születési anyakönyvi bejegyzésekről, melyeknek teljesitése alkalmával a gyermek vallásának rovatába a 21., 22., 23. §-ok értelmében azt jegyezte be, hogy a gyermek vallása „egyelőre meg nem állapittatott", a 6. számu minta szerint nyilvántartást vezet.

Ha az ilyen gyermek vallásának megállapitására a 21., 22. és 23. §-ok értelmében jogosult szülő (felfogadó) a gyermek 5-ik életévének betöltéseig az anyakönyvvezető előtt személyesen szóval vagy közokiratban megállapitja azt, hogy a gyermek melyik bevett, vagy törvényesen elismert vallást kövesse: akkor az anyakönyvvezető a gyermek vallásának utólagos megállapitását a születési anyakönyvi lap szélére följegyzi, ellenkező esetben pedig a gyermek 5-ik életévének betöltése után, ha a gyermek életben van, jelentést tesz az illető anyakönyvi kivonat megküldése mellett közvetlen felügyelő hatóságához.

Az előző bekezdésben emlitett jelentés megtétele után a gyermek vallásának utólagos megállapitása a születési anyakönyvi lap szélére csak a közvetlen felügyelő hatóság engedélyével jegyezhető fel, a mely hatóság e tekintetben a 25—26. §-ok szerint jár el.

25. §.

Az anyakönyvi közvetlen felügyelő hatóság a 24. §-ban emlitett anyakönyvvezetői jelentés vétele után iparkodjék a gyermek 6-ik életévének betöltéseig kideriteni, hogy a 21., 22. és 23. §-ok szerint jogosult szülő (felfogadó) melyik bevett vagy törvényesen elismert vallást kivánja megállapitani a gyermek vallása gyanánt.

Ha ezek a tárgyalások eredményre vezetnek, az anyakönyvi felügyelő hatóság az anyakönyvvezetőt az igy megállapitott vallás bejegyzésének a születési anyakönyvi lap szélén való teljesitésére utasitja.

26. §.

A 21. §. esetében, ha a 25. §-ban emlitett tárgyalások eredményre nem vezetnek, az anyakönyvi felügyelő hatóság legkésőbb a gyermek 6-ik életévének betöltéséig (1895. XLIII. t.-cz. 27. §. utolsó bek.) saját hatáskörében elrendeli hogy az anyakönyvvezető a születési anyakönyvi lap szélén a gyermek vallása gyanánt azt a bevett vagy törvényesen elismert vallást jegyezze be, melyhez a gyermek másik szülője a gyermek születésekor tartozott. (1895: XLIII. t.-cz. 27 §. harmadik bekezdése.)

A 22. és 23. §-ok eseteiben, ha a 25. §-ban emlitett tárgyalások eredményre nem vezetnek, az anyakönyvi közvetlen felügyelő hatóság az anyakönyvvezetőnek a 24. §. értelmében hozzá érkezett jelentését mellékletével és a 25. §-ban emlitett tárgyalások során keletkezett iratokkal együtt az illetékes árvaszékhez teszi át, oly megkeresés kiséretében, hogy a gyámhatóság a gyermek vallása

felől, a rokonok meghallgatásával, legkésőbb a gyermek 6-ik életévének betöltéseig határozzon. (1895 : XLIII. t.-cz. 27. §. negyedik és ötödik bek. és 29. §.)

E határozatban a gyámhatóság lehetőleg azt a bevett vagy törvényesen elismert vallást állapitsa meg, melyet a gyermek testvérei a törvény szerint már követnek, vagy ha ily testvérei nincsenek, azt, a melyhez a gyermek szölője kilépése előtt tartozott.

Az árvaszék eljárásának eredményéről a jelen §. második bekezdésének valamennyi esetében az anyakönyvi közvetlen felügyelő hatóságot értesiti, mely ennek megfelelően elrendeli, hogy az anyakönyvvezető a születési anyakönyvi lap szélén azt a bevett, vagy törvényesen elismert vallást jegyezze be, mely a jelen §. második és harmadik bekezdésében emlitett eljárás során megállapittatott.

27. §.

Az 1868 : LIII. t.-cz. 14. §-át az 1895 : XLIII. t.-cz. 30. §-a a bevett és törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül állókra ki nem terjesztette és igy figyelemmel az 1895 : XLIII. t.-cz. 28. §-ára, a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeteken kivül álló szülőnek valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe való belépése, vagy más vallásra való áttérése, csak a jelen rendelet 14., 16. és 17. §-ainak eseteiben van befolyással a gyermek vallására.

A vallásváltoztatást a jelen rendelet idézett 14. §-ának esetében a szülői megyezés megváltoztatásáról fölvett jegyzőkönyvnek, illetőleg közjegyzői okiratnak az anyakönyvvezető részére hivatalból megküldött hiteles másolata (14. §.), illetőleg hiteles kiadványa (18. §.) alapján mindig, — a jelen rendelet idézett 16. és 17. §-ainak eseteiben pedig, a mennyiben bejelentik és igazolják, a születési anyakönyvi lap szélén fel kell jegyezni.

IV. FEJEZET.

Zárhatározatok.

28. §.

A jelen rendelet hatálya Fiume városára és kerületére is kiterjed.

Az 1885 : XLIII. törvényczikknek Fiume városában és kerületében való hatálybaléptetése tárgyában a magyar kir. ministerium által 1895. évi deczember hó 5. napján 4075. M. E. szám alatt kibocsátott rendeletben foglalt eltérések a jelen rendelet alkalmazásánál is irányadók. Kelt Budapesten, 1896. évi január hó 8-án. Dr. Wlassics Gyula s. k. Perczel Dezső s. k. Erdély Sándor s. k.

A hivatolt törvények egyházunkat is érdekelvén, különösen a katholikus egyházba való, a világi törvény szerint is érvényes és megengedett fölvétel szempontjából: e végrehajtási rendeletet részben miheztartás végett, részben tájékoztató tudomásul egész terjedelmében közlöm s ajánlom különösen a lelkipásztorkodás

terén működő egyházmegyei papság tanulmányozásába, hogy a felmerülő esetekben a lehetőség határai közt a világi törvényeknek is megfelelő eljárást követhessenek, a büntetéseket elkerülhessék, azonban mindig szem előtt tartván: mivel tartozunk Istennek, lelkiismeretünknek s a lelkek üdvének; — másfelől, hogy e meglehetősen sok ágazatu kérdésben azoknak, kik jó czélból utbaigazitásukat kérik, helyen tanácscsal szolgálhassanak.

767
1896

A mult évi XIV. számu körlevélben 2657. sz. a. a lelkész urak az Egyházmegyei Hatóság által utasittattak, hogy templomaik tőkekamatjai után kirótt tőkekamat — és általános jövedelmi pótadó leirását az illetékes m. kir. adóhivataloknál kérelmezzék és ha kell, ügyeiket harmadfoku elbirálásig fokozatosan fölebb vigyék. Hogy mit érhetni el ilyen ügyekben eszélyes és buzgó utánjárással, mutatja az alant egész terjedelmében közölt pénzügyigazgatósági végzés: (Templomtőkék tőkekamat-adómentesek.

Másolat. M. kir. Pénzügyigazgatóság Szegzárdon 2857/V. 1896. sz. Végzés Folyamodó értesittetik, hogy kérelme folytán az ujvárosi templompénztár terhére Szegzárd közégnél az 1893., 1894. és 1895. években kivetett és be is fizetett összesen 392 frt 62 kr. tőkekamat-adó és 137 frt 90 kr. általános jövedelmi pótadó, vagyis összesen 530 frt 52 kr. összeg téves kivetés folytán visszautalványoztatott, mely összeget folyamodó mint az ujvárosi templompénztár ez időszerinti kezelője a szegzárdi kir. adóhivatalnál bélyegtelen nyugtára felveheti. A kérvényéhez csatolva volt okirattal ugyanis minden kétséget kizárólag beigazoltatott azon körülmény, hogy azon tőkeösszegek, melyeknek kamatjövedelmei után az 1893., 1994 és 1895. években az ujvárosi templompénztár terhére a tőkekamat-adó és a megfelelő ált. jöv. pótadó kirovatott, az ujvárosi templom alapitványi vagyonát képezik, illetőleg ezen templom javitására, jó karban tartására és a netán szükségessé vált felszerelvények beszerzésére forditandó költségek fedezésére szolgálnak. Már pedig az ezen czélból fentartott vagyon kamatjövedelme az 1875. évi XXIII. t.-cz. 2. §. 6. pontja, továbbá a m. kir. p. ü. közigazgatási birósagnak 1087/1887. sorszámú döntvénye értelmében adómentes — és igy a tévesen kivetett adóösszegek visszautalványozása elrendelendő volt. Egyuttal értesittetik, hogy a templompénztár vagyonát képező tőkeösszegek kamatjövedelme után a jövőben tőkekamatadó előiratni nem fog. Kérvényéhez csatolva volt alapitó okirat visszaadatik. Szegzárdon, 1896. febr. 11-én. Fink Kálmán, s. k. kir. pénzügyigazgató. Főtiszt. Götz Sándor úrnak Szegzárdon.

936
1896

Sub ·/. mittuntur pro commembris in uno exemplari exhibitiones unionis crucis rubrae dioecesanae pro aa. 1892- 1895.

937
1896

(A görcsönyi és kőv.-szőllősi Vörös-Kereszt fiókegyleteknek az egyházmegyei egyletbe való beolvasztása.)

Tudomásvétel végett közlöm a magyar szent korona országai vöröskereszt pécsi fiók-egylete mellé a pécsi püspök és káptalan által felállitott magánbizottság f. é. február 19-iki ülésének határozatát. „Egyhangulag határoztatott: mikép szem előtt tartva az időközben Istenben boldogult megyéspüspök ur Ő nagyméltóságának 2534/1894 szám alatt kelt magas leiratában nyilvánitott akaratát és abból kivehető intentióját; szemmel tartva továbbá a görcsönyi és kővágószőllősi plébánosoknak ez alapon elfoglalt ujabb álláspontjukat és nyilatkozatukat, a magánbizottság csak a boldogult megyéspüspök akaratának megfelelőleg vél cselekedni, midőn kijelenti, hogy egyfelől mint „a magyar szent korona országai vöröskereszt pécsi fiók-egylete mellé a pécsi püspök és káptalan által felállitott magánbizottság“ eredetileg feladatává tett kötelességét, t. i. hogy az elvállalt 50 üdülő harczos számára beszerzett tárgyak tovább is gondoztassanak és háboru esetén az 50 üdülő harczos ellátásában hiány ne legyen — miként eddig, ezentul is lelkiismeretesen teljesitendi; másfelől pedig határozatilag megállapitja, miszerint a görcsönyi és kővágószőllősi plébániákban megalakult fiókegyletek elnevezésének elhagyásával az azokba felvett tagok az egyházmegye egyéb részeiben sorakozott tagokkal együtt „Pécsegyházmegyei vöröskereszt fiókegylet“ elnevezés alatt egy uj közös fiókegyletnek ismertetnek fel még pedig azon rendeltetéssel, hogy a központi választmányhoz — az alapszabályok követelményének megfelőleg — felküldött jutalékok után fenmaradó összegek tararéktárban gyümölcsöztessenek és abból szükség esetén — a pécsi püspök és káptalan által elvállalt 50 lábbadozó harczoson felül — annyi harczos láttassék el, a mennyi épen az addig felszadorodott összegből ellátható, továbbá megállapittatik, hogy ezen „Pécsegybázmegyei vöröskereszt fiókegylet“ ügyeit is „a magyar szent korona országai vöröskereszt pécsi fiókegylete mellé a pécsi püspök és káptalan által felállitott magánbizottság“ fogja kezelni.

938
1896

(Commendatur Bougenad „Alacoque Margit élete“ et Jozgits „Kátéimakönyv“.)

Impensius commendantur opera: 1) Bougeand „Boldog Alacoque M. Margit élete és a Jézus szent szive tiszteletének eredete“ forditotta Szentannai (Spett) Gyula plébános (Gyoma, Békésm.) 2) Dr. Jozgits János „Kátéimakönyv a szegény gyermekek számára“ magyarban. Milleniumi olcsó népkiadás. Füzve csinos boritékban 1000 db 18 frt, 100 db 10 frt, 1 db 14 kr. (Baranya-Jánosi, u. p. Magyar-Szék.)

948
1896

(A tanitói tanácskozmányra menő tanitók napidija.)

Az egyházmegye legtöbb helyén fennállván a gyakorlat, hogy a hitközségi iskolaszékek a kerületi tanácskozmányokra menő kath. tanitóknak fuvaron kivül

1 frt napidijat is adnak, minthogy a kerületi tanácskozmányok czélja az iskolai tanitás és valláserkölcsös nevelés fejlesztése, ezen hozzájárulást mindazon hitközségi iskolaszékeknek, hol a fent jelzett szokás eddig bármely okból behozva nincs, melegen figyelmökbe ajánlom.

949
1896

(A tanulóifjuságot járványos időben temetésre testületileg kirendelni tilos.)

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 33645/95. szám. Tudomásomra jutott, hogy sok helyt még mindig divik ama káros szokás, hogy a tanuló ifjuságot járványos és rossz időjárásu évszakokban, testületileg rendelik ki a temetésekre. Már hivatali elődöm 1888. évi márczius hó 23-án 5926. sz. a. kelt rendeletével intézkedett eme szokás megakadályozása végett, kifejtve az idézett rendeletben ennek, különösen közegészségügyi szempontból káros voltát. Miután az emlitett rendelet e tekintetben nem vezetett kellő eredményre, ujólag felkérem a főt. főhatóságot, miszerint minden rendelkezésére álló eszközökkel, saját hatáskörében odahatni méltóztassék, hogy ezen szokás, különösen járványos időben, vagy rossz időjárásu évszakokban teljesen mellőztessék. Budapest, 1896. évi január hó 30-án. Wlassics Gyula.

950
1896

(Pályázat a regenyei oszt. tanitói állomásra.)

A görcsönyi plébániához tartozó Regenye fiókközségben Móricz Imre tanitó nyugdijaztatása folytán a tanitói állomás megüresedvén, erre folyó évi april 6-ikáig pályázat hirdettetik. Az állomás javadalmazása következő: 1) három szobából álló lakás konyha-, pincze- és éléskamrával. A melléképületben van istálló és félszer. 2) Minden házaspár fizet a tanitónak évenkint 3 frt 50 krt. Jelenleg 117 pár van, ezek után kap évenkint 409 forint és 50 krt. 3) Minden iskolába járó 6—12 éves tanköteles gyermek fapénz fejében fizet évenkint egy forintot, amely összegért a tanterem is fütendő. Van jelenleg 40 tanköteles s igy e czimen jár a tanitónak évenkint 40 frt. 4) A tanitói állomás javitása végett egy darab rétet is hasittatott ki a hitközség, amely két kocsi előszénát és egy kocsi sarjut még a szárazabb években is megterem. E takarmány értéke 25 frtban van megállapitva. 5) Van két katasztralis hold és 769 □ öl szántóföldje is, melynek évi jövedelme 22 frtban van fölvéve. 6) A háznál levő 307 □ öles kert évi jövedelme 3 frt 17 krra van becsülve. 7) A két negyed telek után járó legeltetési jog 10 frt évi átlagban van fölvéve. 8) A közös erdőből fél urbéri telek után járó rész évi jövedelme: 10 frt. 9) A gyümölcsfaiskolában nemesitendő és eladandó gyümölcsfák árából a fele jövedelem a tanitóé, a másik fele pedig a községi pénztáré. E czimen is befolyhat évenkint legkevesebb 15—25 frt, miután a gyümölcsfaiskola 600 □ öles terület. 10.) Stóla fejében évenkinti jövedelme 12 frt. A folyamodványok a németi-i esperesi kerület ft. tanfelügyelőségéhez Bodonyba, u. p. Baranya-Baksa küldendők.

951
1896

(Pályázat a görcsönyi osztálytanitói állomásra.)

Görcsönyben a r. kath. népiskolánál az osztálytanitói állomásra f. évi április 30-áig pályázat hirdettetik. Jövedelme egy polgári évre 350 frt készpénz előleges havi részletekben pontosan kifizetve. Lakása az iskolaépületben egy külön butorzott szoba fütéssel. Kötelessége az első, második és esetleg a harmadik osztályt önállóan vezetni és az ismétlő s a vasárnapi tanulók oktatásában valamint a kántortanitó hivatalos elfoglaltsága esetében a kántori teendőkben segédkezni. Csak tanképesitett egyének pályázhatnak. Az állomás a választás után azonnal elfoglalandó és évközben hasonló állomássa föl nem cserélhető. A kérvények a németii esperes-kerületi tanfelügyelőséghez Bodonyba, utolsó posta: Baranya-Baksa küldendők.

952
1896

(Pályázat a ráczmecskei osztálytanitói állomásra.)

A ráczmecskei róm. kath. népiskolánál egy osztálytanitói állomásra f. évi április 15-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme 300 frt utólagos részletekben, 10 m. hasábfa, melyből az iskola termét is köteles füttetni. Kötelme az első és második osztályt tanitani. Tannyelv német-magyar.

953
1896

(Pályázat a h.-hertelendi kántortanitói állomásra.)

Az ibafai plébániához tartozó Horvát-Hertelend fiókközség kath. kántortanitói állomására a f. é. V. számu körlevélben közzétett pályázat határideje f. é. márczius hó 26-áig meghosszabbittatik.

(Personalia.)

Missi sunt cooperatores: Joannes Polgár ex Abaliget ad Sumony ad interim; Edmundus Kirschanek ex P.-Bogád ad P.-Sz.-Erzsébet; Leopoldus Masson e P.-Sz.-Erzsébet ad P.-Bogád.

Datum 5-Ecclesiis, die 9-a Martii 1896.

Franciscus a Paula Troll m. p.,
Vicarius Capitularis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei Episcopalis (B. Madarász) 1896.

IX.

CONSIGNATIO

Symbolarum per dioecesim in emolumentum s Missionis Africanae in Festo Epiphaniae (6. Jan.) a. 1896. conflatarum.

(Symbolae pro missionibus Africanis a. 1896. conflatae.)

Parochia	fl.	cr.
Abaliget	4	63
Agárd	2	—
Apar	3	—
Baán	15	—
Baar	—	84
Babarcz	1	60
Bakonya	1	40
Baranyavár	1	—
Báta	1	20
Báttaszék	3	15
Battina	2	—
Bedegh	—	40
Bellye	6	56
Berement	-	—
Berkesd	2	—
Bicsérd	1	20
Bikal	1	—
Bizovac	4	10
Bodony	2	—
Bogdása	2	83
Bonyhád	3	—
Bozsok	1	87
Bölcske	5	36
Brodjanci	2	—
Bükösd	2	30
Čepin	3	97
Czikó	2	—
Dályok	4	—
Darázs	2	50
Dárda	2	—
Summa:	84	91

Parochia	fl.	cr.
Translati:	84	91
Diós-Berény	—	70
Dolnji-Miholjac	6	27
Dombóvár	6	—
Döbrőköz	15	
Dráva-Szt.-Márton	2	-
Duna-Földvár	9	08
Duna-Szekcső	2	90
Egerágh	1	50
Értény	4	—
Fadd	5	—
Feked	—	30
Felső-Iregh	1	75
Felső-Mindszent	2	—
Felső-Nyék	—	—
Garé	2	—
Gödre	1	20
Görcsöny	4	12
Grábócz	1	—
Gyula-Jováncza	2	24
Harcz	1	10
Harkanovci	2	—
Herczeg-Szőllős	2	—
Hetvehely	—	50
Himesház	2	50
Hird	1	27
Hosszu-Hetény	2	—
Hőgyész	22	72
Ibafa	1	20
Izsép	—	58
Jánosi	—	60
Summa:	188	44

Parochia	fl.	cr.
Translati:	188	44
Kajdacs	2	50
Kakasd	4	—
Kánya	1	30
Kárász	2	50
Keszü	5	—
Kisasszonyfa	1	56
Kis-Dorogh	1	90
Kis-Falud	1	29
Kis-Székely	1	40
Kocsola	1	46
Kónyi	1	50
Köblény	3	—
Kömlőd	2	09
Kőv.-Szőllős	16	—
Lakócsa	1	70
Lancsuk	1	—
Lapáncsa	1	45
Laskafalu	3	—
Lengyel	3	—
Lipova	1	55
Lovász-Hetény	3	48
Lőcs	5	—
Magyar-Hertelend	3	—
Magyar-Szék	1	65
Maiss	1	69
Marjanci	2	50
Mágocs	1	—
Mária-Gyűd	—	—
Mária-Kéménd	3	66
Miszla	1	50
Summa:	269	12

Farochia	fl.	cr.
Translati:	269	12
Mocsolád	1	—
Mohács ad s. Cruc.	—	—
Mohács ad s. Mich.	3	—
Monostor	3	07
Mosgó	2	—
Mőzs	1	—
Mucsi	2	—
Nádasd	9	96
Nagy-Mányok	1	—
Nagy-Nyárád	2	11
Nagy-Vejke	3	—
Nakk	11	—
Német-Bóly	7	50
Némethi	3	—
Német-Keér	2	—
Német-Márok	5	—
Német-Ürögh	1	55
Olasz	3	50
Ozora	5	—
Ó-Kurd	5	
Paári	3	81
Paks	5	85
Pálfa	—	50
Pécsvárad	2	25
Pellérd	12	—
Petrievci	4	15
Pinczehely	4	66
Podgajci	3	—
Püspök-Bogád	1	50
Summa:	383	53

Parochia	fl.	cr.
Translati:	383	53
Püspök-Lak.	1	—
P.-Szt.-Erzsébet	2	—
Püspök-Szt.-László	—	20
Qu.-Eccl. Cath.	45	—
„ ad BMV. Purif.	5	—
„ „ s. August.	2	—
„ „ s. Francisc.	5	28
„ „ s. Florian.	—	50
Rácz-Mecske	—	30
Rácz-Petre	1	80
Rácz-Tőttős	2	—
Radikovci	1	50
Regőly	3	—
Saásd	6	70
Siklós	—	—
Simontornya	1	—
Śljivoševci	1	10
Somberek	1	20
Somogy-Sz.-László	—	90
Sumony	3	70
Szab.-Szt.-Király	2	—
Szabolcs	4	40
Szajk	5	—
Szakadáth	4	—
Szakál	3	38
Szakcs	4	52
Szalatnak	1	—
Szálka	2	—
Szászvár	3	—
Summa:	497	01

Parochia	fl.	cr.
Translati:	497	01
Szebény	1	04
Szegzárd	9	—
Szegzárd-Ujváros	3	25
Szent-Dienes	3	—
Szent-György	2	—
Szent-István	—	95
Szent-Iván	1	—
Szent-Lőrincz	2	83
Szigetvár	13	60
Tamási	6	87
Tengőd	—	55
Tevel	2	10
Tolna	1	30
Tolna-Szántó	1	50
Tót-Keszi	1	85
Vaiszló	5	—
Valpó.	8	—
Varasd	45	98
Várdomb	1	88
Vásáros-Dombó	2	—
Vaszar	—	52
Veliškovci	3	50
Véménd	—	82
Villány	5	—
Viljevo	4	50
Vókány	1	23
Vörösmarth	4	—
Závod	2	40
Zomba	3	11
Summa:	635	79

Quae summa 635 fl. 79 cr. a. v. fine ulterioris promotionis ad Nuntiaturam Apostolicam Vindobonam transmissa est.

Datum Quinque-Ecclesiis die 20. Martii 1896.

Cancellaria Episcopalis.

1046
1896

Decretum urbis et orbis.

(De celebratione Missae in ecclesiis Regularium.)

Quod Benedictus XIV. diserte docet (Op. de Beat. et Can. Lib. IV. part. II. C. II. n. 5), Missas nempe in honorem Beatorum, vel etiam Santorum nonnullis Ordinibus Regularibus ex indulto concessas, ab aliis Presbyteris sive saecularibus sive Regularibus, celebrari non posse; Sacrorum Rituum Congregatio iampridem declaraverat, ac postea quampluribus particularibus seu generalibus Decretis retinuit confirmavitque.

Dum nihilominus, eodem Benedicto XIV. fatente, incongruum videretur, ut exteri Sacerdotes ad Regularium Ecclesias, die pro festo statuta, confluentes, aliam celebrarent Missam ab illa, iisdem Regularibus concessa; hinc factum est, ut Summi Pontifices, in ipso Beatificationis Brevi, indultum pro Regularibus datum, ad omnes et singulos Sacerdotes in praefatis Ecclesiis celebrantes extenderent.

Id autem progressu temporis consultius ac prope necessarium iudicatum est, cum novae pluresque Missae, iisdem Regularibus, seu etiam permultis particularibus Ecclesiis, quum Sanctorum, tum Beatorum indultae sint; ne videlicet, latae super celebratione Missarum leges, aut confusionem aut facilem transgressionem paterentur; nisi et forte earumdem observantia fere impossibilis fieret.

Quae quidem omnia cum pluries, ac praesertim in una Romana, Dubiorum, in conventu habito die 23. Augusti 1890. perpensa fuissent; Sacra Rituum Congregatio, dilata resolutione decrevit, ut ad omnem difficultatem penitus amputandam, certae normae hac in re universis Sacerdotibus in singulis casibus constituerentur. Idcirco in Ordinariis Comitiis ad Vaticanum subsignata die, habitis hanc generalem regulam ab omnibus servandam constituit:

Omnes et singuli Sacerdotes, tam saeculares quam regulares ad Ecclesiam confluentes, vel ad Oratorium publicum, Missas quum Sanctorum tum Beatorum, et si Regularium proprias, omnino celebrent Officio eiusdem Ecclesiae vel Oratorii conformes, sive illae in Romano, sive in Regularium Missali contineantur; exclusis tamen peculiaribus ritibus Ordinum propriis.

Si vero in dicta Ecclesia, vel Oratorio, Officium ritus duplici inferioris agatur, unicuique ex Celebrantibus liberum sit Missam de requie peragere, vel votivam, vel etiam de occurrenti feria; iis tamen exceptis diebus, in quibus praefatas Missas Rubricae Missalis Romani, vel S. R. C. Decreta prohibent. Die 9. Julii 1895.

Super quibus omnibus facta postmodum Sanctissimo Domino nostro *Leoni Papae* XIII. per me subscriptum Secretarium relatione, Sanctitas Sua sententiam eiusdem Sacrae Congregationis ratam habuit et confirmavit; Rescripta seu Decreta, tum particularia tum etiam generalia, in contrarium facientia, suprema auctoritate sua penitus abrogando. Die 9. mensis Decembris eodem anno. *Caietanus* Card. *Aloisi-Masella* S. R. C. Praef. L. † S. *Aloisius Tripepi*, S. R. C. Secretarius.

1047
1896

Monita quoad expositionem Sanctissimi, communionem fidelium et ss. reliquias ex ephemer. Romana: „Analecta Ecclesiastica" (a. 1895. fasc. 12.)

I. In quadam Ephemeride gallica legitur, Sacerdotem posse pro sua privata devotione sacrum Tabernaculum aperire, pro Sacramenti adoratione, preces ad libitum fundere, ac deinde illud claudere. Idque dicitur legitime inferri a quibusdam S. R. Congnis Decretis. Nomine et auctoritate Sacri Tribunalis Rituum, omnes lectores nostros certiores facimus, quod Ephemeris gallica vulgavit, esse simpliciter falsum, et illationem esse prorsus illegitimam. Expositio privata differt a solemni quod illa fit cum pyxide, ista cum Ostensorio: sed utraque instituta est ad bonum publicum, nullo pacto privatae personae.

II. In alia legitur, Communionem fidelibus non posse impertiri sine gravissima causa, neque immediate ante, neque immediate post Missam; et adducitur ad rem recentius quoddam S. Congregationis Decretum. Eodem nomine eademque auctoritate declaramus, et simpliciter falsum quod asseritur, et apocryphum, si extet Decretum, quod in genere nominatur, sed non affertur. Ad rem valeat sequens declaratio nobis data d. 28. Novembris 1895.

Nullum extat decretum S. R. Congrationis, quod prohibeat Communionem fidelium ante vel post missam; et tum director Ephemeridum liturgicarum, tum Director Analect. Ecclesiastic. curent, ut huiusmodi resolutio lectoribus innotescat. — *Philippus di Fava* Substitutus S. R. C.

Communio fidelium immediate post Missam permittitur ex Ritualis Rubrica, uti Sacerdotes norunt: ex rationabili quidem causa, ait Rituale, sed haec, temporum nostrorum conditione perpensa, facile adest, semperque generaliter adesse censenda est, quando communio petitur. Posse etiam immediate ante Missam communionem distribui indubium est, eadem ut supra extante causa, eodemque, ut diximus, modo intellecta, quamvis Rituale de hoc sileat. Ita fert communis et laudabilis praxis Urbis: hic est Ecclesiae sensus: hoc omnino tenendum, atque ita se gerendum.

III. Nomine tandem et auctoritate eiusdem S. R. Congnis, omnium in memoriam redigimus, Reliquias quascumque et Corpora Beatorum non posse in publicis supplicationibus deferri, uti deferri possunt Reliquiae et Corpora Sanctorum.

Haec prohibitio sua gravitate pollet, legemque infringere, toties per Decreta seu particularia, seu generalia et a Summis Pontificibus confirmata, nemini licet.

1038
1896

Copia. Nunziatura Apostolica. Viennae die 16. Martii 1896. Nro. 2901. Rssme Domine! Prouti perhumanis litteris Dominationis Tuae die 13. h. m. datis significatum fuerat, ad me pervenerunt una simul iuncti *fl. 3411 cr. 17* v. a., quos Dominatio Tua una cum Clero populoque fideli istius Dioecesis pro obulo S. Petri contulit. Dum autem mihi propono hanc conspicuam summam quamprimum Romam mittere, non omittam specialem benedictionem Apostolicam pro Dominatione Tua et pro piis istius Dioecesis oblatoribus a Beatissimo Patre enixe implorare. Interea gaudeo hac occasione uti, ut propensissimam meam erga Te voluntatem ex animo profitear. Addictissimus Antonius Archiepiscopus Caesariensis m. p. Illmo Dno Vicario Capitulari Quinque-Ecclesiarum.

(Oboli S. Petri a. 1895. Romam expediti.)

1048
1896

I. *A házasságkötésnél a felektől megkövetelhető alakszerüségek. Eljárás azon esetben, ha a házasfelek avagy a tanuk a házassági anyakönyvi bejegyzés aláirását megtagadják.*

A m. kir. belügyminiszternek 1896. évi február 11-én 12,500. sz. alatt valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez kibocsátott körrendelete.

Noha a házasság megkötésénél a felektől megkövetelhető külső alakszerüségek tekintetében mult évi november hó 26-án 103,374. szám alatt körrendeletileg intézkedtem, noha továbbá azon kérdésben, hogy mily eljárás követendő akkor, ha a házasfelek a törvényszerüen megkötött házasságról felvett anyakönyvi bejegyzés aláirását megtagadják, egy konkrét esetben m. évi deczember hó 9-én 104,137. szám alatt kibocsátott rendeletemet az anyakönyvvezetők által olvasott szakközlönyben közzétettem, mégis ujabb panaszok érkeznek hozzám a tekintetben, hogy egyes anyakönyvvezetők emlitett rendeleteimben foglalt meghagyásokhoz nem alkalmazkodnak.

Szükségesnek látom ennélfogva, a fent jelzett kérdésekben tett rendelkezéseimet ujólag a következőkben összegezni.

Kötelessége a házasságkötésnél közreműködő polgári tisztviselőnek szigoruan megkövetelni azt, hogy a házasulók és tanuk a polgári házasság ünnepélyes jellegéhez méltó és viszonyaiknak megfelelő tisztességes ruházatban jelenenek meg.

(Ordines ministeriales matrimonium sic dictum civile respicientes.)

Viszont azonban nem szabad a polgári tisztviselőnek ezen körülményeken tulmenni.

Tilos nevezetesen megkövetelni, vagy a házasságkötésnél való közreműködést attól tenni függővé, hogy a menyasszony menyasszonyi koszorut viseljen avagy a házasulók, azok egyike vagy kiséretük az egyházi házasságra emlékeztető avagy általában szokásos jelvényeket használjon vagy bárminemü jelképes cselekményeket végezzen.

Tilos továbbá megkövetelni, hogy a házasulók a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. t-cz. 30. §-ában előirt két tanun kivül násznépet is hozzanak magukkal.

Minthogy azonban az idézett törvényczikk 37. §-a szerint a házasságkötés nyilvánosan történik, természetes dolog, hogy önszántából a násznép is megjelenhet s a polgári tisztviselőnek a násznépet a megjelenéstől eltiltani nem szabad.

Ami ezek után az azon esetekben való eljárást illeti, midőn a házasfelek vagy a tanuk egyike vagy másika avagy mindannyian házassági anyakönyvi bejegyzés (házasságkötésnél felvett jegyzőkönyv) aláirását, illetőleg irástudatlanság esetében kézjegyük odahelyezését vallási meggyőződésükre való hivatkozással megtagadják, a házasságkötésnél közreműködő polgári tisztviselőnek feladata felvilágositani a házasfeleket illetőleg a tanukat arról, hogy a házasság törvényszerü megkötése teljesen be van fejezve akkor, midőn a polgári tisztviselő a házasulókat a törvény értelmében házastársaknak nyilvánitja. (1894. évi XXXI. t.-cz. 39. §.) ennélfogva a polgári tisztviselő ezen bejelentése után a házasulók immár törvényes házastársak. A mennyiben a házasok avagy a tanuk ezen felvilágositás daczára is megmaradnak vonakodásuk mellett, a polgári tisztviselő az 1894. évi XXXIII. t.-cz. 20 §-ának 5 pontjában foglalt rendelkezésnek megfelelőleg a házassági anyakönyvi bejegyzés (házasságkötésnél felvett jegyzőkönyv) záradékában jegyezze meg, hogy a házasfelek, illetőleg tanuk a bejegyzés (jegyzőkönyv) aláirását vallási meggyőződésükre való hivatkozással megtagadták

A házasság megkötéséről szóló tanusitványt a házasságkötésnél közreműködő polgári tisztviselő azon esetben is köteles kiszolgáltatni, ha a házasfelek avagy a tanuk a fentiek szerint a bejegyzés (jegyzőkönyv) aláirását, illetőleg kézjegyük odahelyezését megtagadták.

Minthogy ezek szerint az a körülmény, hogy a törvényszerüen megkötött házasságról felvett anyakönyvi bejegyzést (jegyzőkönyvet) a házasfelek avagy a tanuk alá nem irják, illetőleg kézjegyükkel el nem látják, a házasság érvényességére semmi befolyással nincs, föltétlenül tilos a polgári tisztviselőnek azon kijelentését, melyel a házasulókat a törvény értelmében házastársaknak nyilvánitotta, visszavonni azért, mert a házasfelek az anyakönyvi bejegyzést (jegyzőkönyvet) aláirni vonakodnak, föltétlenül tilos továbbá a most jelzett okból megtagadni a házasságkötésről bélyeg és dijmentesen kiszolgáltatandó tanusitvány kiadását.

Ezekután felhivom czimedet, hogy körrendeletemet valamennyi anyakönyvvezetővel és a házasságkötésnél közreműködni hivatott egyéb polgári tisztviselővel azonos miheztartás végett haladéktalanul közölje. Részemről pedig kijelentem, hogy jelen rendeletemben foglalt intézkedések legpontosabb megtartására kiváló sulyt helyezek s azok ellen netalán vétő közegeket a törvény teljes szigorával fogom sujtani.

Budapest, 1896. évi február hó 11-én.

II. *A polgári házasság-kötéskor az előirt nyilatkozaton kivül beszédet is tartani nem ajánlatos.*

A m. kir. belügyminiszter 1895. évi október 3-án 85,694. sz. alatt kelt határozata: B. vármegye alispánjához. Folyó évi szeptember 27-én 10,523. sz. a. kelt felterjesztésére értesitem czimedet, hogy az, miszerint az anyakönyvvezető a felekhez az előirt nyilatkozaton kivül beszédet is intézzen, eltiltva ugyan nincs, de részemről ajánlatosnak nem tartom. Czimed tehát saját hatáskörében azon irányban igyekezzék közrehatni, hogy a külön beszéd tartása elmaradjon.

III. *Az egyházi házasságkötés és az ezután teljesitett egyházi ténykedések, illetőleg anyakönyvi bejegyzések igazolására szolgáló lelkészi bizonylatok bélyegmentessége.*

A m. kir. pénzügyminiszter 1895. évi 91,488. számu körrendelete a pénzügyi hatósághoz.

Kérdés merült fel az iránt, vajjon azok a bizonylatok, melyeket a lelkészek családi lap, családi értesitő vagy más eféle elnevezés alatt a feleknek oly czélból adnak ki, hogy azok alapján az 1894. évi XXXI. és XXXIII. t.-czikkek életbelépte, tehát 1895. évi októbor hó 1-sö napja után létrejött egyházi házasságkötés és a családot érdeklőleg az egyházi házasság megkötése után teljesitett minden egyházi ténykedés, illetöleg egyházi anyakönyvi bejegyzés igazolható legyen, a fennálló bélyeg és illetékszabályok értelmében bélyegkötelezettség alá esnek-e vagy sem?

Minthogy az emlitett bizonylatok kizárólag az egyházi ténykedéseknek, illetőleg a vallási kötelezettség teljesitésének igazolására szolgálnak, tehát egyedül vallási czélokból állittatnak ki, ennélfogva azokat az illetéki díjjegyzék 22. tételének *g), h)* és *i)* pontjaiban foglalt határozmányok szellemében a feltételes bélyegmentesség illeti meg.

Szükséges azonban, hogy e bizonylatokon az illetékszabályok 117. §-ának 3. pontjában kimondott következmények terhe alatt a kiállitás czélja szembetünően feljegyeztessék és önként értetik, hogy ezek a bizonylatok más czélra semmi szin alatt nem használhatók.

Budapest, 1896. évi január hó 4-én.

IV. *Az 1894. évi XXXII. t.-czikk 1. §-a alapján a gyermekek vallása iránt kötött megegyezés nem válik hatályossá, ha a házasulók között házasság nem jön létre. A házasulók a megegyezést közös beleegyezéssel a házasságkötés előtt megváltoztathat-*

ják és vissza is vonhatják. Ha a házasulók a megegyezés után, de a házasságkötés előtt egyvallásuakká válnak, vagy ha a megegyezésben megállapitott vallás a házasságkötéskor már egyik házasulónak sem képezi vallását, a megegyezés erejét veszti. Ha a gyermekeik vallására nézve egyességre lépett felek házassága biróilag felbontódik, az ennek folytán érvényét vesztett megegyezés később akkor sem éled föl, ha a felek ujra házasságot kötnek egymással.

A m. kir. belügyminiszter 1896. évi február 7-én 5175. szám alatt kelt határozata. S. sz. kir. város polgármesterének. F. J. 27 éves ág. ev. vallásu és P. M. 21 éves róm. kath. vallásu s—i lakosok, házasulók születendő gyermekeik vallása iránt czimed előtt 1895. év okt. hó 6-án az 1894. évi XXXII. t.-cz. 1. §-a alapján oly értelmü megegyezésre léptek, hogy gyermekeik valamennyien az anya vallását kövessék. Később ezt a megegyezést megbánva, az iránt folyamodtak czimedhez, hogy a megegyezést semmisitse meg és engedtessék meg nekik, hogy születendő gyermekeik nemük szerint kövessék szülőik vallását. Czimed ezen kérelmet elutasitotta és a megegyezés visszavonásáról közokirat felvételét megtagadta, mert az 1894. évi XXXII. t.-cz. 3. §-a szerint különböző vallásfelekezetekhez tartozó házasulók között létrejött megegyezés csakis az esetben változtatható meg, ha a különböző vallásu felek közül valamelyik fél a másik házastárs vallására tér át, ugy hogy a házasság egyvallásuak házasságává válik.

Czimed ezen határozatát a feleknek hozzám intézett felebbezése folytán a vallás és közoktatásügyi és igazságügyi miniszter urak véleményének kikérése mellett felülvizsgálván, a határozatot megváltoztatom és czimedet utasitom, hogy a megegyezés visszavonásáról az 1894. évi XXXII. t.-czikkben és a vallás- és közoktatásügyi, igazságügyi és belügyi miniszteréknek 1895. évi 1674. V. K. eln. számu rendeletében megállapitott alakszerüségeknek megfelelőleg a megegyezés visszavonásáról közokiratot vegyen fel és annak hiteles másolatát az idézett kormányrendelet első bekezdésében emlitett módon szolgáltassa ki.

Kétségtelen ugyanis, hogy a gyermekek vallására nézve kötött megegyezés a házasság megkötése előtt érvényre nem juthat, érvényesülése tehát csak a házasságkötés időpontjával kezdődik, a miből következik, hogy az 1894. évi XXXII. t.-cz. 1. §-ában emlitett „egyszersmindenkorra“, továbbá a törvény 3. §-ában előforduló „később“ kifejezések csak a házasság megkötését követő időre vonatkozhatnak.

Az 1894. évi XXXII. t.-cz. 1. §-ában az „egyszersmindenkorra“ szó azt jelenti, hogy a házasság egész tartamára, az abból származó összes gyermekekre szól a megegyezés. Az a szó nem azt jelenti, hogy csak egyszer lehet megegyezni, hanem azt, hogy az egyszeri megegyezés kiterjed a házasság egész tartamára az abból származó összes gyermekekre. Ebből a szóból tehát nem lehet azt a következtetést levonni, mintha a házasulók közt csak egyszer történhetnék ily megegyezés, mely mindenkorra szól. Az 1. §. egyáltalában nem szól a kiegyezés meg-

változtathatlanságáról. Erről a 3. §-ban intézkedik a törvény, de ott is a rendszerinti esetet, vagyis a házasság tartama alatti megváltoztathatlanság esetét szabályozza. Ha a kiegyezés megváltozhatlansága mint általános szabály a törvény 1. §-ából következnék és a 3. §. az 1. §-hoz a kivétel viszonyában állana, akkor a házasulók megegyezésüket még akkor sem változtathatnák meg, ha ők a házasságkötés előtt egyvallásuakká válnak. Ez a következtetés pedig már csakugyan meg nem állhat.

A dolog valóban ugy áll, hogy a megegyezés az I. §. értelmében a házasság idejére és esetére vagy feltételezése mellett köttetik és ehhez képest csak a házasság megkötése idejében és esetében válik hatályossá. Ebből az alaptételből következik, hogy:

a) a megegyezés egyáltalán nem válik hatályossá, ha a felek között házasság nem jön létre;

b) hogy a megegyezés törvényes feltétele, t. i. a törvényben előirt vallás-különbség a felek közt, valamint az, hogy a megegyezésnek az apa vagy anya bevett, vagy törvényesen elismert vallására kell szólni, a házasságkötés ideje szerint itélendők meg, ugy, hogy ha pl. a házasulók a megegyezés után, de a házasságkötés előtt egyvallásuakká válnak, vagy ha a megegyezésben megállapitott vallás a házasságkötéskor már egyik házasulónak sem képezi vallását, a megegyezés erejét veszti;

c) és ebből következik nevezetesen az is, hogy a házasulók a megegyezést az általános jogelvekkel is megegyezőleg közös beleegyezéssel a házasságkötés előtt megváltoztathatják és vissza is vonhatják;

d) végül, hogy ha a gyermekeik vallására nézve egyességre lépett felek házassága bíróilag felbontatván, ugyazok a felek később ujabb házasságot kötnek egymással, a korábbi házasságuk felbontásával érvényét vesztett megegyezés az ujabb házasság megkötése daczára sem éled fel.

V. *A latin és görög szertartásu katholikus felek házasságából származott gyermekek nemükre való tekintet nélkül az apa vallását követik.*

A m. kir. belügyminister 1896. évi február 11-én 7663. sz. alatt kelt határozata. A sz—i állami anyakönyvi felügyelőnek S. I. vallása tárgyában mult évi november hó 28-án 143. sz. alatt tett jelentésére hivatkozással értesitem, hogy a latin és görög szertartásu katholikus felek házasságából származott gyermekek az 1814. évi okt. hó 4-én 23,034. szám alatt kelt kir. rendelet értelmében nemükre való tekintet nélkül az apa vallását követik. Ehhez képest S. I. róm. kath. vallásu.

VI. „A Magyarországban községi illetőséggel biró magyar állampolgárnak Horvát-Szlavonországok területén, vagy viszont a Horvát-Szlavonországokban községi illetőséggel biró magyar állampolgárnak Magyarország területén kötni szándékolt házasságához szükséges házassági akadályok alól való felmentvény kiesz-

közlése körül követendő eljárásra vonatkozó 1896. évi márczius hó 5-én kelt 9046/1896. sz. a. kelt m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministeri utasitás."

A m. kir. igazságügyi miniszter urral történt megállapodáshoz képest felmerült eset alkalmából miheztartás végett a következőket tartom szükségesnek kijelenteni.

Ha Magyarországban községi illetőséggel biró magyar állampolgár férfi vagy nő Horvát-Szlavonországok területén szándékozik akár magyarországi, akár horvát-szlavonországi községi illetőségü magyar állampolgárral, akár külföldivel házasságot kötni, a reá nézve vagy általában kötendő házasságra nézve az 1894. XXXI. t.-cz. által felállitott házassági akadály alól a fölmentést — a mennyiben annak helye van, — az 1894. XXXI. t.-cz. értelmében kell kieszközölnie.

Mert a Magyarországban községi illetőséggel biró magyar állampolgárt az 1894 : XXXI. t.-cz. 108. és 110., illetőleg 147. §-ainál fogva az idézett törvény 6—27. és 124. §-ai kötelezik, bárhol köt is házasságot ;

továbbá, mert az 1894 : XXXI. t.-czikknek megfelelő felmentés nélkül Horvát-Szlavonországokban kötendő házassága, Magyarországon nem volna kihirdethető, holott az 1894 : XXXI. t.-cz. 113. §-ának 2-ik bekezdésénél és 147. §-ánál fogva a Magyarországban községi illetőséggel biró magyar állampolgárnak Horvát-Szlavonországokban kötendő házasságát Magyarországon is ki kell hirdetni ;

végül, mert az 1894 : XXXI. t.-czikknek megfelelő felmentés nélkül, a Magyarországban községi illetőséggel biró magyar állampolgár magát — figyelemmel az 1894 : XXXI. t.-cz. 110., 124. és 147. §-aira — büntetésnek, sőt ha érvénytelenségi okról van szó, házasságát az érvénytelenség veszélyének teszi ki.

Ezenfelül tekintettel arra. hogy a házasságkötésnél Horvát-Szlavonországok területén közremüködésre illetékes vallásfelekezeti közegek saját szabályaikat szem előtt nem téveszthetik, szükséges lesz az ezen szabályok értelmében megkivánt felmentést is kieszközölni, még pedig attól a hatóságtól, a mely a felmentésre eddig is hivatva volt.

Ha Horvát-Szlavonországokban községi illetőséggel biró magyar állampolgár férfi vagy nő Magyarország területén szándékozik, akár horvát-szlavonországi, akár magyarországi községi illetőségü magyar állampolgárral, akár külföldivel házasságot kötni : általános szabály — az alább emlitendő kivételtől eltekintve — az, hogy a reá nézve, vagy általában kötendő házasságára nézve saját joga által felállitott házassági akadály alól felmentést — a mennyiben annak helye van — saját joga értelmében, tehát attól a hatóságtól kell kieszközölnie, mely a felmentésre eddig is hivatva volt ;

mert az 1894. XXXI. t.-cz. 113. §-ának utolsó bekezdésénél és és 147. §-ánál fogva a Horvát-Szlavonországokban községi illetőséggel biró magyar állampolgár, ha Magyarországon akar házasságot kötni, tartozik azt is kimutatni, hogy házassága Horvát-Szlavonországok külön joga szerint akadályba nem ütközik, a

miből következik, hogy — a mennyiben ily akadály forgott fenn — tartozik azt Horvát-Szlavonországok külön jogának megfelelő felmentéssel elháritani.

E szabály alól csak akkor van kivétel, ha horvát-szlavonországi községi illetőségü nő, magyarországi községi illetőségü magyar állampolgár férfival köt házasságot. Ily esetben ugyanis az 1894 : XXXI. t.-cz. 109. és 147. §-ainál fogva a házasság érvényessége a nő kora és cselekvőképessége kivitelével a magyar törvény szerint lévén megitélendő : felmentést a nőre nézve illetékes hatóságtól csak olyan házassági akadályok alól kell kieszközölni, a melyek a nő korára és cselekvőképességére vonatkoznak, ellenben minden egyéb akadály alól a netalán szükséges felmentést az 1894 : XXXI. t.-cz. értelmében kell kieszközölni.

VII. Vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 11579. szám. Az állami anyakönyvekről szóló 1894 : XXXIII. t.-cz. életbelépte után ismételten kérdés tárgyává tétetvén az : vajjon a vallás- és közoktatásügyi ministernek, a belügyministerrel egyetértőleg 1875. évi január hó 13-án 563 eln. sz. a. kiadott körrendelete (1875. évi R. P. 29. lap), mely a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikét sem követők között előforduló házassági, születési és halálozási eseteknek a politikai hatóságok által leendő nyilvántartása tárgyában intézkedett, a gyermekek vallásáról szóló 1894 : XXXII. t.-cz. végrehajtása tárgyában 1895. évi junius hó 29-én 1675. eln. sz. a. kelt rendeletem (1895. évi R. P. I. kötet, 697. lap) 2. §-ához képest még hatályban van-e, a következőket tartom szükségesnek kijelenteni és elrendelni.

Az állami anyakönyvekről szóló 1894 : XXXIII. t.-cz. vallásfelekezetre való tekintet nélkül mindenkire kiterjedvén, önként értetődik, hogy a kérdéses 1875. évi 563. eln. sz. a. kelt V. K. M. körrendeletnek, a nazarenusok illetve általában a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikét sem követők között előforduló születések és halálesetek nyilvántartására vonatkozó intézkedése az 1894 : XXXIII. t.-czikknek időközben történt életbeléptetése következtében már hatályát vesztette.

Épugy hatályát vesztette az 1894 : XXXI. t.-cz. életbeléptetése következtében a kérdéses körrendeletnek a házassági ügyekre vonatkozó intézkedése is.

Mindezekhez képest tehát miheztartás és megfelelő további intézkedés végett értesitem a köztörvényhatóságot, hogy az 1875. évi 563. eln. sz. a. kelt V. K. M. rendelet értelmében eddig vezetett nyilvántartási jegyzékek az 1894 : XXXIII. t.-cz. életbelépte után többé külön nem vezetendők s felhivom egyuttal, hogy a kellőképen lezárt kérdéses nyilvántartási összes jegyzékeket az azoknak vezetésével megbizott hatósági közegektől záros határidőn belül a törvényhatósági levéltár számára követelje be. Pécsett, 1896. évi márczius hó 8-án. Wlasics.

Ordines Ministeriales quoad folium „Hivatalos Közlöny".

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől. 3290/95 eln. szám.

A vezetésem alatt álló vallás- és közoktatásügyi miniszterium kiadásában 1893. év óta megjelenő „Hivatalos Közlönyt" a folyó évi február hó 1-étől kezdve a hivatalos közlés joghatályával ruházom fel.

A „Hivatalos Közlöny" egyes számainak a vezetésem alatt álló vallás- és közoktatásügyi miniszterium alá tartozó hatóságok és intézetek részére történt kézbesitése — az illető számban foglalt általános rendeletek tekintetében — a hivatalos közlés joghatályával bir, minek folytán megszüntetem a vallás- és közoktatásügyi miniszteri általános rendeleteknek — eddig gyakorlatban volt különálló (irásbeli) példányokban való szétküldését és csak a sürgős, valamint a bizalmas természetü, vagy pusztán muló alkalomra szóló körrendeleteket fogom ezentúl is az eddigi módozatok szerint szétküldeni.

A „Hivatalos Közlöny" közölni fogja a fentemlitett általános körrendeleteken kivül úgy mint eddig:

a) közlemények alakjában a miniszteriumnak egyes esetekre vonatkozó elvi jelentőségü határozatait és intézkedéseit, a mennyiben közlésre alkalmasak, nemkülönben a minisztertanácsnak a miniszterium ügykörét érintő fontos határozatait, valamint általában oly egyéb közléseket és adatokat, a melyeknek a felvétele egyik vegy másik szempontból czélszerünek mutatkozik;

b) személyi és egyéb hireket, u. m. kitüntetéseket, kinevezéseket, áthelyezeseket, véglegesitéseket, nyugdijazásokat, továbbá köszönetnyilvánitásokat, a közzététetni szokott segélyezéseket, ösztöndijadományozásokat stb.;

c) hivatalos pályázatokat kivonatosan.

A „Hivatalos Közlöny" rendszerint kétszer, minden hó 1-én és 16-án, szükség esetében többször is jelenik meg.

A szerkesztőség a „Hivatalos Közlöny" minden évfolyamát idő és betürend szerint készitett tárgymutatókkal és névmutatóval látja el.

Az állami hatóságok, közegek és intézetek tartoznak a „Hivatalos Közlöny"-nek megküldött számait gondosan őriztetni, minden évfolyamot beköttetni és a leltárba felvenni.

A „Hivatalos Közlöny" az állami hatóságoknak, közegeknek és intézeteknek az irodai átalányból fedezendő évi 2 frt 50 kr. előfizetési dij ellenében, a nem állami hatóságoknak, közegeknek és intézeteknek, ingyen és hivatalból küldetik meg.

Azon hatóságok, közegek és intézetek, a melyeknek a „Hivatalos Közlöny" (részint előfizetés utján, részint ingyen) megküldetik, a következők: valamennyi egyházi főhatóság, a tanker. kir. főigazgatók, a kir. tanfelügyelők, az összes középiskolák, a tanitó- és tanitónőképezdék, a felső kereskedelmi iskolák, a polgári iskolák, a felsőbb leányiskolák, a felső népiskolák; továbbá mindkét tudományegyetem, a müegyetem, a hittani intézetek, a jogakadémiák, a nemzeti muzeum, az országos képtár, a technologiai iparmuzeum, az iparmüvészeti muzeum, a budapesti ipariskola, az országos m. kir. zeneakadémia, az orsz. m. kir. szinészeti

akadémia, a mintarajztanoda és rajztanárképezde, az orsz. muzeum és könyvtár bizottság, a m. orsz· képzőművészeti tanács, a műemlékek orsz· bizottsága, a siketnémák váczi, a vakok budapesti intézete, a siketnémák oktatására képesitő tanfolyam, az államilag segélyezett és áll. felügyelet alatt álló siketnéma intézetek, a hülyék és gyengeelméjüek tanintézete, az emberbaráti tanintézetek tanfelügyelője, a közalapitványi kir. ügyigazgatóság, a közalapitványi kir. ügyészek és főtisztek, a közalapitványi gazdasági felügyelőségek, az önálló számtartóságok, a a közalapitványi faraktár gondnokság, val. közal. erdőgondnokságok.

A „Hivatalos Közlöny“ ezen átalakitása által nemcsak a tanügyi közigazgatást kivánom gyorsitani és egyszerüsiteni, hanem egyuttal a fontos rendeleteknek egy közlönyben való gyüjtésével az áttekintést is könnyiteni óhajtom.

Midőn erről a főtiszt. Főhatóságot szives tudomás és további intézkedés végett tisztelettel értesitem, teszem abban a meggyőződésben, hogy a főtiszt. Főhatóság bölcs támogatásával fog találkozni ezen ujitásom és hogy különösen eleinte — a mig ezen uj intézmény meggyökerezik, a szokott éberséggel utasitani fogja alantas közegeit, hogy a „Hivatalos Közlöny“-ben megjelent rendeleteket ép úgy, tekintsék, mintha azokat irásban küldöttem volna szét.

A „Hivatalos Közlöny“-re vonatkozó egyéb tudnivalók a lap fején olvashatók és még csak azt kivánom megjegyezni, hogy az egyes számok kimaradása esetén azok 14 napon belül reclamálandók.

Fogadja a főtiszt. Főhatóság kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

Budapest, 1896. január hó 10-én. Wlassits Gyula.

1040
1896

(Az 1895. évi tanügyi dolgozatok birálata.)

Az 1895. évre szóló tanitói dolgozatok birálását a következőkben közlöm az egyházm. tanitó urakkal:

Az elméleti ismereteknek csak akkor van igazán hasznuk, ha azokat a gyakorlati életbe átültetni iparkodunk. A tanitói tanácskozmányok is, csak akkor felelnek meg rendeltetésüknek, ha nyomuk nem enyészik el, hanem a felvetett és megvitatott kérdések és tételek előnyei, vagy a tanügy terén károsaknak tartott dolgok hátrányai stb. nemcsak a jegyzőkönyvekben örökittetnek meg, de egyuttal gondot forditunk arra is, hogy az értekezlet határozatai és végzései saját hatáskörünkben érvényesülést nyerjenek. Csak ily módon lehet elérni a tanitói tanácskozmányok czélját! Nem lehet tagadni, hogy a szakszerüen vezetett tanitói tanácskozmányok, népiskolai tanügyünknek minden időben lendületet adtak; de az is bizonyos, hogy ezen tanácskozmányoknak még több, és hatványozott mértékü sikert kellene felmutatniok, ha minden részről, az igazi tanitói hivatástól áthatott készséggel találkoznánk, a tanácskozmányokon megvitatott eszmék és megállapitott elvek megvalósitásában, — körösztülvitelében. Sajnos, legtöbb esetben semmi

sem történik! Tanügyi sikerünk biztositása czéljából a tettek terére kell lépnünk, s ha kell, rendeljük alá egyéni meggyőződésünket amannak, mely a többség előtt jobbnak bizonyult, s gyakorlati alkalmazásában a tanügynek határozott előnyére szolgált. E végből ne tartsa senki sem saját dolgozatát a legjobbnak, hanem hajoljon meg, a tanácskozmányokon tett jóakaró észrevételek előtt, és alázatossága érzetében szívlelje meg mindazt, amit szépet és jót itt hallott, és ne tegyen ugy többé, mint a hogyan tett a tanácskozmányok előtt, midőn egyéni és talán helytelen nézeteknek rabja volt. Mindenki hivatalos tudomást vévén az értekezlet határozatairól, ügyelni kell arra, hogy amennyiben ezek a tanitásra, a fegyelemtartásra a kidolgozandó tételekre, vagy más effélékre vonatkoznak: a fenálló körülményekhez, és a józan ész követelményeihez mérten alkalmazásba is vétessenek. A tanácskozások a tanitóság közös ügyét képezik, és mit érnének azok, ha a tanitók egykedvüen vennék, és nem törődnének azzal, vajjon az érdekeltek határozatai kihatnak-e a gyakorlati életre, vagy sem!? Az ilyetén értekezleteknek elnökei legtöbb esetben kerületi tanfelügyelők is lévén egyszemélyben, midőn az iskolák látogatásával vannak elfoglalva, egyszersmind tájékozást szerezhetnének maguknak az iránt, vajjon a tanitói tanácskozmányok határozatait az illető tanitók életbe léptették-e vagy sem, — ha igen, minő eredménynyel; ha nem, mi áll utjában a megállapitott elvek és módozatok életbeléptetésének?! Kivánatosnak mutatkozik továbbá, hogy a tanitói tanácskozmányok jegyzőkönyvei, amennyiben a nyilvánosság elé tartoznak, a kitüzött korszerü tételek feletti értekezések közül pedig a legjobbak okvetlenül közzététessenek, akár az illető tanácskozmányi jegyzők, akár más, erre hivatott szakemberek által, hogy a tanügyi szakközlönyök révén, melyek szivesen tért engednek az ilyen közérdekü közleményeknek, a megtartott tanácskozásokon felmerült és általános érdekü eszmecserék, vitatkozások, megnyitó beszédek, értekezések stb. vonzó és tanulságos leirás alakjában a tanitóság közkincsévé válhassanak. Ily szempontból kiváló figyelmet érdemel a baranyavárvidéki tanitók tanácskozmányának jegyzőkönyve, melyből az elnöki lelkes szózaton kivül kimagaslik egy a szegény tanitók gyermekei számára létesitendő tápintézet eszméje, és a czélból eszközölt gyüjtésnek igen szép eredménye. Nem csekélyebb horderővel bir azon felette gyakorlati inditvány is, melyet az elnök tett a 15 éven aluli gyermekeknek minden nyilvános táncz- és korcsmai mulatságokról való eltiltása tárgyában; s ezzel a tanácskozmányok keretébe illesztendő korszerü kérdések tárgyalására az utat és irányt kijelelte. Dunaföldvár- és Szigetvárvidéki tanitói értekezletek lefolyásáról beérkezett jegyzőkönyvek több érdekes és közhasznu kérdés fejtegetését tartalmazzák, a legérdekesebb azonban mindkét egylet tagjainak megegyezése az iránt, hogy az egyházi magasztos népének felkarolandó, s eddigi tespedéséből uj életre ébresztendő! A módozatokat megbeszélték és egyuttal határozattá emelték. A tamásii vidéki tanitólegylet- és a siklósi esperesi kerület tanitótestületének jegyzőkönyveiről kell még megemlékezni, melyekből azon örvendetes meggyőződés merithető,

mely szerint az illető elnökök buzditással és utánjárással azon vannak, hogy az értekezletek látogatottak legyenek, és a kitüzött tételeket a tanitók minél számosabban kidolgozzák. — Örömmel jelezhetem azt is, hogy azon tanitók, akik dolgozatokat készitettek, bár az egyházmegye területén levők számarányához képest, elég kevesen vannak, tekintve a munkálataik körül kifejtett buzgalmat, erős kath. meggyőződést, és példás lelkiismeretességet: nemcsak épülésemre szolgáltak, hanem azon biztos reményt is keltették bennem, hogy utánzásra méltó példáikat a többiek követni fogják, és jövőre az összes egyletek jegyzőkönyveit betekinthetni alkalmam leend. Miután az egyleti tanácskozmányokon a millenium is szóba jött, s azt megfelelőleg méltatva láttam; szabadjon nekem ez alkalomból abbeli forró óhajtásomnak adni kifejezést, vajha az ezredéves nemzeti ünnepre készülődés zajában, szerény szózatom viszhangot keltene, és az ezeréves multat ünneplő nemzet kebelén a tanitói kar, a kereszténység érzelmeit táplálva szivében, nyugodt lélekkel tekinthessen a jobb jövő elé, és nemes feltételekkel indulva fokozottabb müködésének utjára, — aggodalom nélkül léphessen át a második évezredbe.

Ezeknek általánosságban való előrebocsájtása után a részletes birálat a következő:

A) Mindkét dolgozatot elkészitették:

Baier József n.-tormási tanitó. Röviden néhány szóval ismerteti az ifjusági egyletek czélját; majd a tanitók feladatát ecseteli, mely az ilyetén egyletek létesitése körül rájuk várakozik. A gazdasági tételt csak vázlatban dolgozta ki, a tüzetes fejtegetés egészen hiányzik. A tapasztalt igyekezet azonban felemlitésre méltó.

Bodonyi Nándor, baranya-sellyei tanitó. Maga az élet is egy nagy iskola, melynek szoros összeköttetésben kell lenni azzal az iskolával, hova kis korunkban jártunk. Ha ezen kapocs meglazult, vagy ami még nagyobb baj, — az ifjusági egyletek, és olvasó körök lelkes felkarolásának hiányában megszünt: valláserkölcsi, közmüvelődési és nemzetgazdasági érdekeink veszélyeztetve vannak. Szakszerü könyvtárak nem mindenütt létesithetők, s azért kezdetben meg kell elégedni azzal, hogy az egylet megalakult, s a tanitónak alkalma van érintkezni a fiatalsággal. A katholikus közszellem megteremtése kizár minden nemzetiségi kérdést, de még inkább a politikát. Az öntudatra ébredt katholicismus ezek nélkül is életképes, mert a jó katholikus a szó nemesebb értelmében egyuttal mindig jó hazafi is. Ezen értekezés érveinek sulyánál és irályának nemes egyszerüségénél fogva teljes elismerést érdemel. Azon fölfogás, melyből a gazdasági tétel lehozása történt, igen talpraesett következtetésekre vezette az értekezőt. Már magának a munkának változatossága és a gazdaság fontosabb ágának a kevésbbé fontosak elébe való helyezése, ezen értekezésnek kimagasló részét képezi, és a beérkezett dolgozatok egyikében sem érintett különös, ugyszólván egyéni álláspont azért, mert gyakorlati, figyelmet érdemel. A gazdálkodás terén, sohasem a tanitó rokonszenve az egyes gazdasági ágak iránt, hanem mindig az ő saját és még hozzátehető, — a szegény

nép jól felfogott érdeke, az irányadó. A munkálat dicséretet érdemel. — A hazugságról, magán szorgalomból készitett értekezés nagyon korszerü és hasznos. A hazugságot azonban jól meg kell különböztetni a tévedéstől. Amott a fenyités, emit a fogalmak tisztázása által tehetünk eleget az erkölcsi nevelés követelményeinek. Az igazságot nem férfias elvből, hanem az isteni törvények kötelező erejénél fogva tartoznak követni, szóval és tettel gyakorolni! Különben az értekezés sikerült és dicséretet érdemel.

Csáky Virgil, hosszu-hetényi oszt. tanitó. Helyesen cselekszik, midőn az ifjusági egyletek létesitésénél óvatosan és lehetőleg a helyi körülmények tekintetbe vételével kiván eljárni. Tehát a talaj kellőképen előkészitendő, hogy a jó mag jó földbe essék és bőséges gyümölcsöket teremjen. A válságos idők határozott és tétovázás nélküli tevékenységet követelnek a tanitótól, aki e téren valóban nevezetes tényező. A gazdasági tételt gyakorlati oldaláról fogta fel és lépésről-lépésre kimutatja, hogy a tanitónak mily bőséges alkalma van gazdálkodni, jövedelmi forrásokat teremteni, ha hivatását komolyan veszi, magának és a szegény népnek hasznára lenni akar.

Deutsch Kálmán, rácz-tőttősi oszt. tanitó. A multnak szomoru eseményeivel foglalkozik és régi dicsőségünk romjain mereng. Az iskola és az élet közti ellentét oka hátramaradásunknak. A tanitó hivatása ezt az ellentétet megszüntetni. Az egyleti élet istápolása kimondhatatlan előnyöket nyujt a tanitó ebbeli fáradozásának gyümölcsöztetésére. Kiemelendő az értekezés minden sorában nyilvánult vallásos meggyőződés. — Igen érdekesen tárgyalja az észszerü gazdálkodás szükségességét és ezt a tanitóra nézve is kötelezőnek mondja, szépen fejtegetvén azon indokokat és eszközöket, melyek e tekintetben a tanitónak, mint népnevelőnek, rendelkezésére állanak. Értekező dicséretesen megoldotta feladatát.

Gergelics József, gyakorlóiskolai tanitó. Tervszerüleg és alapos ismeretek jellemzik ezen dolgozatot. Megható a benne érvényesült felfogásnak őszinte vallásos meggyőződéstől kisért ünnepélyes megnyilatkozása. Az ifjusági egyletek hasznát és a tanitót, mint ezeknek hivatott apostolát, szép és megragadó vonásokban tárja az olvasó elé, mintegy utmutatást nyujtva a tanitóknak, e téren rájuk várakozó nemes feladatok sürgős megoldása iránt. — Teljesen igaza van, midőn tapasztalati érvekkel kimutatja és az 1868. XXXVIII. t. cz. szellemére hivatkozva bebizonyitja, hogy a néptanitó házigazdasága, minden szegénysége mellett is, jó beosztás és jövedelmezőség tekintetében mintaképül szolgálhat a népnek. Konyhakertészet, gyümölcsészet, méhészet, selyem- és baromfitenyésztés mindmegannyi gazdasági ágak, melyeknek czélszerü vezetéséből a szegény nép üdvösséges tanulságokat merithet és maga a tanitó is nem megvetendő hasznot huzhat. Azért igen helyesen jegyzi meg értekező, hogy a készpénzben teljesitett fizetés különösen faluhelyen, csak ritkán bizonyult előnyösnek, mert a 300 frtos minimum mellé természetbeni lakás és kert illetményen kivül, a népiskolai törvény értelmében a tanitó részére

kihasitandó 1/4 telek, vagy esetleg egyéb ingatlanok megváltását, a törvény ebbeli intentiójának éber fölismerői, bármennyire hangoztassák is egyesek a termények és szolgálmányok készpénzre való változtatását — nem igen óhajtják. Vannak ugyanis helyek, hol a rögtöni szükségleteket még drága pénzért sem elégithetj ki a tanitó, vagy pedig busásan meg kell fizetnie azon terményeket, melyeket máskor mint hasznavehetetleneket sajátjából kiselejtezett. — A tételt kimeritette és példás szorgalommal állitotta egybe adatait.

Hajas Ede, miszlai kántortanitó. Korunkban akárhány veszedelem, főleg a vallástalanság ellen kell küzdenünk. Ezt igen helyesen fogta fel értekező és midőn az ifjusági egyletek által véli a küzdelmet meginditandónak, s a biztos siker reményében a fel-feltünő akadályoktól sem retten vissza, hanem bátran kitart a jóban: mindnyájunk elismerését vivta ki magának. — A mai mostoha körülmények valóban megkövetelik, hogy a tanitó takarékos legyen és szegényes háztartásával, szerény, de tiszta ruházatával stb. megmutassa a népnek, hogy ő nemcsak a rábizott gyermekek nevelését intézi, hanem a közönségnek az anyagiakban is őszinte jóakarója, példányképe, ha szükséges, tanácsadója is. Találóan mondja értekező, hogy a tanitó, mint tükör álljon a nép előtt, hogy benne a követendő példa mintaképét láthassa.

Kiss Vilmos, villányi tanitó. Krisztus szelleme az egyház szelleme is. Ezen szellem szolgálatában állanak a papok és tanitók, mint a nép hivatott vezérei. Ezen szellemnek kell uralkodni az iskolában és ifjusági egyletekben, melyek az iskolai nevelést folytatják és befejezik. Nem csekély munka, de háladatos; és ott, a hol olvasókörök is vannak, megfizethetlen horderővel bir a tanitó élénk érdeklődése a szegény nép szellemi igényeinek kielégitésére nézve. Ebben foglaltatik a dolgozat lényege. Mély vallásos meggyőződés, alapos ismeretek és nagy olvasottság jellemzik e szép és terjedelmes dolgozatot. Irálya kedves és gördülékeny. A jelzett előnyös tulajdonok miatt, melyekhez méltán sorozható a tiszta és olvasható irás, — a dolgozat készitője különös dicséretet érdemel. Hogyan kell a tanitónak okszerüen gazdálkodni nőtlen és nős korában, hogy mindenkinek példányképül szolgálhasson, — ezen sikerült dolgozatból könnyen meg lehet tanulni. Értekezőnek világos számadatokon nyugvó következtetései egészen kiállják a próbát. Nem a gazdagság, hanem a sziv békéje és a lelkiismeret nyugalma teszik a tanitót, mint minden embert, boldoggá. Örvendünk, hogy ezt az igazságot e jeles dolgozatban bebizonyitva találtuk.

Krapp Ferencz, mucsi-i kántortanitó. A család eszméjéből indul ki értekező és a fiatal nemzedék további képzésének kérdésével kapcsolatban rátér az ifjusági egyletekre és ezek létesitését nem csak szükségesnek, hanem lehetőnek is tartja. Az egész csak vázlat és mint ilyen beválik. A tanitó, mint nőtlen ember, a józan gazdálkodásban szintén példát adhat a népnek, mert a kertészkedés, a méhészet, gyümölcstenyésztés stb. férfiakhoz illő foglalkozás és mint értekező igen

helyesen megjegyzi, a házi gazdaságnak nem kell nagynak lenni, hogy mintagazdaság lehessen, hisz a szegény néptanitónál ez ugy sem lehetséges! E sikerült vázlat megérdemli a kidolgozást.

Marschall József, berkesdi kántortanitó. Az ifjusági egyletek megalapitására nézve igen helyes felfogásból indul ki és a tanitó ebbeli teendőit meggyőző érvekkel és részben saját tapasztalataival iparkodik teljes világosságba helyezni. Az értekezést komoly hangulat lengi át, méltó a tárgy fontosságához. Irálya egyszerü, de folyékony. Kár, hogy olvashatóbban nem irt. Igaza, van, hogy faluhelyen a tanitó fizetésének nagy részét a földek képezik és e miatt utalva van arra, hogy csekély készpénz-fizetése mellett okszerüleg gazdálkodjék és magának minél előnyösebb jövedelmi forrásokat nyisson. Ennek anyagi és erkölcsi hasznát tényekkel igazolja és kellő világosságba helyezi a tételt, mely szerint a tanitó e tekintetben is oktatója és vezére a szegény népnek.

Ruzsinszky József, kölesdi tanitó. Értekező a tétellel tüzetesen foglalkozott és alkalmas segédkönyvek igénybevételével igen sikerülten oldotta meg a kérdést. Lépésről-lépésre halad a fejtegetésben és azon következtetésre jut, hogy az ifjusági egyletek és olvasókörök szellemétől függ a nép erkölcsi és anyagi jóléte — vagy sülyedése. A dolgozat irálya a különben is vonzó tárgyalásnak határozott előnyére szolgál. Igaz ugyan, hogy a nép ragaszkodik régi szokásaihoz, de ez nem baj, mert a jobb és czélszerübb gazdálkodás a tanitó házánál, csakhamar követőkre talál. Aztán a tisztaságot, rendet, pontosságot, az időnek takarékos beosztását kitől tanulnák az emberek, ha nem a tanitótól?! Az iskolás gyermekek közremüködése is igénybe vehető, azonban csak az iskolaidőn kivül és mindig kellő körültekintéssel.

Stefán Péter, dárdai kántortanitó. Igen bő dolgozatot készitett, de sok helyütt a tételhez szorosan nem tartozókról is beszél, a mi az összbenyomást zavarja. Körülményesen taglalja az ifjuságot fenyegető veszélyeket és ezekkel kapcsolatban áttér azok orvosszerére is, ezek között az egyleti életre és látszik, hogy foglalkozott a kérdéssel összefüggő teendők beható tanulmányozásával. Szorgalma nagy dicséretet érdemel. — A gazdasági tétel fejtegetésétől sokban és néha annyira eltér, hogy a tulajdonképeni értekezés tárgyára ráismerni alig lehet. Határozott érdeme azonban, hogy az adatokat szorgalmasan gyüjtötte és itt-ott jól fel is használta, mint azt pl. néhai Göndöcs Benedek hires méhészünk emlékezetének felidézésével tette, bebizonyitani törekedvén, hogy a jó tanitó jó gazda is lehet, a ki mintaképül szolgál a népnek. Ezen dolgozatáért is dicséretet érdemel.

Svarda István, kis-székelyi kántortanitó. Bőven és következetes észjárással mérlegeli értekező a mai helyzetet és ebből folyólag az ifjusági egyletek és olvasókörök hasznát és szükségességét bizonyitja. Tapasztalati érvei és gyönyörü hasonlatai, melyekkel értekezését füszerezte, jelentékenyen emelik e dolgozat becsét és értékét. Azon akadályok, melyeket értekező felhoz és azt mondja róluk, hogy

a tanitót a mintaszerü gazdálkodásban hátráltatják: bár nehezen, de leküzdhetők, a mint azt maga az értekező is beismeri, sőt tapasztalati tényekkel kimutatja. Lehetetlenséget nem kiván senki, csak annyit, a mennyit a tanitónak a méltányosság határai között és egy kis jóakarattal saját és a nép érdekében tenni lehet. Abbeli inditványát, hogy a szegény tanitó jobbmódu földmivesek társaságában szerezze be a mai korban már nélkülözhetetlen gazdasági eszközöket, — csak helyeselni tudjuk. Ezen jól átgondolt és tapasztalati érvekben annyira gazdag dolgozat a legjobbak közé sorozható.

Szucsics Kálmán, bogdásai tanitó. Szorgalommal és kitartással készült dolgozat, melyben igen sok épületes dologgal találkozunk. Mindenesetre figyelmet érdemel a felnőttek oktatásában nálunk tapasztalható közöny, melynek káros következményeit értekező igen helyes nézete szerint, az ifjusági egyletek vannak hivatva helyre pótolni. Ha máskép nem lehet, ifjusági egylet és olvasókör együttesen is megfelelhetnek a czélnak, csak a katholikus szellem érvényesüljön bennök és éber ellenőrzés alatt legyenek. — Annak alapos kimutatásával, hogy a tanitó házi gazdasága, bármily csekély legyen is az, mintagazdaság lehet és kell is, hogy legyen: hatalmas vágást mér azokra, kik ezt kétségbe vonják és fölötte mosolyognak. A fő- és melléképületekről, a konyhakert- és gyümölcsösről, a házi állatokról és a tanitó mellékfoglalkozásairól kifejtett nézetek, a tételt kellő világosságba helyezik.

B) Csak az egyik dolgozatot készitették el.

Báter János, tótujfalusi kántortanitó. Élénk vonásokhan rajzolja azon veszélyeket, melyeknek az ifjuság lépten-nyomon ki van téve és érdekesen adja elő azon módozatokat, melyekkel a jövő reményei, az ifjuság a jobb erkölcsökre terelhető és a katholikus meggyőződés bátor harczosává képezhető. Az alakitandó ifjusági egyleteket igen találólag, esti tanfolyamoknak is nevezi; jó, de ez nem lényeges, — a fő dolog mindig az marad, hogy a czél eléressék. Ha az ifjuság önkéntes tüzoltó-testületté, vagy dalárdává alakul, sincs ellene kifogásunk, mert a gondos vezetés és a tanitónak gyakori érintkezése az ifjakkal, okvetlenül megtermi az üdvös gyümölcsöket. Válogatott kifejezései, valamint a tárgyalás elevensége, értekezőnek dicséretére válnak.

Bencze Sándor, bölcskei tanitó. A mik dolgozatában irvák, mind igen szép és épületes dolgok, csakhogy a tétel tárgyalásától eltérők. Egyébiránt már az által, hogy a tanitónak oly fontos szerepet tulajdonit az ifjusági egyletek szervezése körül és ezt oly meggyőzőleg vitatja: teljes elismerésünket érdemli.

Czéh Pál, udvarii kántortanitó. A háztartásnak kiegészitő részét képezi a tanitónak és háznépek a vasár- és ünnepnapok megszentelésében tanusitandó példás buzgósága. A könyelmüség, a rend- és tisztaságszeretet hiánya, a káromkodás nincsenek előnyére sem a népnek, sem a tanitónak. Takarékos gazdálkodás, mely egyuttal mintául is szolgáljon, — csak istenfélő, józan és komoly életmód mellett lehetséges. Ezt látszik vitatni értekező is, s azért őszinte elismerésünket érdemli.

Fent Lajos, hőgyészi kántortanitó. Az egyleti élet áldásos hatását a társadalom gr. Széchenyi István, a legnagyobb magyar magasztos példájával hozza kapcsolatba. Hogy ki legyen az egyletek szervezője, az nem lényeges, mert a közjót előmozditani mindenkinek kötelessége, — leghivatottabb tényezők azonban a lelkész és a tanitó. Hála Istennek, az egyleti élet ujabb időben fellendült, és nemcsak Német-Bólyban, hanem egyházmegyénk területén másuti is virágzik. Egyelőre meg kell elégednünk azzal, hogyha a szervezkedés nehézségeit leküzdhettük, — jutalmakról később is gondoskodhatunk. Sikerült dolgozata elismerést érdemel.

Florschütz Ede, baranya-szabolcsi oszt. tanitó. A szegény nép maga is érzi, hogy a mai áramlattal szemközt, neki tétlenül lennie nem szabad. Azért hálaadatos dolgot végez a tanitó, ha a vezér szerepet elvállalja, és a nép gyermekeit az ifjusági egyletek alakitásával az iskolán kivül is gondozza és bennük a kath. önérzetet és meggyőződést ápolja. Ily értelemben a dolgozat megállná helyét.

Francsics Teréz, gyula-jovánczai oszt. tanitónő. Sikerült kis értekezése megérdemli az elismerést. Legszebb az egész dolgozatban annak alapos és meggyőző kimutatása, hogy a tanitó, vagy akár tanitónő, bármily szerény körülmények között legyen is, a takarékos gazdálkodásban a népnek mindig mintakép lehet. Az egyszerü, de azért korántsem pongyola irály figyelemre méltó.

Geyer Miklós, boldogasszonyfai tanitó. A nép tanulékonysága és készsége, ha tanitójától valami hasznosat lát, kétségbevonhatlan s azért méltó és igazságos, hogy házi gazdaságának vezetésében is jó példát adjon a népnek. Azon hasonlatot, hogy midőn a tanitó a fákat nemesiti, ez emlékeztesse őt, a lelkek nemesitésére — igen szépen alkalmazta, amiből még világosabban következik a tanitónak kettős feladata, a szegény nép anyagi és erkölcsi érdekeinek előmozditása.

Gyulay József, kővágó-szőllősi kántortanitó. A mai viszonyok és szomoru társadalmi helyzetünk élénk ecsetéséből következtet az alakitandó ifjusági egyletek szükségességére. Kifejti, mily hasznos szolgálatokat tehetnek e téren a tanitók és előszámlálja azon módozatokat is, melyek által az egyleti élet fellendül és ezzel arányban társadalmi helyzetünk is javul. Hogy csak katholikus szellemü könyvek és lapok elégithetik ki az ifjuság szellemi szükségleteit, és csak ezek biztositathják, a megfelelő felügyelet és gondos vezetés mellett, az egyletek czélját, az magától értetődik. A gondosan készitett dolgozat megüti a mértéket.

Hambach Péter, csibráki kántortanitó. A babona, a rossz könyvek és sajtótermékek roppant pusztitásairól beszélve, kimutatja, hogy az „Ur félelme“ minden bölcseség kezdete, tehát ettől függ a keresztény ifjuság megmentése is. A tanitónak e tekintetben kiváló szerep jutott, ő lévén a nép szellemi és erkölcsi nevelésének intézője az iskolában és iskolán kivül főleg az ifjusági egyletek létesitése által. Irálya kissé nehézkes, de azért eléggé érthető.

Hengl Boldizsár, bezedeki tanitó. A tétel fejtegetésével nagyon keveset foglalkozik. A tanitónak, mint népnevelőnek tulajdonait tárgyalja. — Egylet és

iskola, két külömböző dolog, tehát külön tekintet alá is jönnek. A látható igyekezet és törekvés, melylyel dolgozata készült, - értekező előnyére szolgál.

Herbert Gáspár, lipovai kántortanitó. Az ifjusági egyletek hasznát és szükségességét szellemerkölcsi szempontból vitatja értekező, aki csak főbb vonásokban terjeszkedik ki, a tanitónak a kath. egyletek körül érvényesitendő működésére. Különben e dolgozatban sok tanulságos mozzanat köti le figyelmünket.

Horváth Kamill, kökényi kántortanitó. A kökényi olvasókör, melyet értekező „uj divatu"-nak nevez, méltán megérdemli, hogy vele komolyan foglalkozzunk. Már a kör keletkezése is ritkitja párját. Azt azonban nem lehet tagadni, hogy értekező ébersége és jóakaró munkássága itt a főszerepet játsza és nincs kétség abban, hogy ha az eddigi buzgósággal vezeti a szegény népet, rövid idő alatt tapasztalni fogja működésének áldásait. Irálya vonzó, a tárgyalás mulattató.

Hotay Lajos, dunaföldvári tanitó. Rövid vázlatot nyujt az ifjusági egyletek mikénti szervezéséről, de a tétel fejtegetésével csak keveset foglalkozik. A mutatkozó jóakarat figyelmet érdemel.

Jehn Ferencz, tanitó. Az ifjuságnak a dolgozatban hangsulyozott szilajsága igen helyesen a mai irányzatnak tulajdonittatik, melyszerint az elme képzése helyeztetik előtérbe a nevelés hátrányára. Már az országgyülésen is emelkedtek hangok és elitélték ezen rendszert. Addig is, mig jobb idők következnek, az ifjusági egyletek előnyös szolgálatokat tehetnek a keresztény nevelés legszentebb ügyének. Miután értekező az erkölcsnemesitő szinjátékokról is megemlékezik, mily szép lenne, az ifjusági egyletekben uj életre ébreszteni azon épületes szokásokat, melyek a nép között pl. a karácsonyi mysteriumok ünneplése, az ugynevezett Bethlehemjárás által el voltak terjedve, jelenleg azonban a ritkaságok közé tartoznak! Magvas dolgozata elismerésre méltó.

Jehn Győző, dunaföldvári tanitó. A gazdálkodáshoz érthet minden ember, még a koldus is, — ha megtanulja; és a jó tanácsok becsét és értékét sohasem aszerint itéljük meg, hogy kitől, vagy honnét származnak, hanem hogy mennyi életrevalósággal birnak. Hogy a tanító üzérkedjék, még ha ez lepkékkel történik is — szerintünk sem engedhető meg; de gazdaságának szorgalmas munkásság által szerzett gyümölcseit élvezni és kamatoztatni, a legtisztességesebb foglalkozások közé tartozik. Előnyös, ha az istállók és ólak ugy vannak berendezve, mint ezt értekező leirja, de nem okvetlenül szükséges a szegényes körülmények közé szoritott gazdálkodáshoz. Dolgozata a sikerültebbek közé tartozik.

Jung Ferencz, batinai tanitó. Szerző elismeri az ifjusági egyletek messze kiható hasznát, azon nevezetes előnyöket, melyek belőlök az egész emberiségre háramlanak. Oly egyletektől, melyekben Krisztus szelleme helyett, a világ szelleme uralkodik és az emberiség tért foglalt, — nem várhatunk semmit, áldást bizonynyal nem, melylyel pedig a társadalom minden rétegét betölteni hivatvák. Kifejti ezután a tanitónak kellékeit, melyek őt az ifjusági egyletek sikeres vezetésére ké-

pesitik. Az eszmék szépek, de az irály az irással együtt némi kivánni valót hagy hátra.

Propszt Jakab, hosszuhetényi kántortanitó. Az ifjusági egyletek és körök szükségességét értekező nemcsak belátja. hanem tevékeny közreműködésével azok létesitését elő is mozditja. Szomoru példával igazolja, hogy a rossz lapok minő pusztitást tesznek a nép között, ha a tanitó nem eléggé éber és nem törekszik a megtévesztett közönség utbaigazitására katholikus szellemü népkönyvtárak és körök szervezése által, melyekben természetszerüleg a katholikusellenes lapok és könyvek helyet nem foglalhatnak.

Reisz István, szentlászlói tanitó. A kath. tanitó egyik főbenjáró kötelességének tekinti az ifjusági egyletek alakitását és azok lelkiismeretes gondozását. Élénken foglalkozik a teendőkkel is, de már nem terjeszkedik ki azok közelebbi ismertetésére.

Rivészy Antal, szemelyi tanitó. A népboldogitás képezi értekezőnek fő czélját és rendeltetését és azért lelkesül annyira a kath. ifjusági egyletekért, melyekből kiszámithatlan előnyök hárulnak a szegény népre. Ő maga is szervezett 1890-ben ilyetén egyletet és a belügyminiszter által jóváhagyott alapszabályok szerint vezette, — de megszünt. Kivánatos lenne, ha ezen hasznos egylet értekező buzgósága folytán és legközelebb uj életre ébredne!

Rott József, paksi tanitó. Atheismus és socialismus korunk szörnyetegei, melyek immár a nép között is szedik áldozataikat. Jól mondja értekező, hogy ezek ellenében sikerrel kűzdeni, csak egyesült erővel lehet. A néptanitó a lelkészszel egyetemben inditsa meg a mozgalmat s alakitson egyleteket, melyek, mint a keresztény erkölcsök meleg ágyai, terjeszszék e földön Isten országát. Városokban és nagyobb helyeken az iparostanonczok egyesületei kimondhatatlan szolgálatokat tesznek a társadalomnak. mint ezt Budapest fő- és székvárosban örvendetes fejlődésnek indult ilynemü egylet áldásos hatása bizonyitja. Értekező egyházmegyénk egyik tekintélyesebb helyén működvén, azzal a buzgósággal, melyre dolgozatából következtetni lehet, épen az iparostanonczok felkarolása által egyéb jótétemények mellett a socialis tanok rohamos terjedésének is gátot vethetne. Szorgalma dicséretet érdemel.

Vitkovits István, dráva-kereszt-uri tanitó. Hosszas értekezése sok szépet, és tanulságosat tartalmaz. Különösen felemlitendő a hivatott tanitónak az egyletek gondozása körül kifejtett tevékenysége és fáradtságot nem kimélő munkássága. A külföldi jó szokások és erkölcsök meghonositása nálunk sok haszonnal jár és az ifjusági egyletek és körök közvetitésével nem is tartozik a lehetetlenségek közé! A dolgozat különben dicséretet érdemel.

Zindl József, sztárai tanitó. Hogy a gyermekek 12—15 éves korukban függetlenitetnek az iskolától és a tanitóval többé sohasem érintkeznek, — nincs jól, mert a serdülő korban igénylik a vezetést legjobban. Ezen igazságból indul ki

értekező egyszerüen ugyan, de vonzó modorban és elég készültséggel vitatja be az ifjusági egyletek hasznát és szükségességét. Emlitést érdemel abbeli érvelése is, hogy az ilyetén egyletek mily hasznos szolgálatokat tesznek idegen ajku községekben a magyarnyelv és magyar nemzeti szellem terjesztése körül.

Más tételekről értekeztek:

Reiner Mariska, baranya-baáni tanitónő. „A leánynevelés az iskolában" czimü értekezése igen gyakorlati és a benne végig vonuló vallásos meggyőződés kiváló előnyére szolgál. Hogy a nőnek fontos szerep jutott a társadalomban és a családban — ezt látjuk, de tagadni nem lehet, hogy sok helyütt éppen a leánynevelésnek uralkodó ferdeségei miatt, a nők többször kárára vannak a családnak, a társadalomnak. Innét nem minden ok nélkül kiált fel az értekező tanitónő, ha akarjátok, hogy édes hazánk a második évezredet is megérje, akkor neveljetek vallás-erkölcsös anyákat!

Mayer József, baranya-baáni tanitó. A beszéd- és értelemgyakorlatok köréből, a négy fő- és mellékvilágtájat ismertette elég szemléletileg, habár hiányzik is az összefoglalás kidolgozása. A tananyag fel van dolgozva, a tanmenet és tanalak megfelelő. A nyelvezet elég jó, az irás néhol alig olvasható.

Alulirott által a legjobb dolgozatok jutalmazására kitüzött 4 darab tizkoronás arany közül egyet-egyet Kiss Vilmos villányi, egyet Szucsics Kálmán bogdásai, egyet Deutsch Kálmán rácz-tőttősi és egyet Svarda István kis-székelyi tanitóknak itélt oda a birálat. Egyébiránt a dolgozatok, mint ez a részletes birálatból eléggé kiviláglik, kellő gonddal készültek és általában sikerültek.

1051
1896

F. 1896. évre a következő tételek tüzetnek ki kidolgozásra: (Tanügyi tételek az 1896-ik évre.)

I. Hazánk ezredéves emlékünnepe, minő gondolatokat keltsen a katholikus néptanitóban?

II. Filloxerás vidékeken felállitandó vinczellér-képezdék miféle előnyökkel lehetnek a tanitóra és a szegény népre nézve?

1073
1896

Bolmányon üresedésbe jövén a róm. kath. kántortanitói állomás, ennek betöltésére f. évi április 30-ig pályázat hirdettetik. Tannyelv horvát és magyar. Orgonálni nem kell, csak énekelni. A részletesen előadott kötelmek az 1896. évi szeptember 22-én kelt és 1860/1886. sz. alatt egyházhatóságilag is helybenhagyott tanitói dijlevélben foglaltatnak. Pályázhat okleveles tanitó, avagy csak tanitói szerepben eredménynyel működő nem okleveles tanitó is, kötelezteték azonban állomásvesztés terhe alatt tanitói oklevelét egy év leforgása alatt megszerezni. Az iskolaházban a tanitó rendelkezésére 2 szoba, 1 konyha. 1 éléskamra, padlás, istáló és fáskamra áll. Baranyamegye közigazgatási bizottságának határozata és (Pályázat a bolmányi kánt.-tanitói állomásra.)

a közoktatásügyi miniszterium rendelete értelmében az 1894. évi február 28-án felvett jegyzőkönyv, de a fent idézett tanitói díjlevél erejénél fogva is a tanitói javadalom még a következőkből áll: 60 pár után $^2/_4$ pozsonyimérőnként 30 p. mérő kétszeres, 2 frt 99 krjával kitesz 89 frt 70 krt; 15 pozsonyi mérő csöves = 14 frt 37 kr; párbérpénz 30 frt; 60 kocsi, illetve 26 □ köbméter tölgytüzelőfa saját használatára = 65 frt, 6 kat. hold 1122 □ öl kitünő minőségü szántóföld, melynek évi jövedelme 118 frt 87 kr; 50 tanköteles után à 30 kr. 15 frt, temetési stola 2 frt, vasárnapi ismétlő oktatásdij 21 frt, malomfuvarok egyenértéke 8 frt, összesen 363 frt 94 kr. Az 1895. évi január 10-iki iskolaszéki határozat szerint azonban, mely 216/1895. isk. sz. a. egyházhatóságilag is jóváhagyatott — a fentebbi házaspárok mindegyike gabona, tengeri, fa és párbér fejében (1 frt 76 kr. + 30 kr. + 2 frt + 50 kr. =) 4 frt 56 krt tartozik a tanitónak évnegyedes részletekben előre fizetni, mely összeghez azután még a föld jövedelem értéke, a tanhötelesek után fizetendő illetmény, stola, vasárnapi oktatásdij és malomfuvarok egyenértéke, összesen még 164 frt 87 kr. is járul. Ily értelemben az évenkénti összes kántortanitói illetmény 438 frt 47 kr. A tisztán kántori fizetés 164 frt 97 krban állapittatott meg. A kellőképen felszerelt kérvények Szent-Istvánba u. p. Baranya-Lőcs (Baranyamegyében) a plébánia-hivatalhoz küldendők.

1088
1896

(Pályázat a hanthi kánt.-tanitói állomásra.)

Az apari plébániához tartozó H a n t h fiókközségében a róm. kath. kántortanitói állomásra április hó 16-áig pályázat hirdettetik. Az állomás javadalma: 1) két nagy padlózott szobából álló lakás, téli és nyári konyha, éléskamra, pincze, présház és egyéb szükséges gazdasági mellék-épületek. 2) Első osztályu bel-telek = 15 frt. 3) 300 □ öl területü gyümölcsös és veteménykert = 5 frt. 4) 6 hold első osztályu szántóföld, melyből 2 holdat a község miveltet (t. i. végzi a szántást, vetést és a termény hazahordását) = 72 frt. 5) Egy 1302 □ öl nagyságu szántóföld = 10 frt. 6) 1109 □ öl nagyságu szintén első osztályu rét = 40 frt. Megjegyzendő, hogy a rétet a község kaszáltatja, a szénát és sarjut összegyüjti és a tanitó udvarába szállitja. 7) A hitközség pénztárából 80 frt készpénzben. 8) Minden család főpártól egy nyolczada tiszta buza és ugyanannyi rozs, a családbeli másod házaspártól és a többi netáni pároktól egy nyolczada rozs; a kisházasok és zsellérek szintén egy nyolczada rozsot fizetnek. A gabona körülbelül 37—40 mérőt tesz ki = 110 frt. 9) Minden házaspártól 10 krajczár, mely legkevesebb 12 frtra rug. 10) 2 öl kemény hasábfa a községtől és 4 öl fa a lengyeli uradalomtól a tanitó udvarába szállitva, melyből azonban a tanterem is fütendő = 64 frt. 11) Ostya sütésért 3 frt. 12) Stóláris jövedelem körülbelül 15 frt. Összesen: 426 frt, melyből a közigazgatási hatóság által 1894-ben felvett és hitelesitett jegyzőkönyv szerint 392 forint 40 kr. a tanitói illetmény. A megválasztott tartozik az összes kántori teendőket végezni, vaiamint a mindennapi és ismétlő iskolákat vezetni.

Tannyelv német és magyar. A pályázók személyes megjelenésre, nemkülönben orgona- és ének-próba tartására kéretnek. A kérvények a hanthi r. kath. iskolaszékre czimezve a pályázat határ-napjáig az iskolaszéki elnökhöz Aparra (Tolnam.) küldendők.

(Personalia.) Georgio Ulákovics parocho Harkanovcensi erga suas preces a munere notarii districtualis relevato, nominatus est notarius districtus Valpoviensis Ladislaus Charvát parochus Petrijevcensis.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 20-a Martii, 1896.

Franciscus a Paula Troll m. p.,
Vicarius Capitularis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei Episcopalis (B. Madarász) 1896.

1125
1896.

(Solennia millenii.)

X.

Venerabili Clero dioecesis Quinque-Ecclesiensis Salutem in Domino!

Nobilis gens Hungara propediem adsalutabit millesimum annum, a quo in beata hac et fertilissima regione, olim melle et lacte manante, nec hodiedum adhuc sterili et exsiccata, stabilem sedem suam figendo, atque versabilem bellici furoris genium exuendo, suave jugum Christi assumpserat, coelum Sanctis repleverat regionemque hanc, multifariis humanitatis asylis, variis manufacturae et agriculturae academiis, artium liberalium institutis, culturae omnis generis musaeis, literarum et scientiarum palaestris opimis praebendis, adminiculis ita largiter et magnanimiter dita verat, ut nulli cultae nationi secundam, omnibus vero parem et similem sese probaverit testeturque facto nationibus.

Dignum sane et justum est, aequum et salutare, ut ad genua provoluti gratias agamus Patri coelesti, cuius dextera generosam nationem nostram tantas inter calamitates, tot inter caliginosa adjunctorum discrimina, tanta inter formidolosa angustiarum pericula per mille annorum decursum conservavit fovit et protexit, ita, prout olim filios Israel per mare rubrum, praelucente ignea columna, salvos in terram promissam deduxerat. Vere:

„*Misericordiae Domini, quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes eius.*“ (Thren. III. 22.)

„*Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis*“ (ad Cor. II. 1. 3.) „*Qui consolatur nos in omni tribulatione nostra.*“ (ibid. 4.) „*Et nos de tantis periculis eripuit*“ (ibid. 10.) „*Et non dedit nos in opprobium gentibus.*“ (ad Ephes. 1. 14.)

Nil dubitandum, sed fide vera credendum: mille annorum sortem nostram, in suo eventu semper secundam, potenti solum *coelestis Reginae,* cui sanctus Stephanus regnum nostrum obtulerat, testamentaliter legaverat, intercessionibus, necnon assiduis Sanctorum Sanctarumque Hungariae coram throno Altissimi precibus esse tribuendam.

Non est opus mirandae imaginis Jani faciem induere, quo cuncta retrorsum et antrorsum in clariore luce cominus conspiciantur; historia namque, vitae magistra, teste certum est: omne regnum iisdem principiis firmum persistere, resistentiae vi gaudere conservarique, quibus coaluit: adeoque nobilis gens hungara, sicut sub suavi jugo Christi semper habitavit in adjutorio Altissimi, ita sub eodem jugo in protectione Dei coeli quoque certo commorabitur.

Adeamus itaque thronum Altissimi, et piissimae majestati Eius pro collatis donis gratias agentes, clementiam Eius ad genua provoluti exoremus, ut qui petentibus postulata concedit, eosdem non deserens, ad praemia futura disponat!

Pro solemni gratiarum actione defigitur dies 10-a mensis Maii anni currentis, seu Dominica V. post Pascha. Qua die in omnibus ecclesiis parochialibus, imo et filialibus, in quibus cultus divinus servatur, in omnibus etiam ecclesiis Regularium, instituatur pulsus Campanarum mane mox post salutationis angeli pulsum, et hora conveniente, praemissa allocutione, in sensu, ut infra habetur, intonetur: „*Te Deum laudamus*“, cum oratione: „*Deus cuius misericordiae etc.*“ Si cui placet, allocutionem, ut infra, coram populo fideli etiam perlegere poterit.

Suapte vero intelligitur: omnes Jurisdictiones, Magistratus, Primores etc. praevie condecenter ad devotionem hanc evocandos et invitandos esse.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 31-a Martii 1896.

Franciscus a Paula Troll m. p.

Vicarius Capitularis.

A pécsi egyházmegye hiveinek üdvöt az Úrban!

Ezer éves emlékét üli a magyar annak, hogy elei ősi hazájokból kiköltözve, a négy folyam mentén, a tejjel-mézzel folyó földön, Európa szivében tábort ütöttek s levetve, mely őket addig lelkesité, a szilaj harczi kedvet, Krisztus szelid igáját vették föl; s az evangélium igéit befogadva, évszázadokra a szentek szülőhazája lőn e hon, kelet felé a keresztény hit világát terjeszté és ugyanakkor a kereszténység védő bástyája vala nyugaton, saját nemzeti léte árán váltván meg a nyugat nagy szomszéd országait az enyészettől; majd a keresztény szellem e termékeny talajon, annak minden rétegét áthatva kifakasztá a tudomány s nemzeti müveltség csiráit, az államot a keresztény czivilizáczió áldásaival gazdagitá, mig végre azon szinvonalra emelkedett, hogy ma nem egy tekintetben a keresztény világrész nagy müvelt nemzeteivel is bátran kiállja a versenyt.

Méltó tehát, hogy ily nagy nemzeti ünnepen, egy ezredévnek küszöbén, mielőtt még az utolsó nap lenyugszik, leborulva adjunk hálát a mindenek Alkotójának, hogy védő karjait országunkra s e nemzetre kiterjesztette és a századok küzdelmeiben, véres csaták közepett, oly sok viszály és balszerencse közt az enyészettől megóvta; hogy mint hajdan Izrael fiait a Vöröstenger habjain szerencsésen általvezette s a pusztában fénylő oszlopban vezérelte, ugy vezette népünket a századok viszontagságain keresztül s eljuttatta az igért földre.

Valóban csak „*Az Úr könyörületességén mulott, hogy el nem enyésztünk: mert nem ért véget az ő könyörületessége.* Jer. sir. III. 22.

„*Áldott legyen az Isten és a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja, a ki megáldott minket minden lelki áldással, mennyei adományokkal, Krisztus által*“ Efez. 1. 3. „*ki az Ő nagy irgalmassága folytán ujonnan szült minket élő reménységre*“ Péter I. 1. 8.

Midőn ezeréves küzdelmeinken végig tekintünk, lehetetlen nem áldanunk a Gondviselést, „*a ki változtatja az időt és időszakokat, megszüntet és alkot országokat*“ (Dan. 11. 21.) mert meggyőz bennünket magasabb rendeltetésünkről és e nemzet gondviselésszerü hivatásáról Európa népei között, mintegy ujjal mutatván, miként vezeti nemzetünk sorsát egy magasabb kéz, ki ámbár megengedi, hogy a népek és az emberek tanácskozzanak, de az emberiség sorsát láthatatlanul intézi.

Azért *„neked adunk hálát Atyáink Istene“* (Dán. II.) és népünk milliói-val felkiáltunk: *„Az örökkévalóság halhatatlan s láthatatlan királyának, az egyedül való Istennek legyen tisztelet és dicsőség“*. Tim. I. 1. 17.

S midőn a haza sorsán eimerengünk, önkénytelenül felmerül elménkben a sok pártviszály, a tatár-, majd a török-pusztitás, de mind ezek között megmenté hazánkat az a hit, a melyet első szent királyunk plántált népünkbe s ápolt igaz apostoli buzgósággal; ezt a hitet vallották eleink, és virágzott alattuk a hon; ezért ontottak sokszor vért, ezt védték fegyverrel a pogány török ellen századokon át életökkel és vérökkel.

Ebből a szent hitből fakadt haidan a hazaszeretet, mely annyhőst adott e földnek; azt védeni egy volt a haza védelmével.

Dicső volt e kor, mely hiveket és bajnokokat nevelt.

Dicső volt hazánk s dicső a korszak, mert Mária az Isten Anyja védelme alatt állt.

Örökre fénylő lapjai azok nemzetünk történetének.

Jól mondja egy magyar iró: *„A ki a történelmet tanulmányozza, a Gondviselést tanulmányozza“*.

A ki e lapokat olvassa, ha fogékony lelke van, keble felhevül a multak emlékén. Mert áldásos visszaszállani a multba. *„Csak törpe kor felejti ősei nagyságát, a lelkes eljár ősei sirlakához s gyujt régi fénynél uj szövétneket“*.

A haza mult kora olyan mint az apák élete, melynek történetéről ősz korukban körülöttük tolongó unokáiknak regélnek. Hallgatják azokat a harczokat, a veszélyeket, a dicsőséget, a fájdalmat s mindezek nem az apáikéi már egyedül. Ők elhunytak, de harczaik, veszélyeik, a fájdalom, mely belőlük kisir és dicsőségök a nemzeté maradnak örökké.

Járjunk el azért a dicsőség eme templomába gyakorta s tanuljunk a multból. Tanuljunk tőlük hinni s jobb sorsban remélni.

„Emlékezzünk meg a régi napokról, gondoljunk át minden nemzedéket, kérdezzük meg atyáinkat és tudtunkra adják nekünk elődeinket és megmondják nekünk“: Deut. 32. 7.

Adjunk hálát a magyar nemzeti ünnepen az Istennek s mondjuk: *„Tied Uram a dicsőség, a hatalom, és benned élünk mindnyájan; mert boldog nemzet, melynek Istene az Úr, a nép, melyet magának örökségül választott.* Zsolt. 32. 12.

Engedj meg a te népednek és ne add örökségedet gyalázatra, hogy ne uralkodjanak rajta a nemzetek. Joel 2. 17.

„*És Te Istennek dicsőséges anyja* — mondjuk Eszterházy Pál nádor könyörgésével — *Magyarok Nagyasszonya, szentséges Szüz Mária! Emlékezzél meg örökségedről, melyet hű szolgád, első királyunk sz. István Néked felajánlott és végrendeletében Néked hagyott. Tekints kegyes szemmel országodra és dicső érdemeid által légy közbenjárónk s szószólónk szent Fiadnál Jézus Krisztusnál. Hozzád kiáltottak őseink és minden inségökből kiszabadultak. Ez a remény buzdit most is és e bizalom lelkesit. Azért emeljük fel hozzád szivünket. Oltalmazzad pártfogásoddal édes hazánkat, hogy mindenha legyen virágzó Isten dicsőségére és néped vigasztalására!*“

Végül nem zárhatom be szavaimat mással, mint szentséges Atyánk intelmeivel:

„Magyarország a vallás oltalma alatt keletkezett és vezérlete alatt nyerte a magyar állam épületének nemcsak betetőzését, de egyszersmind szilárdságát és dicső nevét. A vallás, valamint kezdetben országunk nagyságának és hatalmának szülője volt, ugy jövőre nézve a hazán belül a jólét, a haza határán túl a dicsőség záloga. És hogy e jólét s dicsőség hazánknak osztályrészül jusson, szivből kivánjuk s kérjük Szent István király pártfogását, s bizton reméljük, hogy a ki országunkat a jótetemények minden nemével ékesité s gyarapitá, kegyesen tekint le reá az égből s megvédi hatalmas pártfogásával.[1])“

Kelt Pécsett, 1896. márczius hó 31-én.

Troll Paulai Ferencz s. k.,
káptalani helynök.

[1]) 1888. aug. 22-én kelt „Quod multum optamus“ kezdetü pápai körlevél.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei Episcopalis (B. Madarász) 1896.

XI.

1200
1896

Josephus Brüsztle, parochus Olaszensis, sacerdos iubilaris, die 4-a Aprilis a. c. moribundorum Sacramentis pie susceptis, ex hac mortali vita ad aeternam evocatus est. Vixit annos 79, in sacerdotio 51. (Mors Josephi Brüsztle.)

Cujus animam piis ven. Cleri suffragiis commendo.

1093
1896

Copia. Nunziatura Apostolica. Vienna 23 Martii 1896. Nro. 2930. Illme a Rme Domine! Una cum litteris Dominationis Tuae Illmae die 20. mensis huius datis rite accepi summam florenorum 639413, in ista dioecesi collatam pro missionibus Africae. Meum erit hanc summam quamprimum Romam mittere. Interim qua decet observantia permaneo Dominationi Tuae Illmae addictissimus † Antonius m. p. Archiepiscopus Caesariensis. Illmo ac Rmo Dno Francisco Troll Vicario Capitulari Quinque-Ecclesiarum. (Symbolae pro miss. ss. Africae expeditae.)

1192
1896

A millenium alkalmából a kath. népiskolákban tartandó iskolai ünnepségek tervezete. (Az ezredévi ünnepség a r. kath. népiskolákban.)

1-ször: Az ország összes kat. iskoláiban folyó évi május hó 9-én, hálaadó isteni tisztelettel egybekötött, a plébánosok és tanitók által vezetendő milleniumi iskolai ünnepségek tartandók.

2-szor: Az ünnepély, ha az idő engedi, szabadban, különben pedig a tanteremben a plébános, tanitók, mindkét nembeli összes tankötelesek (beleértve az ismétlőket is) az iskolaszéki tagok, a községi előljárók és a szülők jelenlétében tartandó meg; kik ezen alkalomra a tanitók, esetleg a gyermekek, lehetőleg azonban a szószékről, a plébános urak által előre meghivandók.

3-szor: Ezen alkalomra az iskola és tanterem belsőleg ugy, mint külsőleg megfelelő módon, nemzeti zászlókkal, zöld galyakkal, virágokkal stb. lehetőleg földiszittessék.

4-szer: A gyermekek ezen alkalomra lehetőleg ünnepiesen öltözködjenek. A leánykák virágkoszoruval fejükön és nemzeti szinü csokorral vagy szalagokkal legyenek felékesitve.

5-ször: A meghatározott ünnepély napján a gyermekek az iskolába gyülekeznek s onnét sorakozva, nemzeti zászló alatt, vonulnak a templomba az isteni tiszteletre.

6-szor: A hálaadó isteni tisztelet alatt Urfelmutatás előtt „Óh Isten szent fölségedet", Urfelmutatás után az „Imádunk szent Ostya" két első versszakát, Agnus Dei után pedig a „Nyujtsd ki mennyből" kezdetü éneket zengjék a gyermekek.

7-szer: Az isteni tisztelet után a gyermekek nemzeti lobogó alatt szép rendben ismét visszamennek az iskolába, hol a meghivott közönség és szülők előtt a tanitó felolvassa a honfoglalásról és a magyar nemzet ezeréves életéről összeállitott következő értekezést:

Kedves gyermekeim!

A jelen év első hajnalán szeretett hazánk összes tornyaiban megkonduló harangok egy igen nagy ünnep kezdetét hirdették. Ez a magyar nemzet ezredéves ünnepe. Azért mondom, hogy kezdetét, mert ezen ünnep nem egy, nem két napra, hanem az év minden napjára kiterjed. Egész éven át ünnepelnünk és örülnünk kell nekünk magyaroknak, hogy a jóságos Isten végtelen kegyelme, a boldogságos szüz Mária hathatós pártfogása és a nemzet nagyjainak bölcsesége, a szent és igaz hiten alapuló hazaszeretete és áldozatkészsége, mely sokszor vérük és életük feláldozásában nyilvánult, — megtartá nekünk e szép és kedves hont ezer éven át, hol őseink porai nyugosznak . . .

Nem volna igaz magyar az, ki e szép napokban vissza ne tekintene a multra, arra a szép, dicső, szent időkre, midőn őseink ezer veszélylyel megküzdve elfoglalták e drága hont; a melyet szent örökségként hagytak utódaikra, megszentelve azt saját vérökkel.

Mivel tudom, hogy hű és igaz fiai vagytok ti is kedveseim az édes hazának, hiszem örömmel fogadjátok, ha elmondok egyet mást ezeréves történetünkből, hogy megőrizve a hallottakat elmétekben és szivetekben, annál inkább szerethessétek e hazát, a melyről oly szépen mondja a költő:

„E nagy világon e kivül nincsen számodra hely,
Áldjon vagy verjen sors keze, itt élned s halnod kell."

A magyarokat megelőzőleg két rokon-faj hóditotta meg hazánkat u. m. a hunok és avarok. A hunokat Balambér, az avarokat Chagán kán vezette be mai hazánkba. A hun birodalom Attila király fiainak egyenetlenkedése miatt dült meg; az avaroké pedig Nagy Károly, a frankok hatalmas császára által oszlatott fel, ugy, hogy mindkét birodalomnak csak nyoma maradt a történelemben.

Mig e két rokon nemzet, igy nyom nélkül elveszett, az alatt a magyar

ősi hazájának belsejében a jó Isten bölcsesége és gondoskodása folytán uj haza keresésére indittatott. Mivel a nomád népektől sokat szenvedtek, elhatározták, hogy felkeresik rokonaik egykori hazáját s azt örökségként elfoglalják.

Összegyüjték tehát a véneket tanácsra s a táltosokat: a pogány papokat, a kik a madarak repüléséből jósolva, a szándékot helyesnek találták.

Utra készen állt az uj haza kereső ősi magyar nemzet, utoljára gyujtották meg az oltár áldozatát, mely fehér lóból állott, ugy kértek áldást, a Hadurtól, szándékuk szerencsés kiviteléhez; miután még egyszer leborulva megcsókolták azt a drága földet, mely a magyar nemzet bölcsője volt, és elhagyták örökre. Ez volt 884-ben.

A sereget Álmos és a többi törzsek feje: Előd, Ond, Kund, Tas, Huba, Töhötöm vezették.

A hét vezér közös akarattal Árpádot, Álmos fiát választá fejedelemmé s ősi szokás szerint fölmetszették ereiket; a kifolyó vért egy kehelybe eresztvén, azt a hűség és együvétartozás jeléül közösen megitták.

Megválasztatása után nyomban tovább indult az uj hazát kereső magyarság, és sok véres csaták s küzdelmek után elérte Árpád népével a vereczkei szorost, mely a Kárpátokon keresztül vezető ut volt Magyarországba.

Árpád megkezdvén a honalapitás nagy művét, az itt lakó népeket legyőzve 7—8 évi küzdelem után elfoglalta azt s állandó hazát szerzett a magyaroknak.

Élete alkonyán Csepel szigetén maga köré gyüjtvén a nemzet nagyjait, igy szólt hozzájuk:

„A nagy munkát, melyet rám biztatok, szerencsésen elvégeztem; nem vagyunk már hontalanok, ez a tejjel-mézzel folyó ország a mienk, ez a mi édes hazánk, ez Magyarország. Tartsatok össze mindég, szeressétek egymást, legyetek igazságosak és jó szivüek az idegenek iránt, tegyétek őket is testvéreitekké, mert ha egymást megbecsülitek, egymás jogait tisztelitek, csak ugy lesz nagy, hatalmas és állandó e haza.“

Árpád halála gyászba boritá a magyart, ki sirva kisérte honalapitóját Ó-Buda környékére egy patakhoz, melybe ősi szokás szerint hármas, arany-, ezüst- és érczkoporsóba temette el.

Árpád halála után fia Zsolt, s ennek fia Taksony uralkodott, kik mindketten ha vitézek valának is, de kalandos hadjárataikkal csak veszélyeztették az állandó hazát, mihez hozzájárult, hogy Merzeburg és Augsburg mellett nagy csatákat is vesztettek.

Őket követte Géza fejedelem.

Őseink pogányok voltak, kik Hadurat imádtak, és fehér lovat áldoztak neki, — papjaik, kiket táltosoknak neveztek. A földmivelést pedig nem ismerték, mivel folytonos háboruskodással töltötték idejüket. Ilyen pogány életmód szilajjá tette őket, kik igy igen sok európai ellenséget szereztek volna maguknak, ha Géza

fejedelem nejében, ki keresztény volt, nem találkozott volna oly fenkölt lelkü nő, ki jó szivével és szeretetével oda hatott, hogy a pogány magyarok megtérjenek; persze először férje és gyermeke Vajk, s utánna a nemzet. Sok könyörgés után megengedte Géza, hogy kath. pap beléphet bántatlanul az országba. Siettek is Jézus tanitásának hirdetői felhasználni a jó alkalmat, s Adalbert prágai püspök jött több társával, kik megkezdték a haza jövőjének biztositására való legbiztosabb üdvös munkát. S törekvésüket a pápa támogatta minden erejével; és a jó Isten megengedte nekik azon örömet, hogy fáradozásaiknak fényes jutalmát lássák, mert a magyarok elhagyva ősi pogány hitöket, Krisztus egyházába tértek. Géza egész családjával megkeresztelkedett, mely alkalommal Vajk nevü fia a szent keresztségben István nevet kapott.

Géza halála után István a fejedelem, ki szent életü nejével Gizellával mindent elkövettek, hogy a magyarok fölvegyék a keresztséget.

István mint egy apostol tanitott szavával, s adott példát szent életével. Legnagyobb segélyére voltak a szent Benedekrendi szerzetesek, kik fáradságot nem kimélve, támogatták a királyt jóakaratában.

Mikor a magyarok nagyobbára megtértek, követeket küldött szent István II. Szilveszter pápához, kérvén őt, fogadná be a megtért magyarokat a keresztény nemzetek sorába. A pápa, ki a kereszténységnek akkor és minden időben valódi szerető atyja volt, örömmel fogadta a magyarokat, s Istvánnak egy arany koronát kettős kereszttel és királyi jogart küldött.

István a koronával Asztrik esztergomi érsek által az ezredik évben megkoronáztatta magát, s ez által a magyarok első apostoli királya lett. Az országot 10 püspökségre osztotta, s ezek közül Esztergomban érsekséget alapitott.

Az ország ügyeinek rendezése végett, azt ismét megyékre osztotta, s minden megye gondozására egy várispánt (főispánt) rendelt.

Igaz keresztény szellemü bölcs törvényeket hozott, melyeknek köszönhetjük, hogy a magyar megérte ittlétének ezer évét. Templomokat és iskolákat alapitott, szóval mindent megtett, hogy a magyart keresztény néppé tegye.

Volt egy nagyreményü fia: Imre, kiben öszpontosult minden öröme, mert vallásos, tudományos, engedelmes és minden jó s szép tulajdonságokkal ékeskedő fiu volt. De a jó Isten próbára tette őt, mint egykor Ábrahámot, mert Imre, ifjuságának delén, sirba hanyatlott.

Habár fájt és kesergett is szive a jó apának, de megnyugodott Isten akaratán. Azonban e csapás mégis egészen aláásta a szent király egészségét s betegágyba döntötte. Voltak, a kik megsajnálták az ő hosszu áldásos életét, s hogy minél hamarább a koronához juthassanak, gyilkost béreltek fel, hogy ölje meg a királyt. És a gyilkos már ott állt a király ágya felett, felemelte a gyilkos tőrt, hogy kioltsa a legszentebb életet, de István álmában igy szólt: „Ne vigy minket a kisértetbe, de szabadits minket a gonosztól . . .“Erre a gyilkos kiejtette

tőrét kezéből, ki irgalomért esedezett és István a nagy — gyilkosának megbocsátott. E körülmény még jobban elszomoritá őt s nemsokára érezte, hogy végórája közeledik — maga köré gyüjté a magyarok főbbjeit, s őket Krisztus hitének megtartására, a haza és az egymás iránti szeretet ápolására intvén, előttük koronáját és a magyar nemzetet a boldogságos Szüz anyai ótalmába ajánlván, visszaadta szent lelkét Teremtőjének. Jobb keze, mely annyi áldást osztott szét, teljesen ép maradt a mai napig, melyet, mint szent ereklyét őriznek a budai várkápolnában. 1038-ban a szentek sorába iktatták.

A nagy király haiála után gyászba borult a haza, mert utódai: Péter és Aba Sámuel királyok alatt belvillongásnak a szinhelye volt a szerencsétlen ország. Endre alatt pedig a pogányság maradványai garázdálkodtak, a midőn a szentéletü Gellért csanádi püspököt is, a Buda mellett levő hegyről letaszitották, mely hegy a mai napig a mártir püspökről szent Gellért hegyének hivatik.

Majd I. Béla váltotta fel a trónt, ki alatt meg Vatha és társai követelték a kereszténység eltörlését, de rajta vesztettek, mert a megtért magyarok szétverték seregüket s igy a pogányság utolsó maradványait is megsemmisitették. A szelid lelkü király rávette honfitársait, hogy ne sátorokban, hanem állandó, épitett házakban lakjanak. Igy akarta velök az otthont megkedveltetni és őket a földmivelés állandó foglalkozására szoktatni.

E nemes törekvésében nagy segélyére voltak az egyház papjai, kik mindenütt jó példával járván elő, hatalmas kolostorokat és templomokat épitettek s a rengeteg erdőségeket bőven termő buzaföldé változtatták.

I. Béla halála után a nyugtalan lelkü Salamon jutott a trónra, ki hiveitől elhagyatva, mint bünbánó remete fejezte be életét.

Ezen időben a Gondviselés egy hatalmas embert állitott a magyar királyok trónjára, ki egész Europa előtt hirt, dicsőséget és tiszteletet szerzett nemzetének. E férfiu szent László volt, kinek bölcseségénél nagyobb volt vallásossága. Vitézségével nemcsak hirt, de egy uj országot és nemzetet is szerzett hazájának; ez Horvátország volt, melyet Magyarországhoz csatolt, s a kunok, kiket Cserhalomnál történt legyőzetésük után, a Kis-Kunságban telepitett le.

A németek császárrá akarták őt tenni, de mivel ő csak magyar akart lenni, a császárságot nem fogadta el. VII. Gergely pápa pedig a Szentföldet akará a pogányoktól visszafoglalni, a keresztény hadsereg vezérségével kinálták meg, mit el is fogadott; de bekövetkezett elhunyta miatt, eme tisztének meg nem felelhetett. Halálát a nemzet három évig gyászolta; utóbb a szentek közé iktatta az anyaszentegyház.

Őt követte Könyves Kálmán, ki a boszorkányok létezése iránt táplált hitet nálunk elsőben kiirtani iparkodott. Nevét elhomályositja az a tette, hogy Álmos öcscsének fiát megvakittatta. Halála után több gyönge király uralkodik egymásután, kik közül legnevezetesebb az ingatag Endre, ki a nemzet és a király

jogainak megállapitására adja az aranybullának nevezett szabadságlevelet. Ezen Endre királyunk leánya szent Erzsébet, ki a koron át a szegénység fátyolával cserélé fel s a népek által ma is nagy tiszteletben részesül.

Endrét követte IV. Béla. Az ő uralkodása alatt messze Ázsiából indult meg az a vad nép, a tatár, Europa meghóditására, több népeket legyőzve országunkra vetette magát. Sajónál volt a szerencsétlen ütközet, melyben a magyar szine, virága elesett s a király is csak jó futó lovának köszönhette megmenekülését. Tüzzel-vassal el lett itt pusztitva minden; nem lelt irgalmat senki, ki a tatárok kezébe került. Pusztulás, nyomor és szenvedés ütött nyomukba tanyát.

Másfél évig nyomorgatta e szerencsétlen hazát a vad csorda, mig végre megelégelte Isten az ő büntető ostorát, s a tatárok az országból kivonultak. De milyen kép tárult utánok?! Gyász és siralom. Napjárásnyira nem lehetett találni élő embert! mert a kik élve maradtak, az erdők mélyében vonták meg magokat. A falvak és városokat fü nőte be, melyek közt embercsontokon rágódtak a vadállatok. Óh drága hazám! mily sok megpróbáltatást álltál már te ki!

Mikor IV. Béla a tatárok elvonulásának hirét vette, Véglia szigetéről, hol elrejtve élt, visszajött, hogy uj hazát teremtsen. Sirva fogott hozzá a nagy munmunkához, de minthogy Istenbe vetette bizalmát, azt siker koronázta. Az elbujdosott nép örömmel sorakozott szeretett királya köré és egyesült erővel sikerült hazánkat végpusztulástól megóvni.

Ujra fölépültek az Isten házai, s ezek közül a margitszigeti zárda, hol a király leánya a szent életü Margit imádkozott naponkint buzgón hazája boldogságáért. Felépültek a falvak és városok is, leginkább az egyház segitségével, mert a pápák, a csapásokkal látogatott nemzeteket mindig gazdag pénzsegélyben részesiték. Bizvást elmondhatjuk, hogy IV. Béla király volt második honalapitónk.

Az ő halála után gyenge királyok következtek, kik közül III. Endrével kihalt a közel ötszáz évig uralkodott „Árpád"-ház.

A pártokra szakadt nemzet hosszu küzdelem után az olasz származásu Róbert Károlyt választotta királynak, ki idegen létére is a legjobb királyaink egyike volt. Gondja volt az ország jólétének előmozditására megtenni mindent, hogy azt a jólét és müveltség magas fokára emelje; s ezt bölcs törvények és üdvös rendeletek által el is érte.

Őt követte az uralkodásban fia Nagy Lajos, ki igazságos, bölcs és nagy király volt, s hazánkat a jólét legmngasabb fokára emelte; szerencsés hadjáratai által az ország területét megnagyobbitotta akkorára, hogy három tenger mosta birodalmát: Keleti, Fekete és Balti tenger; s egyszersmind Lengyelország királya is volt. Bölcseségének hire elhatott a külföldre is, s akárhányszor látogatták meg őt az idegen nemzetek fejedelmei, hogy tőle ügyeikben tanácsot kérjenek. Ezért tisztelte meg őt a nemzet „Nagy" melléknévvel s ezért állta igaz részvéttel körül a nemzet halála után bús ravatalát.

Halála után leánya Mária, utóbb Kis Károly rövid ideig uralkodtak; ezek után Zsigmond király ült trónra.

Ezen időben mindjobban feltünt egy hatalmas ellen, mely Magyarországra majdnem végzetessé kezdett lenni; ez volt: a török. E vész nemcsak Magyarországot, de a kereszténység létét is fenyegette. Belátták ezt a királyok, de leginkább a pápák, kik mindent megtettek, hogy országunktól e csapást; elháritsák mert a történelem szerint a pápai kincstár mindig készen állott, hogy a szükséges anyagi eszközöket nyujtsa.

Az ezen korban uralkodó királyok között a török ellen folytatott háboruból magasan emelkedik ki Hunyadi János. Mély vallásos lelkületü vezér; Ulászló király halála után pedig kormányzó, ki mindig Isten dicsőségét s a haza javát tekintette elsőnek, a melyért kész volt bármely pillanatban életét és vérét áldozni. Imával kezdte a csatát s halált osztó villogó kardjának markolatáról a megszentelt olvasó csüngött alá. Minden erejét a török hatalom megtörésére forditotta; több csatában fényes győzelmet aratott rajtok, melyek közül nevezetesebb a rigómezei, hol 40 ezer török vesztette életét; és a nándorfejérvári, hol harmadik Callixtus pápa által küldött és tetemes pénzzel ellátott Capistrán János szent Ferencz-rendi szerzetessel oly győzelmet aratott, hogy az 40 ezer pogány életébe került. Hogy mily nagy volt ő, legjobban bizonyitá legnagyobb ellensége a török császár mondása, ki midőn meghallotta halálát, igy kiálta fel: „Benne a föld legnagyobb emberét veszté el.“

Két fia közül László, a Cilley- és Garay-féle ármánynak áldozatul esve Budán, a Szent-György-téren lefejeztetett. De V-ik László halála után a nagy vitéz fiát sirató nemzet fényes elégtételt nyert, mikor kisebbik fiát az alig 18 éves Mátyást választották meg királyukká; Mátyást, kinek neve a magyar nép szivében örökön él; mert igazi atyja, jóakarója és boldogitója volt a népnek. Álruhában utazta be az országot, hogy igy könnyebben tudhassa meg az ország baját, és jaj volt annak, ki zsarolta vagy nyomorgatta a népet! ez a példás büntetést el nem kerülte, lett légyen ő bármily nagy ur is.

De nagy volt ő, mint ember és hadvezér is. Maga köré gyüjté az ország tudósait palotájában, s világhirü könyvtárt rendezett be számukra, hol a könyvek arany, ezüst és bársonyba voltak kötve, s egész kincset értek. Ez volt a hires Corvina. Ő állitotta fel az első nyomdát, s tudományos iskolákat alapitott, hogy nemzete művelődését előmozditsa.

E mellett győzelmes csatákat vivott a csehek, törökök és németek ellen s Bécs városát is elfoglalta.

Méltányolva II. Pius pápa az ő nágy érdemét és vitézségét, végső óráiban akként rendelkezett, hogy a kincstárában található pénzösszeget a bibornokok, Hunyadi Mátyásnak küldjék, ki hősi elszántsággal s fényes sikerrel küzdött a törökök ellen és csak imént, az általok már meghóditott Bosnyákságot ragadta ki kezeikből.

Ő alapitotta a hires „fekete sereg“-et, elszánt, bátor vitézekből, kik soha sem hátráltak meg az ellen elől. Vagy elvesztek mind, vagy győztek dicsően.

Alatta hazánk fénykorát élte; félve tisztelte az egész világ a magyart s a jólét, szerencse és boldogság virult e hon felett; áldva emlegeté nevét a föld népe, ki e szép emlékekkel tisztelé meg örök időkre szeretett királyát, midőn az elhunyt: Meghalt Mátyás király, oda az igazság.

A nagy király után II. László következett, kit Dobzsénak neveztek el, mert mindenre csak azt mondta „jól van“; őt követte fia, a szerencsétlen II. Lajos, kinek uralkodása alatt határozta el magát Szolimán török császár, Magyarországot elfoglalni. Az ország nagyjainak egyenetlensége folytán szomoru napokra virradt a magyar, mert nem találkozott Tomory Pál kalocsai érseken kivül egy sem, ki a török ellen inditott hadsereg vezérségét elfogadta volna. Mohácsnál történt az ütközet, mely a király, a vezér és 22.000 magyar vesztével végződött. Ezután már csak siralom és gyász borult e szerencsétlen hazára és 150 évig tartott a török iga, mert a török nemsokára hatalmába ejté az egész országot s a félhold ragyogott Buda orma felett. Ezen szomoru állapotokhoz járult a nemzet hitegységének felbomlása Luther és Kálvin tanainak hóditása folytán.

II. Lajos király szerencsétlen halála után kezdődik a Habsburgiak korszaka. Mig Zápolya és Ferdinánd között a koronáért folyt a harcz, a török mindjobban hatalomra jut hazánkban; igy 1541-ben Buda várát, majd Kőszeget, melyet a hős Jurisits Miklós, Temesvárt, mit Losonczy István és Drégelyt, melyet a hős Szondy György védelmezett. Majd Eger vétetett ostrom alá, de ezt Dobó István a nőkkel együtt oly hősiesen és kitartóan védelmezte, hogy a törökök szégyenszemmel hagytak fel az ostrommal s a várat nem birták bevenni. Ezen időben is a dicsőségesen uralkodó VII. Kelemen pápa küldött időnkint tetemes összegeket Magyarországba és 1542-ben Vitelli Sándor vezetése alatt 3600 fegyveresből álló pápai sereg jelent meg a magyarországi harcztéren. Ferdinánddal szemben Zápolya, a haza legnagyobb ellenségével a törökkel szövetkezve, uj háborut kezdett a koronáért. És Szolimán török császár be is jött egy nagy hadsereggel. Ekkor esett el Szigetvár, melyet a hős Zrinyi Miklós védelmezett. Elesett összes embereivel s csak holt testeiken juthatott az ellen a rommá lett várba.

Ferdinándot követte Rudolf. Tehetetlen uralkodása alatt nagy erőre jutott a protestáns vallás s Bocskay István, erdélyi fejedelem megszerezte nekik a szabad vallás gyakorlatát. Aldobrandini János vezérlete alatt kétezer lovas és nyolczezer gyalogosból álló sereget bocsátott hazánkba, melynek a hadjárat sikereiben különösen Esztergom és Visegrád visszavételében nagy része volt, a miért az esztergomi táborban egybegyült rendek meleg hangon irt feliratban fejezték ki a nemzet háláját. Az összeget, melyet a pápa a török háboru czéljaira áldozott, másfélmillió tallérra teszik a történeti irók.

Őt követte az uralkodásban Mátyás, ki alatt tünt fel a kath. egyház fényes csillaga, Pázmány Péter esztergomi érsek, ki ékesszólásával, tudományos irataival a protestáns magyarok legnagyobb részét az egyedül üdvözitő egyházba visszatéritette s Nagy-Szombatban nagy bőkezüséggel kath. egyetemet alapitott, mely később Budára lett áthelyezve s ma is létezik.

E visszatéritési munkát Pázmány II. Ferdinánd alatt is hathatósan folytatta, minek eredménye lett, hogy a nagyrészt protestáns magyarok visszatértek az egyház kebelébe. Pázmány Péter, ki korának legnagyobb tudósa volt s kit a magyar katholika egyház méltán sorolt legnagyobb nevü primásai közé, 1637-ben elhunyt.

III. Ferdinánd uralkodásakor a linczi békében a protestánsok vallásszabadsága biztosittatván, fiának, IV. Ferdinánd halála után Lipót uralkodása alatt a magyarok legnagyobb fegyverténye, hogy Szt.-Gotthárdnál megverve a törököt, később Buda várát is visszafoglalták. Ezen törökverő időben halhatatlan nevet szerzett magának Szavójai Jenő herczeg, kinek vezérlete alatt szabadult meg Magyarország a 145 évig tartó török járom alól.

Az ország felszabaditásában kiváló rész jutott Incze pápának és Szelepcsényi esztergomi érseknek, kik mindketten tetemes anyagi segélylyel segitettek födözni a hadjárat költségeit.

Ime kedveseim! az egyház és Krisztus helytartója igy vett részt a török iga alóli felszabaditás nagy munkájában. Ha vér, erő és pénz-áldozat kellett, elsők voltak mindig a kath. egyház főpapjai és Krisztus helytartója. Náluknál jobban és nemesebben senki sem szerette e hazát.

Buda visszavétele után, mely 1686-ban történt, Erdély is megszünt önálló fejedelemség lenni. Mivel a magyar soha sem volt háladatlan jóltevői iránt, ez alkalommal is kimutatta szive nemességét, mely abban a hálában nyilvánult Lipót iránt, hogy önként lemondott a további királyválasztási jogról s véglegesen a Habsburg házból származott fiuknak engedte át a magyar királyi koronát.

III. Károly alatt Szavójai Jenő herczeg véglegesen kiüzte a törököket hazánk területéről s mivel a királynak fiu ága nem volt, a „Pragmatica sanctio“ nevü törvény hozásával a trónöröklés a leányágra is kiterjesztetett. Igy lett utána Mária Terézia a magyarok királya, kinek számos ellenséggel kellett megküzdeni. Szorult helyzetében a pozsonyi országgyülésen a magyarokhoz fordult segélyért. És a magyarok vért és vagyont nem kimélve, megmentették a Habsburgok trónját.

Ezért Mária Terézia mindent elkövetett, hogy háláját a magyarok iránt kimutathassa. Ő rendelte el, hogy minden faluban legyen iskola s ő alapitotta a „Teréziánum“ nevelő intézetet, hol a magyar nemesek ifjai neveltetnek.

Mária Teréziát követte fia II. József, ki halálos ágyán belátva rendeleteinek törvénytelenségét, azokat visszavonta.

Őt követte a magyar alkotmányt visszaállitó Lipót; kora halála után Ferencz, ki alatt a francziák hatalmas császára Napoleon győztes seregével hazánkba is betört. Letünvén a világhóditó szerencsecsillaga, végre béke lett Magyarországon. E békekorban lép előtérbe gróf Széchenyi István, kinek vezetése alatt a lőurak vállvetve törekedtek a haza jólétének felvirágoztatására. Számos tudományos intézetek alakultak; a kereskedelem felvirágzott, mit a viziutak kihasználása és a „Ferencz-csatorna“ létesitése igen előmozditott. Ezen üdvös mozgalom V-ik Ferdinánd alatt még fokozódottabb mértékben nyilvánult. Ekkor épittetett Bupán a lánczhid — s az ország több irányába vasutak — s majd sokféle más hasznos intézmények létesültek. Végre 1848-ban kimondatott a jogegyenlőség s a nép a jobbágyság alól felmentetett; azonkivül kimondatott a közteher és hadviselés, mely szerint a haza minden egyes polgára köteles adót fizetni és a hazát mint katona szolgálni. Egyszersmind a dézsma is eltöröltetett. Erdély mely eddig külön ország volt, egyesittetett Magyarországgal és kineveztetett a független magyar miniszterium, mely hazánk ügyeit vezette.

De majd nehéz napok is következtek a nemzetre, de élt a magyarok Istene s kiterjeszté felénk a boldogságos Szüz áldó és mentő karját, nem hagyta elveszni hű magyarjait, s habár igen szomoru korszak következett hazánkra, midőn fájóan éreztük elnyomatásunkat, lassan mégis virradni kezdett.

A magyar kath. főpapok és főurak hazaszeretete; Deák Ferencz bölcsesége, felséges királynénk: Erzsébet jóságos szive, megtalálták a módot arra, hogy a legigazságosabb és legbölcsebb királyok egyike I. Ferencz József fátyolt vetett a multra és kibékült a nemzettel. 1867. junius 8-ika arany betükkel van bejegyezve a történelem lapjára, midőn jelenleg is uralkodó dicsőséges királyunk I. Ferencz József, a nemzet leirhatlan örömére felséges nejével, szeretett királynénkkal, Erzsébettel együtt megkoronáztattak Budán, a nemrég elhunyt nagynevü Simor János esztergomi herczegprimás által az ország összes főpapjai, főurak és a hű magyar nép jelenlétében.

Ez idő óta boldog a hon és élvezi a béke áldásait. Hir, dicsőség és anyagi gyarapodásban halad előre a legjobb királyok egyikének jogara alatt, kivel együtt sirt, kesergett és jajgatott a nemzet, midőn egyetlen szerető fiát, Rudolf koronaörököst a nemzet bánatára elveszté.

E kipótolhatatlan veszteségért egyedüli, de bút és fájdalmat enyhitő balzsam kesergő szivére, hű népének igaz szeretete, kik naponkint kérik a magyarok hatalmas nagyasszonyát: Máriát, hogy hathatós pártfogásával esdje ki nekünk az Urnál azon szerencsét, hogy még számos éven át örülhessen a hű nép szeretett királya és királynéjának.

Kedveseim! Elértem az ezredik évet s itt állunk a nagy ünnepen, midőn nemsokára junius hó 8-án a legnagyobb fénnyel ülik meg a fővárosban ez év nagyjelentőségét.

Én ugy hiszem megértettetek jó sziveitekkel, miért ünnepel most a magyar? Mert: „Annyi balszerencse közt s oly sok viszály után, megfogyva bár, de törve nem, él nemzet e hazán.“

Igen élünk! és uj ezredévet kezdünk; és élni fog a magyar örökké, de csak akkor, ha szereti állandóan Istenét, és hű lesz egyházához, királyához és hazájához. Hogy igy legyen mindig, boruljunk le és mondjuk a költővel:

„Kinek első szent királyunk felajánlott minket,
Boldogságos szüz Mária védjed ügyeinket!
Hálatelten, könyes arczczal im hozzád sóhajtunk,
Magyarország Nagyasszonya könyörülj mirajtunk!

8-szor: A felolvasás után Vörösmarty „Szózatá“-nak első versszakát együttesen éneklik el a résztvevők. A többi versszakokat pedig egyik ismétlő, tehát serdültebb tanköteles szavalja el ihletséggel, s midőn e szavakhoz ér: „Ez a föld stb.“ a haza iránti hűség és szeretet külső kifejezése végett is a tanteremben kifüggesztendő és feldiszitendő Magyarország térképére mutatva, azt megérinti kezével s aztán a többi versszakokat végig szavalja.

9-szer: Ezt követi a gyermekek által itt előszámlált hazafias és történelmi tárgygyal biró költemények előadása és elszavalása, fölváltva fiuk és leányok által. E költemények azonban csak olyanok legyenek, miket a gyermek kedélye átérezni tud, s mik a gyermekben a haza iránt tartozó szeretetet és lelkesedést fölébreszteni képesek pl.: „Hunyady“ Czuczortól, „Szent László“ és „Mátraverebély“ Rosti Kálmántól, „Árpád a honalapitó“ Garay Jánostól, „Árpád emeltetése“, „Árpád sirja“ Vörösmartytól, „Botond és bárdja“, „Mátyás király Gömörben“ Garaytól, „Szent István“ Földváry Istvántól, „Munkács“ Bartók Lajostól és más alkalmi hazafias buzditó költemények.

10-szer: Az ünnepély záradékát képezze Kölcsei „Hymnuszá-nak eléneklése. Hogy a gyermekek az ünnepélyre ihletséggel gondoljanak vissza, és annak emlékét sziveikben megörökithessék; az iskola egyik legjobb tanulója a következő lelkesitő rövid beszédet mondja el:

Kedves Társak!

Midőn a végtelen jóságu és bölcseségü Isten kegyelméből nekünk, mint gyermekeknek, megadatott azon ritka kegyelem, hogy apáink által vérrel szerzett hazánk ezeréves fönnállásának emlékünnepét megülhettük; — tegyünk ma ünnepélyes igéretet és erős fogadást, hogy szent hitünket és vallásunkat édes hazánkkal együtt, szeretni fogjuk és annak hű fiai, hasznos polgárai leszünk; hogy egész életünkben mindig az édes haza felvirágoztatásra fogunk szorgalmunkkal és polgári erényeinkkel törekedni, s ha kell, életünket, vérünket fogjuk föláldozni érette. Végül kérjük a nemzetek Istenét, hogy áldja meg hazánkat, védelmezze külső, belső veszedelmektől, tartsa meg és tegye nagygyá, dicsővé a jövő ezredévben.

11-szer: Ezután a plébános felhivja a jelenlevőket, tüzetesen pedig a gyermekeket, hogy összetéve kezeiket, emeljék fel Istenhez sziveiket, s vele együtt hangosan utánmondják az ő nevükben és helyettük általa elmondandó következő imát:

Nagy Isten im eléd járul egyszülött fiad Jézus Krisztusnak megváltásában részesült magyar gyermekeid hálás serege, hogy hálát rebegjen mindazon jótéteményekért, melyekkel a magyar nemzet ezeréves multjában oly sokszor részesitetted atyáinkat, anyáinkat.

Fogadd ártatlan sziveink azon erős fogadását, hogy mi ép ugy, mint szent hitünkért harczoló dicső elődeink, hű gyermekei leszünk az egyháznak és hazánknak egyaránt; de kérve kérünk Téged, népek hatalmas Istene, áld meg országunkat, mi magyar hazánkat, vezéreld jóra a mi királyunkat; alázd meg minden ellenségünket, a kik üldöznek bennünket. Hallgasd meg szt. István és szt. László apostoli szt. királyaink, szt. Imre herczeg szolgáid és szt. Margit és Erzsébet királyi vérből származó szolgálóidnak értünk esdő imáit s engedd meg, hogy az Istenanya lábainál leborulva zárjuk be Hozzád fohászkodó imáinkat mondván: „Menynek királynéja, Magyarország nagyasszonya könyörögj érettünk. Amen.“

12-szen: Ha valahol a közelben történelmileg nevezetes hely, épület, rom, vagy tér volna, a gyermekek nemzeti lobogó alatt, az ünnepély befejezte után oda kivonulhatnak és onnét a tanitó által tartandó buzditó, hazafias, de rövid beszéd és a „Szózat“ eléneklése után hazatérhetnek s ezzel az ünnepély bezáratik.

13-szor: A nem magyar ajku népiskolákban szintén betartandó a milleniumi iskolai ünnepségek itt közlött tervezete; de a történelmi előadás, a szavalmányok, a gyermek társaihoz intézett rövid beszéde és a végső ima, az iskolában divó nép nyelvén mondatnak és adatnak elő. Óhajtandó, hogy szavalmányokul csak valláserkölcsös, de egyuttal hazafias irányu és szellemü költemények használtassanak, ha másként nem, a közlöttek jól sikerült forditása vehető igénybe. Hasonlóan az iskola nyelvére lesznek szabatosan átforditandók a fennemlitett darabok is, t. i.: az értekezés, a végső ima stb., hogy az ünnepély ugy a magyar, mint a nem magyar ajku iskolákban, egyöntetü és egyforma legyen.

14-szer: Óhajtandó, hogy ezen üneepélyes alkalomra dicsőségesen uralkodó szent atyánk XIII. Leó és apostoli királyunk I. Ferencz József arczképei beszereztessenek és feldiszittessenek. Intézkedett az országos kath. tanitói közgyülést rendező bizottság, hogy ezen alkalomra a bold. Szüz, hazánk védasszonyának és szent István első apostoli királyunk arczképeivel diszitett és 896—1896 felirattal ellátott érmek és képecskék készittessenek és álljanak rendelkezésre, melyek az ünnepség napján a gyermekek között kioszthatók lesznek. Hol és minő árban lesznek haphatók ezen érmek és képecskék, hirlapilag fog közzététetni.

15-ször: A szükséges költségek fedezhetők: vagy az iskolák pénztárából, vagy kérhetők a községek pénztárából is. Esetleg a gyermekek járulhatnak a költséghez némi kis összeggel. E mellett ha a szükség ugy hozza magával, igénybe vehető nemes és jólelkü adakozók hozzájárulása. Végre, tán gyüjtés által is beszerezhető lesz az e czélra megkivántató pénzösszeg.

16-szor: Óhajtandó, hogy ott, a hol lehet és alkalom kinálkozik, az iskola udvarán, előtt vagy más alkalmas helyen, néhány hárs, szil, vagy egyéb századokig élő fa ültettessék a millenium emlékére.

17-szer: Óhajtandó, hogy ott, ahol lehet, ezen alkalomkor a gyermekek között valláserkölcsös és hazafias könyvecskék osztogattassanak. Ezen könyvecskék nagy választékban kaphatók és beszerezhetők a Szent István-társulatnál.

18-szor: Óhajtandó, miszerint az egyházmegyék összes iskolaszékeinek egyházi elnökei, azaz a lelkész urak, fölkéressenek és utasittassanak, hogy a millenáris iskolai ünnepségek megtartása iránt mielőbb intézkedni, a tanitó urakat ez irányban mindenben támogatni és vállvetve sziveskedjenek oda törekedni, hogy az iskolai millenáris ünnpségek minél fényesebben, ünnepélyesebben tartassanak meg.

19-szer: Óhajtandó, hogy az iskolai millenáris ünnepélyt vezető és rendező plebános és tanitó urak az ünnepély megtartásáról, a lefolyt programm fölsorolásával, emléklapot szerkesszenek és azt az iskolaszéki tagok és előljárókkal aláiratva a ker. tanfelügyelő urak utján, az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalhoz beterjesszék, hogy ott egybegyüjtve, örök emlékül az egyházmegye irattárába elhelyeztessenek.

1193
1896

(Miniszteri rendelet a tankötelesek iskolaba járása, az iskolai mulasztások birságolása, a szorgalmi idő betartása és az iskolai könyvek beszerzése iránt.)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1895. évi 45254. sz. a. kelt rendeletének egyes pontjai szoros miheztartás végett a következőkben közöltetnek a plébános urakkal, mint iskolaszéki elnökökkel:

A községi birák kötelességévé tétetik, miszerint a tanév kezdetét megelőzőleg egy héttel adják tudtára a szülőknek gyermekeik iskolába küldésének napját, vagyis a szorgalmi idő kezdetét; egyszersmind ekkor a községben hirdessék ki, hogy az 1868. évi 38. t.-cz. 1—6. §§-ai értelmében minden szülő, gyám es gazda a gondozása alatt levő gyermekeket 6-ik életévük betöltésétől a 12-ig a mindennapi, életök 13-ik évétől a 15-ik év betöltéséig pedig az ismétlő iskolába feljáratni és ott tanittatni tartozik. Itt megjegyeztetik, miszerint a vallás- és közoktatási m. kir. miniszter 1878. évi 7280. sz. a. kelt rendelete szerint, mindazon tankötelesek, kik a tanév folyama alatt töltik be a 12-ik életévüket, a tanév végeig kötelesek a mindennapi iskoláka járni; azon tankötelesek pedig, kik a tanév folyama alatt 15-ik életévöket elérik, a téli hónapokon át még mindig tartoznak az ismétlő iskolát látogatni. Köteles a községi előljáróság arra is felügyelni, hogy az 1884:

XVII. t.-cz. 60-ik § a értelmében a községbeli iparosok oly gyermekeket, kik életök 12-ik évét még be nem töltötték, tanonczokul föl ne vegyenek; köteles továbbá a községi előljáróság teljes szigorral meggátolni, hogy a 12-ik életévet még be nem töltött tankötelesek akár a szülők, akár az érdekeltség által a szorgalomidő alatt pásztorokul ne alkalmaztassanak.

Ellenben az 1868. évi 38. t.-cz. 3. §. szerint a „ragályos bajban, vagy elmebetegségben szenvedők, avagy tanithatatlan tompa elméjüek az iskolaszék által kizárandók a nyilvános népiskolából"; ugyanazon törvény 2. §-a szerint „a testileg vagy szellemileg gyenge gyermekeket a tiszti orvos bizonyitványára az iskolaszék rövidebb vagy hosszabb időre felmentheti az iskolába járás kötelezettsége alól."

Szeptember hó 15-ig kötelesek az iskolaszékek a mindennapi és ismétlő iskolába tényleg beiratkozott és feljáró tankötelesek névjegyzékét a közokt. miniszterium által kiadott B. mintáju nyomtatványon (kapható a m. kir. egyetemi nyomdában Budapesten, vagy bármely könyvkereskedésben) kiállitva a községi előljáróságnak átadni, s egyúttal bejelenteni, mely tankötelesek nem járnak még iskolába. Ez utóbbiak szülőit, gyámjait a községi biró haladéktalanul figyelmeztesse gyermeköük pontos iskolába járatására, s ha ennek sikere nem volna, azon szülék ellenében a népokt. törvény 4. §-ban megszabott fokozatos pénzbirság alkalmazandó.

A községi és körjegyzők az iskolába tényleg beiratkozott és feljáró mindennapi és ismétlő tankötelesek hiteles névjegyzékét október hó 1-ig a kir. tanfelügyelőhöz beterjeszteni kötelesek.

Szeptember hó 15-től a tanitók az iskolai mulasztási naplót nap-nap után pontosan és felelősség mellett vezessék, feltüntetvén abban ugy az igazolt, mint az igazolatlan mulasztási félnapokat. Iskolamulasztásra engedélyt adni, vagy engedély nem kérhetés esetén a mulasztást kimenteni a következő esetek bizonyitásával lehet:

1. ha a tanuló oly betegségbe esik, mely miatt kénytelen az iskolából elmaradni;

2. ha szülője vagy családjának valamely tagja annyira beteg, hogy a miatt a tanulónak erkölcsi kötelessége otthon maradni;

3. a család körében történt halál, vagy hasonló családi csapás esetén;

4. a háznál előforduló nagyobb családi ünnepélyek (pl. házasodás) alkalmával;

5. télen a teljes és beigazolt ruhátlanság esetén.

Iskolamulasztást igazolni első sorban a tanitónál, másodsorban az iskolaszéknél lehet.

A tanitó a vezetése alatt álló iskolából az igazolatlan mulasztások névjegyzékét a szabályszerü C mintáju nyomtatványon október 1-től kezdve minden hó 1-én és 15-én az iskolaszék elnökének átszolgáltatja, vagy ha igazolat-

lan mulasztás a félhónap alatt nem fordult volna elő, ezen körülményt ugyancsak a C. kimutatáson felemliti; az iskolaszék elnöke a kimutatást aláirásával ellátva átvételi elismervény mellett a község birájának haladéktalanul átadja.

A községi biró elengedhetetlen kötelessége az első izben kimutatott iskolamulasztó szülőjét az 1868. évi 38. t.-cz. 4. §-a alapján irásban meginteni, a másodizben kimutatott gyermek szülőjét 50 krig, harmadizben 1 frtig, negyedizben 2 frtig, ötödizben 4 frtig a kimutatás kézhezvételétől számitott 8 nap alatt megbirságolni, s a birságpénzt az iskolaszék elnökének nyugta mellett átadni. Azon szüléket vagy gyámokat, kik a legnagyobb birság után sem járatják gyermekeiket iskolába, haladéktalanul feljelenti a biró a tanfelügyelőnek, hogy az a törvény 4. §-a értelmében az iskolamulasztó gyermek mellé gyámot rendeltessen.

Azon szülő, kin az iskolai birságpénz vagyontalanság miatt a megkisérlett végrehajtás után sem hajtható be, az iskolaépületben vagy annak környékén, vagy végre a faiskola területén közmunkára kényszeritendő, mely esetben egy napi ily munka 50 kr. iskolai mulasztási birság lerovásának felel meg. Az iskolai mulasztások birságolása ellenében csak birtokon kivül engedtetik felfolyamodás és pedig első fokban a közigazgatási bizottsághoz.

A községi és körjegyzők ugy az iskolaszékek által kiadott C. mulasztási kimutatásokat, mint a birságpénzek átvételéről, esetleg a közmunka ledolgozásáról szóló iskolaszéki elnöki nyugtát, illetőleg igazolványt október hótól kezdve a a tanév végeig, minden elmult hóról a következő hó 15-ig a kir. tanfelügyelőhöz felelősség mellett beterjeszteni tartoznak. A tanfelügyelő a községi elöljárók jelentéseiről, általában az iskolamulasztások s azok megtorlása felől a mellékelt minta szerint hivatalában nyilvántartást vezet.

Az iskolai birságpénzek elsősorban a szegény tanulók tankönyveinek beszerzésére, azután az iskolai könyvtár gyarapitására forditandók. Ezen birságpénzek felhasználását az iskolaszékek a tanév végén hiteles alakban kimutatják, s ezen kimutatás egy példányát közvetlenül a kir. tanfelügyelőhöz beterjesztik.

A községek kötelesek az iskolai rendtartáshoz szükséges nyomtatványokat (A, B, C minta) a tanév elején beszerezni, s azokkal az iskolát elegendő menynyiségben ellátni.

Ha a községi biró az iskolamulasztások megbirságolását, vagy a jegyző a kimutatások beterjesztését elmulasztja vagy elhanyagolja, a kir. tanfelügyelő erről a járási főszolgabirót értesiti, ki a kir. tanfelügyelő megkeresésére köteles az illető községi előljáró ellen az 1886. évi XXII. t.-cz. értelmében megtoroló intézkedést tenni és erről a kir. tanfelügyelőt értesiteni.

Tekintettel az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 13. §-a 2-ik pontjában foglalt rendelkezésre, a tankötelezettség érvényesitése érdekében megállapitott ezen szabályzatot a felekezeti iskolaszékek és tanitók is kötelesek pontosan betartani.

Tekintettel az 1868. évi 38. t.-cz. 54. §-ában foglalt rendelkezésre, mely

szerint az elemi népiskolai szorgalomidő faluhelyen éven át legalább nyolcz, városban legalább kilencz hónapban állapittatik meg, az iskolázás minél sikeresebb ellenőrizhetése czéljából a közigazgatási bizottság ezennel elrendeli, miszerint a vármegye területén létező valamennyi népiskolában a mindennapi és ismétlő tanköteles beiratása szeptember 1-től legkésőbb ugyanazon hó 15-ig teljesen befejeztessék, s ezen napon a szorgalomidő, vagyis a tanitás mindenütt kezdetét vegye; a szorgalomidőt legalább nyolcz, illetve kilencz hónapig, tehát faluhelyen május 15-ig, városhelyen junius 15-ig mulhatlanul ki kell tartani. Szabadságukban áll az iskolaszékeknek minden községben teljes tiz hónapi szorgalomidőt megállapitani, de a városokban mindenesetre tiz hónapra terjedjen az iskolázás. A szorgalomidő alatt a 6—12 éves (mindennapi tankötelesek, a vasár- és ünnepnapokat kivéve, nap-nap mellett kötelesek iskolába járni; azonban a rendkivüli szorgos munkaidőben az iskolaszék a 10 évnél idősebb tankötelesseket rövidebb időre a mindennapi iskola látogatásától felmentheti s kötelezi, hogy ezen idő alatt csak vasárnapi iskolába járjanak. Erről a királyi tanfelügyelő minden esetben értesitendő. A népoktatási törvény 52. §-a az ismétlő iskolában hetenkint télen 5, nyáron 2 órai tanitást rendel, melyen 13—15 éves tankötelesek megjelenni kötelesek. A nyári vagyis heti 2 órai tanitás szeptember, október, továbbá ápril és május, esetleg junius hónapokra; a téli vagyis heti 5 órai tanitás november 1-től márczius végeig terjedő időre állapittatik meg. A nyári 2 órai tanitás vasárnap alkalmas órákban, a téli 5 órai tanitás az iskolaszék által meghatározandó napokon, lehetőleg iskola-szünnapokon és nappali órákban tartandó. Az iskolaszék e részbeni határozata a kir. tanfelügyelőnek szintén bejelentendő.

A szorgalom-időszak a vármegye összes népiskoláira ekként megállapittatván, annak szigoru betartása, a községi előljáróságnak, a községi iskolaszékeknek, de az 1876. évi 28. t.-cz 13. §-a 2-ik pontja alapján a hitközségi iskolaszékeknek is ezennel kötelességükké tétetik oly kijelentéssel, hogy a nyolcz, illetve kilencz hónapi legkevesebb szorgalomidő be nem tartásáért első sorban a községi előljáróság tétetik felelőssé, s e részbeni hanyagsága avagy mulasztása a törvény teljes szigorával fog sujtatni.

Oly végből, hogy az iskolai növendékek a legszükségesebb tankönyvekkel és iróeszközökkel mindjárt a tanév elején mindannyian elláttassanak, felhivatnak az iskolaszékek, hogy a legszükségesebb tankönyvek és iróeszközök jegyzékét szeptember hó első hetében a községi előljáróságnak oly felhivással szolgáltassák át, hogy ez az 1868. évi 38. t.-cz. 32. §-ban megszabott kötelességéhez képest ezen könyveket és irószereket előre beszerezze, a tanulók között a tanitók által számadás mellett kiosztassa. Ezen szerek vételárát a községi előljáróság az illető szüléktől köteles rögtön behajtani. A szegény gyermekek ugyanazon törvény 31. §-a alapján könyveket ingyen kapnak az iskolától, s ezek könyveinek ára az iskolamulasztások birságolásából fedezendő. Ha valamely község előljárósága e részbeli

törvényes kötelességét teljesiteni vonakodnék, erről az iskolaszék a könyvjegyzék bemutatása mellett a kir. tanfelügyelőhöz azonnal jelentést tegyen.

Ezen határozat a kir. tanfelügyelőnek, a járási főszolgabiráknak, az állami iskolai gondnokságoknak, a községi előljáróságoknak, a községi iskolaszékeknek, a lelkészeknek, mint a hitközségi iskolaszékek elnökeinek, tudomás és miheztartás czéljából kiadandó.

Egyben felhivom és utasitom a plébános urakat, mint iskolaszéki elnököket, hogy a most közölt miniszteri rendelet mellett az illetékes megyei közigazg. bizottságok által a fontosabb iskoláztatás érdekében hozott és más uton tudomásukra jutott külön határozatokat is szem előtt tartsák.

1214
1896

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter f. évi márcz. 27-én 9265. sz. a. kelt rendelete értelmében felhivatnak az egyházmegyei r. kath. tanitó-egyletek elnökei, hogy a közgyülés napját a királyi tanfelügyelőségnek mindenkor előre bejelentsék. (A tanitói közgyülések ideje a kir. tanfelügyelőnek előre bejelentendő.)

1195
1896

A somogy-dráva-szent-mártoni róm. kath. népiskolánál a kántortanitói állás nyugdijazás folytán megüresedvén, ezen állomásra ezennel pályázat nyittatik. Tannyelv horvát-magyar. Pályázati határidő f. é. április 28-ika. A megválasztott tanitó állását tartozik azonnal elfoglalni. Javadalmazás az 1893. okt. 28-án felvett jegyzőkönyv tételei alapján a következő: 1. Természetbeni lakás, melynek egyenértéke 80 frt. 2. Készpénzfizetés a politikai község pénztárából 65 frt. 3. 344 házaspár után à 5 kr. = 17 frt 20 kr. 4. Erdőeladásból tőkésitett 143 frt után 5% = 7 frt 15 kr. 5. 344 házaspár után 1/4 pozsonyi mérő gabona, mely felerészben buza, felerészben szemes kukoricza szolgáltatik ki; tehát 43 mérő buza à 3 frt = 129 frt. 6. 43 mérő szemes kukoricza à 2 frt = 86 frt 7. 15 öl hasáb fűzfa, melyből 5 öl iskolafütésre, 10 öl a tanitó használatára à 5 frt = 50 frt. 8. 18 hold 219 □ öl szántóföld kat. tiszta jövedelme 76 frt 4 kr. 9. 142 □ öl kert kat. tiszta jövedelme 80 kr. 10. 6 drb szarvasmarha legeltetés à 2 frt = 12 frt. 11. 6 drb sertés legeltetés à 80 kr. = 4 frt 80 kr. 12. 9 hold 110 □ öl szántóföld megmunkálása, holdankint 11 frt 50 kr. = 104 frt 20 kr. 13. Stolajövedelem évenkint 30 frt. Összesen 662 frt 19 kr. — A kellően felszerelt folyamodványok az isk.-széki elnökhöz küldendők. (Pályázat a som.-drávaszt.-mártoni kántortanitói állomásra.)

1196
1896

A büköstdi anyaegyházhoz (Baranya m.) tartozó dinnye-berki fiókközség kántortanitói állomása lemondás folytán üresedésbe jövén, arra f. é. ápr. (Pályázat a dinnye-berki kántortanitói állomásra.)

hó 16-ig. mely napon az állomás betöltetik, pályázat hirdettetik. Ezen állomás jövedelme: 1. Kényelmes lakás, két szoba, konyha, éléskamra és istálló. 2. 4 hold szántóföld, melynek kataszt. tiszta jövedelme 17 frt 69 kr.; 1 hold rét, ennek kataszt. jövedelme 16 frt; 1/2 hold házikert, ennek kataszt. jövedelme 90 kr.; 1 hold szőlő haszonélvezete, melynek jövedelme a munkáltatást leszámitva 60 frt; féltelek után legeltetési jog, ennek értéke 6 frt. 3. A községtől 3 öl hasábfa à 8 frt = 24 frt és 2 öl botfa à 4 frt = 8 frt. 4. Községtől a vasárnapi oktatásért 10 frt. 5. Az iskolás gyermekek után (van jelenleg 42) 80 kr. = 33 frt 60 kr. II. Párbér jövedelme: 1. Minden házaspár után (van jelenleg 110 fizető pár) 1/4 mérő buza, vagyis 27 1/2 mérő à 2 frt 60 kr. = 71 frt 50 kr. 2. Minden házaspár után (110 pár) 1/4 mérő rozs vagyis 27 1/2 mérő à 2 frt 10 kr. = 57 frt 75 kr. 3. Minden szőlőbirtokos házaspártól 6 icze bor vagyis 6 akó à 5 frt 60 kr. = 33 frt 60 kr. 4. Minden házaspár után (110 pár) 20 kr. = 22 frt. III. Stola körülbelül 4 frt. - Tannyelv magyar. Harmoniumon való jártasság megkivántatik az iskolában tartatni szokott litániák és énekek kiséretéhez. Pályázni szándékozók az egyházkerületi esperes urhoz Szent-Dienesre küldjék folyamodványaikat.

1197
1896

(Pályázat a magyar-peterdi kántortanitói állomásra.)

A magyar-peterdi r. k. kántortanitói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelem: tisztán tanitói fizetés 216 frt 42 kr.; tisztán kántori fizetés 138 frt 42 kr. = 354 frt 84 kr. Egy szoba, konyha, kert. Tannyelv: magyar-német. Az okmányok a r. k. iskolaszéki elnökhöz (Magyar-Peterd, u. p. Ráczpetre) küldendők. Pályázati határidő f. évi aug. 30.

(Personalia.)

P. Aloysio Zabavnik a munere administratoris erga suas preces relevato, nominatus est administrator Vaszarensis Edmundus Kirschanek, cooperator P.-sz.-Erzsébetensis. Michael Horváth, vicarius Olaszensis, constitus est administrator ibidem.

Missi sunt cooperatores: Sigismundus Dujmovits e Ráczpetre ad P.-sz.-Erzsébet; Carolus Bődy ex Apar ad Ráczpetre.

Datum 5-Ecclesiis, die 9-a Aprilis, 1896.

Franciscus a Paula Troll m. p.,
Vicarius Capitularis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei Episcopalis (B. Madarász) 1896.

XII.

1622
1896

DILECTIS FILIIS NOSTRIS S. R. E. PRESBYTERIS CARDINALIBUS CLAUDIO VASZARY ARCHIEPISCOPO STRIGONIENSI LAVRENTIO SCHLAUCH EPISCOPO MAGNO-VARADINENSI LAT. RIT. CETERISQVE VENERABILIBUS FRATRIBUS HUNGARIAE EPISCOPIS

LEO PP. XIII

DILECTI FILII NOSTRI ET VENERABILES FRATRES SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

(Ssmi Dni Nostri Leonis PP. XIII. epistola ad Episcopos Hungariae.)

Insignes Deo aeterno grates totâ Hungaria singularibus cum laetitiis agendas iure vos optimo decrevistis. Deo quippe, statori providentissimo et conservatori regnorum. si qua unquam natio, vestra maxime referre debet vim magnam beneficiorum, non pauca iam saecula difficilesque per casus, acceptam: quibus recolendis celebrandisque beneficiis peraptum obvenit tempus, patriae vestrae natali felicissime redeunte. In eo namque estis ut annum numeretis millessimum ex quo maiores illi domicilia sedesque suas istis in regionibus collocaverunt, atque res coepit Hungarica. — Constituta sollemnia nihil dubitamus quin dignum plane exitum honestissimaeque fecundum utilitatis sint habitura. Neque enim esse ullus potest sincera caritate civis, quem non decora tangant communis patriae, et cui non acres admoveat imitandi stimulos avita rerum gestarum gloria publice revocata. Ad haec accessio nobilis fiet ex consentiente suffragio excultarum quotquot sunt gentium, quae gaudia vestra amice consociantes, regnum certe gratulabuntur aptis legibus institutisque conditum, civili prudentia et virtute bellica conservatum, multis egregie factis in hanc provectum diuturnitatem et amplitudinem. — Nobismetipsis tam iucunda accidit faustitas vestra quam quae iucundissima, nec quidquam optatius est quam vobiscum, Venerabiles Fratres, praesentes in populo vestro mente animoque versari. Facit hoc precipue tum Nostra erga Hungariam catholicam pecularis propensio et cura, tum vero ipsius in hanc Apostolicam Sedem atque in Nos plane studiosa voluntas, crebris significationibus declarata. Inter cetera, postremis hisce annis frequentes Hungaros Roma vidit, vobis rite ducentibus, ad sepulcra Apostolorum Principium venerabundos; vidimus Nos coram effusos, quum testimonia fidei, obsequii, amoris, communi popularium nomine, exhiberent pulcherrima. Nec defuit eis benevolentia Nostra et opportunae exhortationis alloquium, ut animos in officiis sanctae professionis confirmaremus: quamquam id consulto

uberiusque praestitimus nationi universae, litteris ad vos semel atque iterum datis. Nunc autem, quandoquidem commeminisse iuvat qua verecundia et gratia clerus bonique omnes illa paterni animi argumenta acceperint, rursus ad vos, interpres caritatis Nostrae, haec epistola adveniat; quae, favente Deo, saecularis celebritatis et laetitiam augeat et fructus multiplicet.

In tota rerum serie quarum apud vos commemoratio cultu magnifico apparatur, religionis catholicae ea omnino elucet atque eminet virtus, quae optima est incolumitatis publicae conciliatrix bonorumque omne genus parens vel fautrix in populis. Sane, quod prudentiores vestrarum rerum scriptores aiunt, occupatas istic regiones natio Hungarorum nec diu nec prospere tenuisset, nisi eam doctrina et gratia evangelica, iugo superstitionis exemptam, monendo ac mitigando, ad illa adduxisset, iura gentium vereri, laedere neminem, clementiam induere, colere studia pacis, principibus tamquam Deo subesse, fraternitatem domi forisque exercere. — Admirabili modo, in GEIZA duce et in primoribus gentis, catholicae fidei apud vos consecrata sunt initia; agente in primis sancto episcopo ADALBERTO, viro apostolicis laboribus et martyrii denique laurea clarissimo. Quae quidem initia tanto praestantiora extiterunt, quanto et tempora et loca periculosius patebant funesto cum Ecclesia romana dissidio ab orientalibus erumpenti. Coepta patris institit perfecitque STEPHANUS, christianus princeps spectatissimi exempli, divinae in vos benignitatis consiliis magno animi et operae ardore obsecutus. Qui merito gentis vestrae firmamentum praecipuum ac lumen ideo salutatur, quod eam, religionis verae beneficio, non modo ad sempiternae adeptionem salutis, summum bonorum omnium, instruxit, sed ceteris etiam expetendarum rerum praesidiis auxit et nobilitavit. Eo ipso pincipe, qui pietate excelsa sceptrum suum augustae Dei Matri et beatissimo Petro oblatum dedicatumque voluit, inita est inter romanos Pontifices et reges populumque Hungariae illa studiorum officiorumque vicissitudo, quae a Nobis alias est collaudata. Eiusdem coniunctionis sacratum quasi vinculum ad perpetuitatem fuit corona regia, Christi Servatoris et Apostolorum iconibus distincta, quam Stephano Silvester II. decessor Noster dono misit, quum regium ei attribuit nomen, quod apud vos Christi fidem longe lateque diffuderit[1]. Illud autem est commemoratu dignum, quod simul Hungarorum comprobat in obsequio Petri constantiam, ut scilicet eadem corona varias gravesque temporum procellas salva pertulerit, pristino fulgens honore, perinde semper habita religioseque custodita tamquam regni decus maximum et praesidium.

Eiusmodi auspiciis factum est, ut crescens opibus Hungaria easdem ingressa sit vias, quibus populi incedebant christianae Europae adolescentis, et proprium generis ingenium, validum erectumque, eo felicius ad omnem virtutis humanitatisque appulerit laudem. Inde, praeter commoda et ornamenta cetera,

[1] Clemens XIII P. M. in alloc. Si qui militari, die 1 oct. an. MDCCLVIII.

haud exiguus provenit hominum numerus, qui sanctitate vitae, doctrina, litteris, artibus, gestis muneribus, semetipsos et patriam verissime illustrarunt. — Atque rem sane optimam ii moliuntur, qui, ut allatum est, talium religionis promeritorum selectam copiam, monumentis ex oblivione et silentio eductis, in lucem per sollemnia ipsa proferendam oculisque exponendam curant. Porro monumenta litterarum, quum vestra, tum ea quibus apostolica Nostra tabularia abundant, summa consensione illud testantur quod permagni interest, praesertim hoc tempore, reputare. Videlicet quales fuerint apud maiores vestros Ecclesiae partes in iure publico sive constituendo sive administrando: eius certe sapientia, disciplina, aequitas, cunctis ordinibus libentissimis, usquequaque influxit. — Civilis praeterea libertatis, pro qua populus vester nunquam destitit propugnare, Pontifices romani tutores vindicesque se, quodcumque illa in periculum ac discrimen vocata est, vel rogati vel ultro praebuerunt. Id saepius olim accidit; tunc in primis quum impetus acerrimorum fidei sanctae hostium oportuit refutari. Qua in parte nemo quidem unus non consenserit, clades teterrimas, quae simul plerisque ex occidente populis imminebant, Hungarorum constantiâ invicta esse depulsas; nulli tamen obscurum est, ad eam eventuum felicitatem decessores Nostros contulisse multum, suppeditata pecunia, missis auxiliis, conciliatis foederibus, praesidio caelesti exorato. Id potissimum praestitit Innocentius XI; cuius perennat nomen, ab utroque clarum insigni facto, liberatâ nempe circumsedentibus infeste armis Vindobona, et Buda, urbe primaria vestra, post diutinam oppressionem magnifice vindicata. — Item Gregorio XIII. immortale in gentem vestram stat meritum. Quum enim et istic, ob studia novarum rerum ex finitimis infusa populis, religio graviter laboraret, saluberrimum ille consilium, quod iam aliis pro nationibus sapienter liberaliterque perfecerat, idem pro Hungaria, tamquam insigni et amplo christiani orbis membro, suscepit. Scilicet collegium vobis in Urbe condidit, quod deinde Germanico adiungendum censuit, in quo delecti alumni ad doctrinas virtutesque sacerdotio dignas exquisitius instituti, operam ecclesiis vestris fructuosiorem aliquando navarent: id quod non intermissa ubertate evenit, multis etiam eductis qui episcopalem gradum magna laude parique Ecclesiae et civitatis decore tenuerunt.

Isthaec Nos similiaque beneficia quae continuâ Ecclesiae gratia sunt in genus vestrum profecta, libentes agnovimus non tam esse patriis consignata fastis, quam in animis civium alte manere insculpta. Instar omnium locuples testis est, inde a saeculo quinto decimo, Ioannes ille Hunyady, cuius consilium et fortitudinem nunquam Hungaria non efferet memor: is igitur grate diserteque affirmavit: Haec patria, nisi stetisset fide, opibus, reor, non fuisset statura: eodemque regni moderatore, ordines cuncti, communi ad Nicolaum V. epistola, professi sunt: Utcumque sumus, Apostolica maxima gratia enutriti consistimus. Quibus testificationibus tantum abest ut consecutae aetates quidquam ademerint ponderis, ut non minimum potius addidisse, beneficiis auctis, videantur. — Emergitque in Hungaris,

quemadmodum id semper magno opere enisi sint praecipuaeque sibi duxerint gloriae, ut regnum suum Apostolicae Sedi, tamquam peculiare et deditissimum, quam maxime obstrictum tenerent. Huic rei complura quidem ex actis publicis suffragantur; vel litterae a regibus et optimatibus ad Pontifices romanos summa cum pietate perscriptae, vel exempla magnanimae strenuaeque virtutis, quae, ante etiam quam contra irruentes Mahometanorum copias contenderet, suppetias venit Ecclesiae, ad iura eius tutanda ulciscendasve perduellium iniurias. At, ne fusius ea persequamur, satis loquuntur quae multis modis intercessere officia regi Ludovico Magno cum Innocentio VI. et Urbano V. plena fidei et observantiae, plena benevolentiae et laudis. Eaque sunt commemorabilia quae Mathias rex Paulo II. rescripsit, adhortanti ut nomini catholico, ab Hussitis in Bohemia afflicto, ope valida subveniret: Ego me, inquit, sanctae romanae Ecclesiae et vestrae Beatitudini, una cum regno meo totum dedicavi. Nihil mihi tam arduum, nihil adeo periculosum Dei in terris Vicarius, immo Deus ipse iubere potest, quod suscipere non pium et salutare existimem, quod non intepridus aggrediar, praesertim ubi de solidanda fide catholica et de contundenda perfidia impiorum agitur .... Quibuscumque religionis hostibus occurrere opus est, ecce Matthias simul et Hungaria .... Apostolicae Sedi et vestrae Beatitudini devoti manent, aeternumquae manebunt. Nec vero vel Regis dictis, vel Pontificis expectationi res defuit; manetque posteritati gravissimum documentum. — Huc praeterea spectant, tamquam fidelis admodum voluntatis praemia, eae commendationes non paucae nec mediocres, quibus ab hac Sede Apostolica dignatum est genus vestrum; singulares item honores ac privilegia, quae vestris regibus ab ipsa sunt impertita. Libet autem Nobis, praesentemque celebritatem omnino addecet, illustriorem quamdam paginam excitare ex amplo diplomate, quo Clemens XIII. Mariae Theresiae, reginae Hunguriae, eique in eodem regno successuris apellationem Regis Apostolici, privilegio vel consuetudine inductam, pro potestate confirmavit. Hoc igitur Pontificis praeconio, ut iam patres atque avi, nepotes ipsi fruantur: „... Florentissimum Hungariae regnum, ad christianae ditionis et gloriae terminos „proferendos, vel propter bellicosissimae gentis fortitudinem omnium aptissimum, „vel propter locorum naturam opportunissimum adhuc quidem semper habitum „est et fuit. Neque vero quisquam ignorat quam multa et quam egregia facinora „pro tuenda propagandaque Iesu Christi religione gessit nobilissima Hungarorum „gens; quam saepe manus conseruit cum teterrimis hostibus, iisdemque ad commu„nem christianae reipublicae perniciem erumpentibus suo veluti corpore aditum „interclusit, maximasque de illis victorias reportavit. Celebrantur ea quidem fama, „clarissimisque prodita sunt monumentis litterarum. At silentio nullo modo praeterire „possumus Stephanum illum sanctissimum fortissimumque Hungariae principem, „cuius momoriam caelestibus honoribus consecratam atque in Sanctorum numero „collocatam rite veneramur. Eius autem virtutis, sanctitatis, fortitudinis vestigia „extant istis in locis ad laudem Hungarici nominis sempiternam. Neque eius pul-

„cherrima exempla virtutum reliqui in regno successores non sunt perpetuis tem-„poribus imitati. Quamobrem nemini mirum videri debet, si romani Pontificis „Hungaricam nationem eiusdemque principes et reges, ob maxima et egregia „illorum erga catholicam fidem et romanam Sedem merita, amplissimis semper „laudibus ac privilegiis condecoraverint. Quale est illud in primis sane honorificum, „quod ante reges, quando prodeunt in publicum, tamquam splendidissimum Apo-„stolatus insigne, Crux praeferatur, idque ut ostendatur Hungaricam nationem „atque eius reges gloriari unice in Cruce D. N. Iesu Christi; atque in eo signo „pro catholica fide et dimicare semper et vincere consuevisse[1]".

Iamvero, quamquam tam praeclaris hominum ac rerum recordationibus sollemnia commendari vestra magnisque laetitiae significationibus exornari perpulcrum est, res tamen ipsa suadet ut aliquid spectetur amplius, quod fluxum non sit idemque communi bono solida afferat incrementa. Caput est, ut se respiciat Hungaria: et conscientia nobilitatis religiosissimorum patrum impulsa, nec ignara temporum, ad proposita digna nitatur. Vos nimirum, cuiuscumque ordinis estis, appellat cohortatio Apostoli: State in fide, viriliter agite et confortamini[2]: eique concinat sane oportet una mens omnium et vox: Teneamus spei nostrae confessionem indeclinabilem[3]; Non inferamus crimen gloriae nostrae[4]. — Saeculi cursum universe contuentibus dolendum certe, Venerabiles Fratres, homines passim esse, eosque in sinu Ecclesiae nutritos, qui religionem catholicam neque opinione neque actione vitae proinde colant ac digna est, paremve propemodum faciant cuilibet religionis formae, atque etiam suspectam invisamque habeant. Vix autem attinet dicere quale illud sit, praestantissimam hanc patrum hereditatem degeneri sensu repudiare, et quam ingrati sit improvidique animi beneficia eius, tum diu parta agnoscere nolle, tum in posterum expectanda negligere. Siquidem in sapientia institutisque catholicis virtus et efficientia inest, prout initio monuimus, mira prorsus et multiplex ad humanae societatis bonum; neque ea cum aetatibus exarescit, sed eadem semper et vivida, novis item temporibus, modo ne opprimatur, constanter est profutura. — Quod propius attingit populum vestrum, iam ei Nos de religione, per superiores litteras adsimilesque curas, satis consuluisse existimamus, aeque periculis denunciatis ab illa prohibendis, aeque adiumentis propositis quae ad eius libertatem dignitatemque aptius conducerent. Et quoniam a re religiosa res civilis dissociari nequit, huic etiam curationem opemque affere, quod plane cohaeret cum Apostolico officio, vehementer studuimus. Nam quae Nobis visum est convenienter temporibus vestris identidem suadere et praescribere, ea non exiguam partem, ut probe meministis, publicae quoque saluti ac prosperitati vertebant. Quod si, hoc

1 Epist. Quum multa alia die XIX. aug. an. MDCCLVIII.
2 I. Cor. XVI., 13.
3 Hebr. X., 23.
4 I. Machab. IX., 10.

ipso in genere, coniuncta bonorum studia impensius quotidie consiliis monitisque Nostris sint responsura, quidni eam spem amplectamur quae ex hac saeculari memoria letior efflorescit et quasi praelucet ad communium votorum exitum maturandum ? Nemini sane civi optimo non id in votis fuerit, ut, sublatis dissentiendi causis, suus Ecclesiae ne abnuatur honos, ex quo pariter civitati luculentius niteat suus, in foedere ductuque avitae religionis. Inde fiet ut auctoritas potestatum, mutua ordinum officia, institutio adolescentiae, talia plura recte se tueantur in veritate, in iustitia, in caritate : his enim maxime fundamentis praesidiisque civitates nituntur ac vigent. — Quae complexio bonorum ut apud vos habeatur qualis clariore patrum memoria fuit, id certe valiturum non minime est, si pietatis affectio erga romanam Ecclesiam, novis veluti auspiciis, ab eorum exemplo incitamenta capiat. Opportune quidem in publicis gaudiis illud etiam indictum novimus, ut honorificentissimum Stephani diadema insuetâ pompa per urbem principem, ad Sedem Comitiorum dedicandam, certa die deferatur ; nihil quippe cum gloria nationis regumque vestrorum tam est connexum, nihil cum recta civilis rei temperatione tam congruit, quam sacrum illud regiae potestatis insigne. At vero spe libet praesumere duplex praestabile emolumentum ex illa re facile oriturum. Alterum, ut in ordinibus atque in multitudine eo magis sacramentum firmetur obsequii fideique in augustam Domum Habsburgensem, quae idem diadema, ultro sibi a maioribus vestris delatum, ad felicitatem regni perpetuo gessit ; alterum, quod est huius propositi, ut copulata recordatio intimae patrum cum Cathedra Petri necessitudinis, quae per ipsum pontificale donarium rata sanctaque extitit, iisdem vinclis stabilitatem addat et robur.

Sciat autem gens Hungarorum illustris, omnino se posse ac debere auctoritati et gratiae confidere Sedis Apostolicae : quae nec immemor erit unquam rerum ab ipsa pro catholico nomine praeclare gestarum, et pristinum erga ipsam animum providentiae indulgentiaeque maternae retinet, retinebit. — Quantum est in Nobis, si quidquam adhuc vestrâ causa curavimus et effecimus, ea Deus perbenigne ad successum foveat, Nobisque consilio et ope sua sic adsit, ut liceat eo vel amplius rationibus vestris gratificari. Per hanc praesertim faustitatem respiciat Ille praesentissimo numine Regem vestrum Apostolicum, ordines, clerum, populum universum ; faciatque affluentes eorum copiâ bonorum, quae ipse nationibus regnisque promisit custodientibus iustitiam et pacem. Vos aeque respiciat omnes magna Domina vestra MARIA, unâque Stephanus et Adalbertus, iidem regni apostoli et patroni caelestes ; quorum salutari tutela, ab avis et maioribus tantopere explorata, cumulatiore in dies fructu laetemini. — Singulare votum summa caritate adiicimus. Fiat nimirum ut cives omnes, quos unus eiusdem patriae commovet amor eademque publicae gratulationis causa fraterno more coniungit, eos una eademque fides in felici complexu Ecclesiae matris aliquando devinciat.

Vos autem, Venerabiles Fratres, omni vigilantia diligentiaque pergite, ut

facitis, de populo vestro et de civitate mereri optime: auspicemque divinorum munerum et peculiaris benevolentiae Nostrae testem, Apostolicam benedictionem habete, quam singulis vobis cunctaeque Hungariae laetanti amantissime impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum die 1. Maii anno MDCCCXCVI, Pontificatus Nostri decimo nono.

LEO PP. XIII.

1623
1896

(Facultas patenas et calices benedicendi Vicario Capit. concessa.)

Beatissime Pater. Franciscus Troll Protonotarius Apostolicus, Vicarius Capitularis Dioeceseos Quinque Ecclesiarum, ad pedes S. V. provolutus, humillime petit facultatem consecrandi Calices et Patenas. Et Deus. —

Quinque Ecclesiarum. Sacra Rituum Congregatio utendo facultatibus sibi specialiter a Ssmo Domino Nostro Leone Papa XIII. tributis, benigne annuit ut Rsmus Orator utpote qui Pontificalium usum habet, consecrationem Patenarum et Calicum in usum Ecclesiarum suprascriptae Dioeceseos, perdurante munere Vicarii Capitularis, perficere valeat; dummodo formam adhibeat in Pontificali Romano praescriptam titulo „de Patenae et Calicis consecratione". Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 18. Aprilis 1896. † CAI. Card. ALOISI-MASELLA. S. M. C. Praef. A. Tripepi S. R. C. Secretarius. (L. S.)

1624
1896

(Facultas altaria consecrandi Vicario Capit. concessa.)

Beatissime Pater. Franciscus Troll, Protonotarius Apostolicus, Vicarius Capitularis Dioceseos Quinque Ecclesiarum, ad pedes S. V. provolutus, humillime petit facultatem consecrandi Altaria portatilia. Et Deus.

Quinque Ecclesiarum. Sanctissimus Dominus Noster Leo Papa XIII. referente me infrascripto Cardinali Sacrae Rituum Congregationis Praefecto, benigne indulgere dignatus est, ut Rsmus Orator, usquedum munus Vicarii Capitularis perduraverit, ac urgente necessitate, Altaria portatilia consecrare valeat; adhibito tamen oleo, ab aliquo Episcopo pacem et communionem habente cum Apostolica Sede, ad hoc consecrato. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 5. Maii 1896. † CAI. Card. ALOISI-MASELLA S. M. C. Praef. A Tripepi S. R. C. Secretarius. (L. S.)

Quiqui itaque e VClero diocesano patenas et calices benedicendos habent, iis omnibus, durante vicariatus mei munere, servitium meum pronissime offero.

Una significo altaria portatilia consecrata paulopost apud d. directorem sacristiae Eccl. Cathedr. obtineri posse.

1625
1896.

A. K. D. *Josephus Pintér* em. vad. et parochus Bonyhádensis ob inveteratum morbum, qui dicitur: strictura oesophagi iuxta testimonium medici dr. Eduardi Pázsitzky ad munia parochialia permanenter inhabilis redditus, ab initio futuri anni pensione donari petit.

Quapropter in sensu puncti 6. statutorum pensionalium vadiaconos districtuales praesentibus provoco, ut vota fratrum districtualium intuitu applacidandae annuae pensionis expetant et *usque finem mensis Junii* a. c. mihi substernant.

1626
1896

Ord. minist quoad conscriptionem proventuum ac erogationem beneficiorum.)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. Ad. 1252. eln. szám. Méltóságos püspök ur! Ő csász. és ap. kir. Felségének Bécsben, 1895. április hó 16-án kelt legfelsőbb elhatározásában foglalt legkegyelmesebb rendelkezés értelmében adtam ki f. évi márczius hó 17-én, 878. eln. sz. a. azon rendeletet, mely a lelkészek és segédlelkészek jövedelmeinek és kiadásainak összeirására vonatkozik. Ezen rendeletet követte f. hó 16-án, 1252. eln. sz. a. kiadott második rendeletem, mely az egyházi nagyjavadalmak összeirására vonatkozik.

Mindkét rendeletem a hivatalos lapban közöltetvén, azt hiszem Méltóságod azokról addig is előleges tudomást venni méltóztatott, mig a kellő számban kinyomatott példányok, valamint az összeirás foganatositásához szükséges rovatos ívek stb. megküldhetők lesznek.

Az ez irányban eddig eszközölt eredménytelen kisérletek inditottak arra, hogy a nagyméltóságu püspöki kar ismételten nyilvánitott óhajához képest az állam részéről is a legnagyobb készséggel támogassam a kongrua rendezés nagy fontosságu ügyét s elfogadva a kongrua bizottság által megjelölt módokat a rendezés alapfeltételét képező összeirások megkezdésére az első lépéseket megtettem.

Csak az összeirások lelkiismeretes és pontos eszközlése fog világos képet adni a helyzetről. Igy tudható meg, milyen összeg szükséges a kongrua rendezéséhez, milyen források állanak itt rendelkezésre és nem kell-e esetleg az eddig tervezett forrásokon túl egyéb forrásokhoz is fordulni. Csak ezen tényezők alapos ismerése után lehet a kongrua-minimum megállapitása iránt számitásokat tenni és a felett tanácskozni.

Az összeirások azonban egyéb czéllal is birnak. Nevezetesen ez által fognak összegyűjtetni azon adatok, melyek az 1887. évi márcz. 22-én kelt legfelsőbb elhatározásban megjelölt öt nagyfontosságu ügy rendezéséhez szükségesek.

Czélja az összeirásoknak az is, hogy a hatósági közegek közreműködése mellett megállapitott és hitelesitett összeirások egyuttal a lelkészi jövedelmek egyes

ágainak jogalapját és mérvét is megállapitsák és igy a lelkészi járandóságok behajtását megkönnyebbitsék és előmozditsák.

Azt hiszem, ez a hármas czél teljesen indokolja, hogy az összeirások iránt a kormány nemcsak érdeklődik, de közegeinek kellő utasitásával mindent elkövet arra nézve, hogy ezen összeirások az emberileg lehető legnagyobb pontossággal eszközöltessenek.

Midőn ez igy van, az ügy érdekében a legmélyebb tisztelettel értesitem Méltóságodat, méltóztassék előzetesen is odahatni, hogy a bölcs kormányzása alatt álló egyházmegye papsága kellő felvilágositásokat és utasitásokat nyerjen az összeirásra vonatkozólag, hogy igy elhárithatók legyenek a nehézségek és akadályok.

Az a lelkesedés, melylyel a nagyméltóságu püspöki kar a szeretetnek ezen művét felkarolta és azon áldozatkészség, melyet ezen ügyben ismételten kifejezett, reménlem engedik, hogy most, midőn az első nagyfontosságu lépés történik, Méltóságod a legnagyobb készséggel fog a kivánt eredmény érdekében közreműködni és saját hatáskörében megteend mindent arra nézve, hogy a lehető legpontosabb és leglelkiismeretesebb eljárás utján foganatosittassék mind az, a mi a rendeletben foglaltatik, sőt meg fog tenni mindent arra nézve is, hogy ha esetleg a rendeletnek itt-ott hiányai mutatkoznának, azt az ügyszeretet és lelkiismeretesség pótolni, kiegésziteni törekedjenek. Valamint én is hajlandó vagyok kiadott utasitásaimnak az összeirási eljárás folyamán esetleg kimutatható hézagain a legnagyobb készséggel segiteni, mert minden törekvésemet arra irányzom, hogy a szeretet e nagy munkájának keresztülvitelében az állam és a katholikus egyház között a félreértésnek még csak árnya se keletkezhessék.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

Budapest, 1896. április hó 20-án. Wlassics.

Mélt. és főtiszt. Troll Ferencz trebinjei vál. püspök, nagyprépost, káptatalani helynök urnak. Pécsett.

A magyar királyi vallás és közoktatásügyi miniszternek 1896. évi márczius hó 17-én 878. eln. sz. a. kelt rendelete.

A latin és görög szertartásu lelkészek és segédlelkészek jövedelmeinek összeirása tárgyában.

1. §.

Ő császári és apostoli királyi felségének Bécsben, 1895. évi április hó 16-án kelt legfelsőbb elhatározása alapján a latin és görög szertartásu katholikus lelkészek és segédlelkészek jövedelmeinek összeirását, a belügy- és pénzügyminiszter urakkal egyetértőleg elrendelem.

2. §.

Az összeirás megkezdésének ideje 1896. évi junius hó 20-ik napja.

Az összeirás minden lelkészségben hatvan (60) nap alatt elkészitendő és az illetékes egyházmegyei hatósághoz beküldendő.

3. §.

Rendeletem vétele után az egyházmegyei hatóságok azonnal intézkednek, hogy a megyéjükhöz tartozó lelkészek és segédlelkészek jövedelmei és kiadásai közhitelü okiratokkal támogatott bevallások alapján összeirassanak.

4. §.

Az összeiráshoz szükséges rovatos iveket tartalmazó füzetkék kellő számban bocsáttatnak az egyházmegyei hatóságok rendelkezésére. Az összeirás minden lelkészségben három példányban lesz kiállitandó.

5. §.

Hogy az összeirás a kitüzött idő alatt megfelelő pontossággal legyen elkészithető, minden lelkész a legnagyobb lelkiismeretességgel tartozik azt elkészíteni. Ezért az egyházmegyei hatóság rendelete után elkésziti a bevallás és összeirás tervezetét és beszerzi a tételek igazolására szükséges okmányokat.

Bizonyitó okmányok kellékei a későbbi szakaszokban részleteztetnek.

Minden bizonyitó okmányt csak egy példányban kell csatolni.

6. §.

Az összeirásra vonatkozó összes okmányok bélyeg- és dijmentesek. Hasonlóképen bélyegmentesek azon beadványok, melyeket a lelkészek a bizonyitó okmányok beszerzése czéljából intéznek a hatóságokhoz.

A bélyegmentes okmányok ezen jelzéssel látandók el: „Kongrua ügyben bélyegmentes.“

Az okmányok kiállitására az illető hatóságok külön rendeletben utasittatnak.

7. §.

A lelkészi jövedelmekre és kiadásokra vonatkozó összeirást minden lelkész az esperes felügyelete alatt eszközli, mind a három példányt aláirja és az egyház pecsétjével ellátja.

Az esperes mind a három példányt láttamozza. Az esperesek bevallásának példányai a főesperes által láttamozandók.

8. §.

A kegyúrnak, vagy meghatalmazottjának aláirása is kikérendő. Ha ez kieszközölhető nem volt, ezen körülmény az összeirás végén följegyzendő.

9. §.

Az összeirási füzet „A“-val jegyzett első 21 táblája a lelkészek, az azután következő „B“-vel jegyzettt 3 tábla pedig a segédlelkészek jövedelmeinek és kiadásainak összeirására szolgál.

Minden lelkész csak a jövedelmeinek és kiadásainak megfelelő rovatos lapot használja.

10. §.

A lelkészi jövedelmekből a következők esnek összeirás alá:

a) fölbbirtoknál: ennek tiszta kataszteri jövedeime, valamint annak jövedelmezősége a helyben szokásos utolsó öt évi (1891—1895) haszonbér átlagok szerint. Eltérő jövedelmi összegek esetén mindig a magasabb ö sszeg szolgál a megállapitás alapjául. A plébániépület és a hozzá tartozó melléképületek, továbbá az udvar és a kert, az utóbbi mindazonáltal csak egy és fél katasztralis holdig nem képezi a jövedelem megállapitásának alapját.

b) Bérbe adott épületeknél: a bérjövedelem valóságos mennyiségben, mindazonáltal az adótörvények szerint megállapitott fentartási költség levonásával. Ez Budapesten 20%, Ó-Budán és oly városokban, melyek általános házbéradó alá esnek 25%, minden más helyen 30%.

c) Tőkéknél: a kamat jövedelem.

d) Hasznot hajtó jogok, jogositványok és iparüzletek tiszta jövedelme.

e) Az állandó járadékok és javadalmazások készpénzben, pénzértékben, terményekben vagy munkákban. A két utóbbiban a folyó, esetleg a canonica visitatióban, vagy más jogérvényes megállapodásokban foglalt megváltási árak szerint számitva. Behajtási költség czimen a brutto jövedelemből $^1/_6$-rész levonandó.

f) A helybeli templomvagyon bevételi maradványából huzott jövedelem, amennyiben ilyen maradványok javadalmazási czélokra fordithatók.

g) A stóla-illetmények a 21. §. értelmében kinyomozandó átalányösszegben.

h) Az anyakönyvi kivonatokért járó dijak, öt évi átalányösszeg szerint.

i) Az ezen bevallások ideje előtt határozott összegben megállapitott összes misedijak és istentiszteleti cselekményekre tett alapitványok jövedelme, ha azok beszámitásának az alapitólevél semmi határozmánya nem áll utjában.

k) A káplán (káplánok) jövedelmei czimén a rendszeres készpénzfizetés összege, a részökre tett mise-alapitványok jövedelme, a netáni stola és egyéb állandó jövedelmek az erre szolgáló bevallási iven („B“) egyenként felsorolandók.

11. §.

Bevallható kiadások:

a) A lelkészi jövedelmekre (10. §.) kirótt állami, törvényhatósági, községi és egyéb, valamely törvényen alapuló közteher, vizszabályozási költség, az egyházmegyei nyugdij és egyéb alapok részére fizetendő rendes évi járulék.

b) Az anyakönyvok vezetésével járó irodai költségek fedezetére az ezen czimen élvezett és bevallott jövedelem 10%-a.

c) A jövedelmet terhelő valamely kötelezettség czimén készpénzben vagy pénzértékben teljesitett fizetések. Ilyenek: a jövedelemből fizetett lakbér, segédlel-

készek ellátása, a lelkész javadalmazásához tartozó ingatlanokra felvett kölcsönök törlesztése és kamatai, lótartási átalány és fuvarköltség.

d) Ha az előző (10-ik §. i) pontjában jelzett alapitványi misék száma bizonyos szabályszerü és az illetékes egyházmegyei hatóság által meghatározott számot meghalad, ez esetben a más áldozárnak átengedett misedijak összege.

e) Nagyobb épületfentartási költségek, melyek a fennálló törvények és rendeletek szerint a javadalmast terhelik, valamint azon rendkivüli költség, mely a vizszükséglet biztositása czéljából felmerülhet. A bérépületekre torditott vizvezetéki, világitási és más, lakhatóság feltételeit biztositó, állandó költségek.

12. §.

Nem képezheti bevallás tárgyát:

a) A személyes állást (háztartást) illető, a földbirtok mivelésével járó és a plébániai épületek jókarban tartásának kötelezettségétől származó kiadások, amennyiben ez utóbbiak husz forintot meg nem haladnak.

b) Személyes adósságok, ezek kamatai és törlesztési részletei és a kártéritések.

Jövedelmek bevallása

13. §.

Az összeirási füzet czimlapján feltüntetendő az egyházmegye, a törvényhatóság és a plébánia neve, valamint az, hogy a lelkészség mely szertartáshoz tartozik.

14. §.

Az 1. lapon bejegyzendő az egyházmegye, a törvényhatóság és a lelkészség neve. Továbbá a rendszeresitett segédlelkészi állomások és a tényleg alkalmazott segédlelkészek száma és pedig betükkel kiirva.

Ugyanezen lap rovatába mindenek előit az anyaegyház neve irandó, azután pedig „Ehhez tartozó fiókegyházak“: czimén folyó szám alatt a fiókegyházak, majd azután az egyes puszták, szállások, bánya- és ipartelepek, a külön álló malmok és korcsmák stb. sorolandók fel. Ugyanezen rovatba jegyzendő a plébánia keletkezésének ideje. Az erre vonatkozó okmány másolatát mellékelni kell.

A második rovatba feljegyzendő az első rovatban felsorolt helyek távolsága az anyaegyháztól, kilométerek szerint.

A 3-ik rovatba kell irni a plébánia kötelékébe tartozó és ott állandó lakhelylyel biró hivek létszámát az anya- és fiókegyházak szerint külön-külön.

A 4-ik rovatba irandó a kegyúr neve. Ha többen vannak, valamennyié. Ha a kegyuraságot a „közbirtokosság“, vagy más jogi személy birja, akkor csak ez jelölendő meg. Ugyanezen rovatban jegyzendő fel a kegyuraság jogalapja. (Királyi adományozás, főkegyuri jóváhagyással ellátott szerződés, alapitás, gyakorlat.)

Az 5-ik rovatba jegyzendők az emlitésre méltó, különleges tények. Különösen, ha a kegyuraságra nézve valami különös körülmény forogna fenn. Ugyan-

ezen rovatba kell jegyezni a plébánia keletkezésére és esetleg a kegyuraság jogalapjára vonatkozó okmány másolatának jelzését ilyképen: ad A I. 1) ad A. 1. 4.

15. §.

A II. rovatos lap első rovatában felsorolja a lelkész a plébániához tartozó ingatlanokat egyenként, (A bérépületeket nem,) u. m. a lakóházat, a melléképületeket, a belső telket és a külső birtokot művelési ágak szerint.

2-ik rovatban feljegyzi az ingatlanok térmennyiségét a kataszteri felvételek szerint és a kataszteri tiszta jövedelmet.

A 3-ik rovatba irandó a földbirtokok haszonbérjövedelme a hasonló minőségü földekre helyben vagy azon a vidéken szokásos haszonbérek (1891—1895.) öt évi átlaga szerint, akár vannak azok haszonbérbe adva, akár nem.

A 4-ik rovat, melynek ezen czime van: „Megállapitott jövedelem“, ugy ezen, mint a többi lapokon is üresen hagyandó, mert ezt a törvényhatósági felülvizsgáló bizottság fogja kitölteni.

Az 5-ik rovatba irandó a kataszteri tiszta jövedelmet és az ötévi átlagos bérjövedelmet igazoló okmány jelzése igy: ad A II. 2., ad A II. 3. Ugyanezen módon jelzendők a többi lapokon is az egyes tételeket igazoló okmányok.

A kataszteri tiszta jövedelmet a hitelesitett birtokivvel kell igazolni. A szokásos haszonbérjövedelmet a haszonbéri szerződés másolatával vagy a községi (városi) elöljáróság bizonylatával kell igazolni.

A haszonbéri szerződés másolatát a községi elöljáróság, illetve a polgármester hitelesiti.

A községi bizonylatot kis- és nagyközségben a főszolgabiró, esetleg saját észrevételeinek feljegyzése mellett, aláirni köteles.

A kataszteri tiszta jövedelem bejegyzésénél a plébánia épület és a hozzá tartozó melléképülek, továbbá az udvar és kert (ez utóbbi egy és fél kat. holdig) figyelmen kivül hagyandók.

Ott, ahol a tagositási per még nincsen befejezve s ennélfogva a lelkész legelő- és erdőilletménye nem tudható, ezen illetmények tényleges haszna az (1891—1895.) öt évi átlag szerint a községi (városi) elöljáróság által kiállitott bizonylattal igazolandó.

Ezen bizonylatokat kis- és nagyközségekben a főszolgabiró is aláirja.

16. §.

A III-ik lap első rovatában felsorolja a lelkész a plébániai bérépületeket vagy épületrészeket, röviden megjelölve azok rendeltetését.

A 2-ik rovatban felsorolja ezek brutto jövedelmét, a 3-ik rovatban a 10. §. b) pontja értelmében megállapitott tiszta jövedelmet. Mindezt igazolja a községi (városi) elöljáróság bizonylatával.

17. §.

A IV-ik lap első rovatában felsorolandók a hasznot hajtó jogok és jogositványok, valamint iparüzletek, u. m. malomtartás, malommércze, halászat, fahasználat legeltetés, makkoltatás stb. Pontosan megjelölendő, valjon ezek a lelkészt a községgel vagy a földesurral közösen birt erdőből, halastóból stb. illetik-e meg, vagy a saját erdejéből, halastavából stb.

A 2-ik rovatban ezen jogokból, jogositványokból és ipartestületekből eredő haszonvételek pénzértékét kell feljegyezni egyenként.

A 3-ik rovatba irandó az összes jövedelem készpénzben.

A haszonvételek pénzértéke a létező bérszerződések hiteles másolatával igazolandó. Ha ilyenek nincsenek, az öt évi (1891—1895.) átlagos haszonvételt a községi (városi) elöljáróság igazolja, amely bizonylatot kis- és nagyközségben a főszolgabiró is aláir.

18. §.

Az V-ik lap első rovatába bejegyzi a lelkész mindazon szolgáltatásokat, melyeket a plébániákhoz tartozó hivek évenként visszatérőleg akár párbér, akár más név alatt készpénzben vagy terményekben teljesiteni tartoznak és pedig az anya- és fiókegyházak szerint külön-külön.

Ezen bejegyzésnél tüzetesen ki kell tüntetni az egyéni szolgáltatás jogalapját, mértékét és módozatát. Nevezetesen azt is, valjon a szolgáltatás párok, házak, telkek vagy igásmarhák szerint történik-e? Valjon az özvegy férfiak és nők fizetnek-e és ha igen, mily arányban! Ha ugyanazon plébániában az egyes szolgáltatások kulcsa, illetve módozata különböző, például a pénzbeli szolgáltatás páronként, a terménybeli szolgáltatás házak vagy telkek szerint történik, akkor ezen szolgáltatások egymástól elkülönitve jegyzendők be. Minden egyes szolgáltatásnál fel kell jegyezni a szolgáltatásra kötelezettek számát is.

A 2-ik rovatba jön a szolgáltatások pénzértéke ugy, amint az a fennálló jog szerint a lelkészt megilletné, habár az tényleg be nem folyik is; ellenben a 3-ik rovat arra szolgál, hogy abban a lelkész a tényleg befolyó jövedelmet jegyezze fel az 1891—1895. öt év átlaga szerint.

A szolgáltatások jogalapja, mértéke és módozata a canonica visitatio vagy más alapokmány ide vágó tételének másolata által igazolandó, mely a községi (városi) elöljáróság és a kerületi esperes aláirásával hitelesitendő.

Ezen másolatokat az esperesek bevallásánál a főesperes irja alá.

A természetbeli szolgáltatások pénzértékét, ha erre nézve a canonica visitatio nem tartalmaz rendelkezést, a helyi árak 1891—1895. öt évi átlaga szerint a községi (városi) elöljáróság állapitja meg. Ezen megállapitást kis- és nagyközségekben a főszolgabiró, esetleg észrevételeinek feljegyzése mellett aláirni köteles.

A szolgáltatásokból tényleg befolyó évi jövedelem első sorban a lelkész párbérnaplója alapján, az 1891—1895-ig terjedő öt év átlaga szerint állapittatik

meg és ez esetben bizonyitó okmány gyanánt a párbérnaplónak az esperes által gondosan átnézett és hitelesitett másolata szolgál. Ha ilyen napló nem létezik, akkor a tényleg befolyó évi jövedelmet a községi (városi) előljáróság által kiállitott bizonylattal kell igazolni, amely bizonylatot a kerületi esperes esetleg észrevételeinek feljegyzése mellett aláirni tartozik.

A tényleg befolyó jövedelem pénzértékének egy hatodrésze behajtási költség czimén levonandó és a törvényhatósági felülvizsgáló bizottság a „Megállapitott jövedelem“ rovatába a levonás után fenmaradt összeget fogja beiktatni.

Ha valamely szolgáltatás merőben a szokáson alapulván, sem a canonica visitatio, sem más hitelt érdemlő okirat által nem igazolható, a lelkész az erre vonatkozó bizonylatot a szolgáltatásra kötelezettektől szerzi meg. Ha ezek a bizonylat kiadását bármi okból megtagadnák, az illetékes elsőfoku közigazgatási hatóság, a nyugvó szolgáltatás alanyát, mértékét és módozatát jegyzőkönyvileg állapitja meg és ezen jegyzőkönyv fog bizonyitékul szolgálni.

19. §.

A VI-ik lap első rovatában a hivek által teljesitett munkabeli szolgáltatásokat kell feljegyezni ugyanazon elvek szerint, a melyek a pénz és terménybeli szolgáltatásokra nézve az előző (18.) szakaszban előirvák.

Itt is tüzetesen fel kell tüntetni az egyéni szolgáltatás alanyát, mértékét és módozatát: valjon kik és minő (kézi vagy igás) munkát tartoznak teljesiteni és mennyi a szolgáltatásra kötelezettek száma az egyes munkabeli szolgáltatásoknál, valamint összesen.

A 2-ik rovatban a lelkészt jogilag megillető szolgáltatások pénzértékének egyenkénti és összes feljegyzése következik; a harmadik rovatba pedig a tényleg teljesitett szolgáltatások pénzértéke az 1891—1895. öt év átlaga szerint jegyzendő fel.

A bizonyitó okiratokra nézve az előbbi (18.) szakaszban megállapitott módozatokat kell szem előtt tartani és a törvényhatósági felülvizsgáló bizottság a tényleg teljesitett szolgáltatások pénzértékének egy hatod részét, behajtási költségek czimén itt is levonja.

20. §.

A VII-ik lap első rovatában feljegyzendők az esketési, avatási és temetkezési stóladijak az egyházmegyei szabályzat vagy a helyi szokás szerint. Ott, hol a házszentelésért járó koleda is a stóladijak közé számittatik, az e czimen fennálló pénzbeli és természetbeli szolgáltatások egyéni mértékét és módozatát is fel kell tüntetni, valamint a szolgáltatásra kötelezettek számát.

2-ik rovatba irandó a stólaköteles cselekmények száma osztályonként és összesen az (1891—1895.) öt évi átlag szerint.

A 3-ik rovatba a lelkészt jog szerint megillető jövedelmet kell beirni.

A 4-ik rovatba a tényleg befolyó jövedelem jegyzendő az 1891—1895-ig terjedő öt év átlaga szerint.

A stóladijak egyéni mértékét az egyházmegyei szabályzat, a canonica visitatio vagy más, a gyakorlatot tanusitó okmány másolatával kell igazolni, melyet az esperes (ezeknél főesperes) hitelesit.

A stólaköteles cselekmények öt évi átlagos számát az anyakönyvi adatok és a plébánia-napló alapján az esperes (főesperes) által kiállitott bizonylattal kell igazolni.

A felszámitható stóladijak mennyiségét végérvényesen az egyházmegyei hatóság állapitja meg.

21. §.

A VIII-ik lap első rovatába az anyakönyvi kivonatok átlagos számát kell beiktatni az 1891—1895. terjedő öt év adatai szerint.

A 2-ik rovatba az anyakönyvi kivonatok után élvezett évi jövedelmet.

Az anyakönyvi kivonatok átlagos számát az esperes igazolja. Az esperesek bevallásában pedig a főesperes.

22. §.

A IX-ik lap első rovatában felsorolandó azon alapitványi tőkék összege, amelyek jövedelme a lelkészt illeti akár misék, akár egyéb egyházi cselekmények végzéséért, akár ilyenekre való kötelezettség nélkül. Tüzetesen megjelölendő, hogy az alapitványi tőkék miként vannak elhelyezve, valjon valamely közpénztárban, vagy magánfélnél adóslevél alapján és milyen magas kamatláb mellett?

A 2-ik rovat arra szolgál, hogy az alapitványi misék összes számát feltüntesse; a 3-ik rovatba pedig a mise és egyéb alapitványi tőkékből huzott összes kamatjövedelmet kell bejegyezni.

A mise és egyéb alapitványi tőkék után élvezett kamatjövedelmet az esperes (ezek bevallásánál a főesperes) által hitelesitett bizonylattal kell igazolni. Az esperes (főesperes) a lelkész által feljegyzett alapitványi tőkéket összehasonlitja. a lelkészi javadalom legujabb vagyonleltárával, a misealapitványokról vezetett naplóval és az utolsó, elintézett templomszámadással. A hitelesitett bizonylatban az összes mise és egyéb alapitványokat fel kell tüntetni, nevezetesen azokat is, amelyekre vonatkozólag nincsen alapitó levél, valamint az alapitványok következtében végzendő cselekmények nemét és számát, továbbá a tőkék elhelyezését és jövedelmezését.

Nem számitható be azon alapitványok jövedelme, amelyekre nézve az alapitó levél akként intézkedik, hogy az a lelkész kongruájába be ne számittassék. Továbbá nem számitható be az alapitványok kamatjövedelmének azon része, mely az alapitó levél értelmében nem a lelkészt, hanem az egyházat, az éneklőt, a szegényeket vagy más valakit illet.

23. §.

A X-ik lap első rovatába irandók azon pénzbeli és terménybeli szolgáltatások egyenként, melyeket a plébániai hitközség, vagy a politikai község (város)

párbér megváltás (aversio) vagy járandóság (deputatum) czimen a lelkész részére teljesiteni tartozik. Világosan kiteendő, vajjon a szolgáltatás a plébániai hitközséget vagy a politikai községet (várost) terheli-e, valamint az is, hogy a megváltás mikor történt.

A 2-ik rovatba vezeti be a lelkész a megváltott párbérből vagy járandóságból huzott jövedelem pénzértékét.

Ezen szolgáltatások jogalapja, mértéke és módozata a canonica visitatio vagy más alapokmány ide vonatkozó részének másolatával igazolandó, amely másolatot a községi (városi) előljáróság és az esperes (főesperes) hitelesitenek.

A terménybeli szolgáltatások pénzértékét az 1891 1895-ig terjedő öt évi helyi árak átlaga szerint a községi (városi) előljáróság bizonylatával kell igazolni. Ezen bizonylatot kis és nagy községekben a főszolgabiró, esetleg saját észrevételeinek feljegyzése mellett, tartozik aláirni.

24. §.

A XI. lap első rovatában feljegyzendő azon összeg, melyet a politikai község (város) házi pénztárából az 1868. évi 53-ik t.-cz. 23-ik §-a értelmében segély czimen fizet a lelkésznek.

Nem tévesztendő össze ezzel azon fizetés, melyet valamely szab. kir. város vagy más község (város) kegyuraság czimen teljesit mert ez utóbbit a következő XII-ik lapon a kegyurtól járó szolgáltatások rovatába kell bevezetni;

A segély czimén évenkint fizetetett összeget a községi (városi) előljáróság igazolja.

25. §.

A XII-ik lap első rovatában felsorolandók azon szolgáltatások egyenként, melyeket a kegyur készpénzben, terményekben vagy munkákban a lelkész részére teljesiteni tartozik, vagy pedig azon ingó és ingatlan tőkék, melyek a kegyuri terhek megváltása czimén átengedve lettek.

A 2-ik rovatban feljegyzi a lelkész a kegyur által teljesitett szolgáltatások vagy megváltási tőkék jövedelmét készpénzben.

A kegyuri szolgáltatások vagy megváltási tőkék a canonica visitatio vagy más alapokmány idevágó részének másolata által igazolandók, a mely másolatot a községi (városi) előljáróság és a kegyur hitelesitenek. Ha a kegyur a másolatot alá nem irta, az esperes ezen körülményt a másolatra indokolva feljegyzi és aláirja.

A terménybeli és munkabeli szolgáltatások pénzértékének megállapitása tekintetében a 18. és 19. §-ban előirt szabályok szerint kell eljárni.

Ha a kegyur valamely szolgáltatást nem teljesit, ezen körülményt a lelkész a „Bizonyitékok és észrevételek“ rovatában felemliti és a községi (városi) előljáróság által kiállitott bizonylattal igazolja.

A nem teljesitett szolgáltatást a „Megállapitott jövedelem“-be betudni nem lehet.

26. §.

A XIII-ik lap első rovatában a lelkész a vallásalapból, az egyházmegyei vagy más közalapból élvezett évi jövedelmeket egyenként felsorolja és pontosan megjelöli, hogy minő czimen, nevezetesen: kongrua kiegészités, állandó segély, lótartási átalány, vagy más czimen kapja-e azt?

A 2-ik rovatba összegezve irja be az ilykép élvezett jövedelmeket.

Minden ilyen jövedelmet azon pénztár bizonylatával kell igazolni, amely a fizetést teljesiti.

Azon összeget, a melyet a vallásalap vagy más közalap mint kegyur fizet, nem itt, hanem az előző XII-ik lapon kell bejegyezni.

27. §.

A XIV-ik lap első rovatában a lelkész egyenként beiktatja azon készpénzbeli és egyéb jövedelmeket, melyek őt káplántartás czimén akár a kegyurtól, akár a plebániai hitközségtől, akár a politikai községtől, (város) akár a vallásalapból vagy más közalapból megilletik.

A 2-ik rovatba összegezve irja be ezen jövedelmeket.

Az egyes bevételi tételeket a canonica visitatio vagy más alapokmány ide vágó részének az esperes (főesperes) által hitelesitett másolatával kell igazolni, vagy pedig azon pénztár bizonylatával, a mely a fizetést teljesiti.

28. §.

A XV-ik lap első rovatában feljegyzi a lelkész a templomvagyon bevételi feleslegéből huzott jövedelmet az 1891—1895-ig terjedő öt évről évenként, egyenként, amennyiben az ilyen felesleg a lelkész javadalmazására fordítható.

2-ik rovatba irja az emlitett öt évi jövedelem átlagát.

A lelkész jogát a templomvagyon bevételi feleslegének élvezetére a canonica visitatio vagy más alapokmány ide vágó részének az esperes (főesperes) által hitelesitett másolatával kell igazolni.

A jövedelem mennyisége az emlitett öt évi átlag szerint a templomvagyon számadásaiból állapitandó meg és az esperes (főesperes) által ennek alapján kiállitott bizonylattal igazolandó.

A kiadások bevallása.

29. §.

A XVI-ik lap első rovatában felsorolja a lelkész az általa élvezett jövedelmekre kirótt állami, törvényhatósági, községi vagy egyéb, valamely törvényen alapuló közterheket, továbbá a vizszabályozási költségeket, valamint azon kiadásokat, melyeket az egyházmegyei nyugdij és egyéb alapok számára fizetni tartozik.

A 2-ik rovatba összegezve vezeti be ezen kiadásokat.

Az egyes kiadási tételek az azokra vonatkozó adókönyvekkel, adóhivatali bizonylatokkal, vagy fizetési meghagyásokkal, a nyugdij és egyéb egyházi alapokra

való fizetések az esperes által kiállitott bizonylattal igazolandók. Az esperesek bevallásának ezen tételeihez szükséges bizonylatokat a főesperes állitja ki.

30. §.

A XVII-ik lap első rovatában feljegyzendő az anyakönyvi kivonatok átlagos jövedelmének 10%-a mint az anyakönyvek vezetésével járó irodai költség.

Az anyakönyvi kivonatok öt évi átlagos jövedelmének (21. §.) 10%-a csak ott vehető fel kiadásba, ahol az anyakönyvek vezetésével járó irodai költségek nem a templomvagyon jövedelméből fedeztetnek. Ezen körülmény az esperes (főesperes) által kiállitott bizonylattal igazolandó.

31. §.

A XVIII-ik lap első rovatában azon fizetéseket kell feljegyezni, melyek a lelkészi jövedelmet valamely kötelezettség czimén terhelik. Ide tartoznak, különösen olyan helyeken, melyeken a lelkész nem kap természetben lakást vagy lakbért, a tényleg fizetett lakbér összege; a segédlelkész (segédlelkészek) ellátása; a lelkészség javadalmazásához tartozó ingatlanokra felvett kölcsönök kamatai és törlesztése; lótartási átalány és fuvarköltség. Ellenben fel nem vehetők azon kiadások, melyek ezen rendelet 12-ik szakaszában felsorolvák.

A második rovatba ezen kiadások összegezve jegyzendők be.

A lakbér összege a szerződés másolatával igazolandó, a másolatot a községi (városi) előljáróság igazolja.

Egy segédlelkész tartásáért, hacsak szerződés vagy alapitvány következtében más intézkedés nem áll fenn, 200, azaz kétszáz frtnál több nem számitható fel. A tényleg, állandóan alkalmazott segédlelkészek számát az egyházmegyei hatóság igazolja.

Az ingatlanokon nyugvó kölcsönök törlesztése és kamatai fejében fizetett összeg az ide vonatkozó okmány másolatával igazolandó. A másolatot a községi (városi) előljáróság hitelesiti.

Mindazon lelkészek, akik a vallásalapból, vagy más forrásból lótartási átalány vagy fuvarköltség czimen jövedelmet élveznek és ezen jövedelmet a bevallási ivek XIII-ik lapján (26. §.) bevallották, itt kiadás gyanánt irhatják be. Ha a helyi körülmények, nevezetesen a fiókegyházak nagy távolsága egy vagy két ló tartását szükségessé teszik, a lelkész indokolt előterjesztésére, melyet az esperes (főesperes) véleményezés mellett ir alá, a törvényhatósági felülvizsgáló bizottság a lótartási átalány beszámitását azoknak is engedélyezheti, akik e czimen átalányt nem kapnak. Az igy engedélyezett, beszámitandó összeg azonban egy ló tartására 63 azaz hatvanhárom frtnál több nem lehet. E czimen ugyanis a vallásalap nagyobb összeget engedélyezni nem szokott.

Ha a helyi körülmények szerint állandó lótartásra ugyan nincs szükség, de a lelkésznek a fiókegyházak ellátása költséget okoz és ezen czimen semmi jövedelmet nem kap, a törvényhatósági felülvizsgáló bizottság a lelkésznek indokolt

és az esperes (főesperes) által támogatott kérelmére 50 azaz ötven frtot meg nem haladó fuvarköltség beszámitását engedélyezheti.

32. §.

A XIX-ik lap első rovatába iktatja a lelkész azon misék számát, melyek elvégzését más lelkésznek köteles átengedni, mert azokat maga elvégezni nem képes.

A 2-ik rovatba jegyzi az átengedett misék után járó dijak összegét.

Az elvégezhető misék számát minden egyházmegyében az egyházmegyei hatóság állapitja meg. Miután pedig a megállapitott számot meghaladó miséket más áldozárnak tartozik a lelkész átengedni, azért az ezek után fizetett összeget kiadásképen irja be. Ha az átengedett misékért az alapitó levélben semmi határozott összeg sem állapittatott meg, az egyházmegyében szokásos misedijak számitandók.

Az átengedett misék számát és azok után fizetett dijakat az esperes (főesperes) által kiállitott bizonylattal kell igazolni.

33. §.

A XX-ik lap első rovatában felsorolandók a nagyobb épületfentartási költségek, a melyek fennálló törvények és rendeletek értelmében a lelkészt terhelik, valamint azon rendkivüli költség, mely a vizszükséglet biztositása végett felmerülhet. Ugyanazon rovat alatt iktatja be a lelkész a bérépületekre forditott vizvezetéki, világitási és más, a lakhatóság feltételeit biztositó költségeket, megjegyeztetvén, hogy az ezen rendelet 16-ik §-a értelmében már levont épületfentartási költségek itt ujból le nem vonhatók.

A 2-ik rovat összegezi ezen költségeket.

A nagyobb épületfentartási költségek közé fel nem vehetők a plébániai épületek jókarban tartásának költségei, amennyiben e czimen az egyes tételek husz frtot meg nem haladnak.

A nagyobb épületfentartási költségeket az egyházmegyei hatóság igazolja annak kivételével, hogy az engedélyezett épitkezési költség mennyi ideig fogja a lelkészi jövedelmet terhelni. Az egyházmegyei hatóság igazolja továbbá a vizszükséglet biztositására engedélyezett költségek összegét.

A bérépületekre forditott vizvezetéki, világitási stb. költségeket a községi (városi) elöljáróság igazolja, a mennyiben az igazolásul szolgáló nyugtatványokat hitelesiti.

Ezen kiadások megállapitásánál az 1891—1895-ig terjedő öt év átlaga szolgál irányadóul.

34. §.

A XXI-ik lapon a jövedelmi és kiadási tételek az előző (I—XX.) összeirási lapok „Megállapitott jövedelem“ és „Megállapitott kiadás“ rovataiból jegyeztetnek be és egymással szembe állittatván, a végösszegek összehasonlitása fogja a lelkész tiszta jövedelmét megállapitani.

Een lapot nem a lelkész tölti ki, hanem a törvényhatósági felülvizsgáló bizottság az előző bekezdésben leirt módon. A megállapitott tiszta jövedelem számokkal és betükkel irandó ki és hiteleséül a törvényhatósági felülvizsgáló bizottság elnöke és jegyzője irja alá.

A segédlelkészi jövedelmek és kiadások bevallása.

35. §.

A „B"-vel jelzett XXII-ik lapon az első rovatban egyenként sorolandók fel a segédlelkészi jövedelmek és a 2-ik rovatba ezen jövedelmek összege irandó be.

A segédlelkészi jövedelmek igazolására ugyanazon intézkedés érvényes, a mely a fennebbi szakaszokban a hasonló természetü lelkészi jövedelmeknél előadatott.

A hol több segédlelkész van, mindenik jövedelme külön irandó be.

36. §.

A „B" XXIII-ik lap első rovatában kell feljegyezni a segédlelkészi kiadásokat egyenként és a 2-ik rovatban ezen kiadások összegét.

A segédlelkészek kiadásainak felszámitására nézve ugyanazon rendelkezések érvényesek, melyek a fentebbiekben, a lelkészek által beszámitható kiadásokra nézve részleteztetnek.

Az egyes kiadás tételei szinte a fentebbi szakaszokban előirt szabályok szerint igazolandók.

A segédlelkészi jövedelmekre és kiadásokra vonatkozó bevallást az esperes, a lelkész és az érdekelt (segédlelkészek) irják alá.

38. §.

A „B" XXIV-ik lapot a törvényhatósági felülvizsgáló bizottság a 34-ik §-ban meghatározott módon tölti ki.

Az összeirás bevégzése után követendő további eljárás.

38. §.

A egyházmegyei hatóságok az okmányokkal felszerelt összeirásokat átvizsgálják. Ha azokban ezen rendeletembe ütköző alaki hibákat vagy hiányokat találnak, kiigazitás, illetve pótlás végett a lelkésznek visszaküldik.

A lelkész a kiigazitást vagy pótlást a visszaküldés napjától számitott 15 nap alatt tartozik teljesiteni.

39. §.

Az egyházmegyei hatóságok állapitják meg a stóladijak mennyiségét (20. §.) a segédlelkészek számát (31. §.), az elvégezhető misék számát (32. §.) és a vizszükséglet biztositására szükséges költségeket (33. §.) A megállapitott tételeket az összeirási táblák megfelelő rovataiba bevezetik.

40. §.

Az egyházmegyei hatóságok az alakilag kifogás alá nem eső összeirásokat 21, azaz huszonegy, a javitás és pótlás végett visszaküldött összeirásokat pedig ujonnan való beérkezésüktől számitott 15, tizenöt nap alatt a később körülirandó törvényhatósági felülvizsgáló bizottsághoz teszik át.

41. §.

Minden törvényhatóság területén felülvizsgáló bizottság alakittatik, melynak elnöke a törvényhatóság első tisztviselője (alispán illetve polgármester) vagy ezek helyettese. Egyházi tagjai: az egyházmegyei hatóság három kiküldöttje; világi tagjai: a pénzügyigazgató, a tiszti ügyész, az illető járás főszolgabirája (törvényhatósági városokban az egyik tanácsos, rendezett tanácsu városokban a polgármester) illetve ezek helyettesei és a törvényhatóság egyik jegyzője mint előadó és jegyző-könyvvezető.

42. §.

A hol egy törvényhatóság területén két vagy több egyházmegye találkozik, ott minden érdekelt egyházmegye küld három-három meghatalmazottat, ezek azonban a felülvizsgáló bizottság tárgyalásain a szerint vesznek részt, a mint a tárgyalás alá kerülő lelkészségek jövedelmi összeirásai egyik vagy másik egyházmegyéhez tartoznak.

43. §.

A törvényhatósági felülvizsgáló bizottság azonnal megalakitandó.

Megkezdi müködését, amint valamely egyházmegyei hatóság az általa alakilag átvizsgált összeirásokat a bizottsághoz megküldi.

44. §.

A felülvizsgáló bizottság az összeirásokat plébániák szerint veszi tárgyalás alá (amely törvényhatóság területén két vagy több egyházmegye találkozik, egyházmegyénket csoportositva) és minden egyes jövedelmi és kiadási tételt megvizsgál. Határoz az iránt, hogy az okmányokkal támogatott bevallások az illető vidék viszonyainak megfelelően történtek-e?

Határozatait szótöbbséggel hozza. Szavazat egyenlősége esetén az elnök dönt.

Érvényes határozathoz az elnökön kivül legalább négy tag jelenléte szükséges.

Az előadó (jegyzőkönyvvezető) szavazati joggal nem bir.

45. §.

A törvényhatósági felülvizsgáló bizottság az összeirások tárgyalására határidőt tüz. A tárgyalásra az érdekelt lelkészek és segédlelkészek 15, tizenöt napi határidőre meghivandók. Elmaradásuk a tárgyalás menetét és a határozat meghozatalát nem akadályozhatja.

A tárgyalások kitüzésénél tekintettel kell lenni arra, hogy az egyes vidékek lelkészei ne ugyanazon napra hivassanak meg, mert igy a lelkészi teendők elvégzése

lehetetlenné tétetnék, hanem a meghivás ugy eszközlendő, hogy a lelkészi teendők esetleg helyettesitések által elvégezhetők legyenek.

46. §.

Ha a felülvizsgálat során arról győződnék meg a bizottság, hogy egyes jövedelmi ágak vagy kiadások bevallása hibásan történt, azok felderitése, helyesbitése vagy kinyomozása czéljából nyomozást rendelhet el és ennek eszközlésével a főszolgabirót, városokban a tanács valamely tagját bizhatja meg.

47. §.

A felülvizsgáló bizottság végleges megállapodásait az összeirási táblázatok ezen rovataiba vezeti be: „Megállapitott jövedelem“ és „Megállapitott kiadás“.

Ezen rovatok összegei szerint az összeirások végén (34. és 37 §§.) megállapitja minden egyes lelkész és segédlelkész tiszta jövedelmét és azt betükkel is kiirva, elnöke és a jegyző aláirásával hitelesiti.

48. §.

Az összeirás minden plébánia részére három példányban hitelesitendő.

Ezekből egy a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez; a másik a bevallást igazoló okmányokkal együtt az egyházmegyei hatóság irattárának; a harmadik pedig az egyházmegyei hatóság utján az illető lelkésznek lesz megküldendő.

49. §.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter az ide érkezett összeirásokat további eljárás végett a központi kongrua bizottsághoz teszi át.

50. §.

A törvényhatósági felülvizsgáló bizottság határozatai ellen úgy az érdekelt lelkész és segédlelkész, valamint bármelyik jelenlevő bizottsági tag a határozat hozatalától számitott harmincz nap alatt a központi kongrua bizottsághoz fellebezhet.

Amennyiben azonban a felebbezés alaptalannak bizonyulna, az esetleg felmerülő költségeket a felebbező tartozik viselni.

A központi kongrua bizottsághoz intézett felebbezés a törvényhatósági felülvizsgáló bizottság elnökénél irásban nyujtandó be.

A felebbezés alatt álló összeirás bizonyitó okmányokkal együtt fog a bizottság elnöke által a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjesztetni.

51. §.

A felebbezett és a törvényhatósági felülvizsgáló bizottság elnöke által a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez terjesztendő összeirások a központi kongrua bizottsághoz fognak áttétetni.

Ez a felebbezések fölött másodfokulag határoz és határozatáról a felebbezőt és az érdekelt lelkészt illetékes egyházmegyei hatóság utján értesiti.

52. §.

A legfőbb kegyúri jogból kifolyólag a vallás- és közoktatásügyi miniszter a vitássá vált összeirások felett való végleges határozatot magának tartja fenn.

Ezért a központi kongrua bizottság határozatával meg nem elégedő félnek a határozat vétele napjától számitott 15, tizenöt nap alatt jogában áll a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felebbezni.

A felebbezés a központi kongrua bizottságnál adandó be, mely a felebbezés alatt álló összeirást kellően felszerelve a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez terjeszti fel.

53. §.

Ha a felülvizsgálat során vagy később az derülne ki, hogy a lelkész vagy segédlelkész valamely jövedelmet elhallgatott vagy nem létező kiadást vallott be, amig azon a plébánián van, kongrua kiigazitásra nem számithat még azon esetben sem, ha olyan jövedelmet hallgatna el, amelyre ezen rendeletemben határozott utasitás nem adatott.

A kongrua kiigazitás igényének elvesztését a központi kongrua-bizottság mondja ki és határozatáról az érdekeltet illetékes egyházmegyei hatósága utján irásban értesiti.

54. §.

A központi kongrua bizottság ezen határozatában meg nem nyugvó fél jogositva leend a határozat kézbesitésétől számitott 15, tizenöt nap alatt közvetlenül a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felebbezni.

55. §.

Ha a lelkészi jövedelmek összeirása után valamely lelkészségben új jövedelmi források keletkeznek vagy egyes régiek megszünnek, vagy uj terhek keletkeznek és egyes régiek megszünnek: az illető lelkész köteles ezen változásokat előállásuk napjától számitott hatvan nap alatt az egyházmegyei hatóságnál bejelenteni és a jövedelem változására vonatkozó okmányok másolatait az esperes (főesperes) által hitelesittetni és a bejelentéshez csatolni.

Az egyházmegyei hatóság ezen bejelentéseket a központi kongrua bizottsághoz küldi fel. A további eljárásra nézve az 51. és 52. §§. intézkedései irányadók.

56. §.

A jövedelem változásaira vonatkozó bejelentés elmulasztása a kongrua kiegészitési igény elvesztését vonja maga után. E tekintetben az 53—54. §. intézkedései irányadók.

57. §.

Ezen rendeletem végrehajtására vonatkozó részletes utasitásokat, mintákat és magyarázatokat később fogom kiadni.

Ő cs. és ap. kir. Felségének legkegyelmesebb rendelkezése értelmében s a nmélt. egri érsek ur elnöklete alatt működő congrua-bizottság munkálata alapján kiadott és a lelkészi és segédlelkészi jövedelmek összeirására vonatkozó jelen miniszteri rendeletet oly czélból közlöm az egyházmegyei lelkészkedő papsággal, hogy azt addig is, mig a rovatos iveket s a rendelet kellő számu példányait leérkezésük után az egyes plébániahivataloknak megküldhetem, tekintettel az ügy nagy fontosságára, az összeirás megkezdése előtt beható tanulmány tárgyává tegyék s a jövedelmeket és kiadásokat igazoló okmányaikat mielőbb beszerezzék. (Dispositio.)

Fő ezen összeirásnál a jövedelmek és kiadások *lelkiismeretes, őszinte, pontos bevallása* nemcsak azért, mert a valóságnak meg nem felelő, vagy alakilag hiányos bevallás a felülvizsgáló bizottságok által visszautasittatik, hanem azon okból is, minthogy a lelkészi járandóságok behajtásánál s az egyes jövedelmi ágak, szolgálmányok és járulékok megváltásánál az ezen összeirásban feltüntetett adatok fognak alapul vétetni. A hibás összeirás tehát soha helyre nem üthető kárt okozhat a javadalomnak.

Az 53. §. szerint a lelkész vagy segédlelkész, a ki jövedelmeit hibásan vallotta be, a mig állomásán marad, kongrua-javitásra nem számithat, még azon esetben sem, ha oly jövedelemről volt szó, a melyre a rendeletben határozott utasitás nem adatott.

Tekintettel az ügy kiváló fontosságára, *a kerületi espereseket különösen felkérem*, hogy ezen jövedelmi összeirásnál a szabályszerü, egyforma eljárást s a pontos bevallást a helyi viszonyok ismeretétől támogatott éberséggel s a tőlük elvárható részrehajlatlan lelkiismeretességgel ellenőrizzék.

1627
1896

Felhivás. Az országos kath. tanitói segélyalap mindazon tagjai, kik az alapszabályok 8. és 15. §§-ai értelmében ösztöndijak és segélypénzek elnyerhetésére jogosultak, ezennel felhivatnak, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat az alapszabályok 20. §-ának e) pontja szerint az alesperes-kerületi alapgyüjtő-bizottság illetve az alperes-kerületi tanfelügyelői hivatal utján az illető egyházmegyei főtisztelendő hatósághoz folyó évi julius hó 15-ig indokolt javaslat kiséretében beterjeszszék. Tájékozásul megjegyzem, miszerint a központi bizottság határozata értelmében maga a folyamodvány, a benne foglalt adatok és indokok hitelesitése végett az illetékes plébános által aláirandó. Ezen, ily alakban való hitelesitést, sem községi, sem működési bizonyitványnyal helyettesiteni nem lehet. A jelentkezők nagy száma miatt — hogy minél többen részesülhessenek segélyben — figyelmeztetnek mindazok, akik az utolsó három év valamelyikében támogatásban részesültek, miszerint a segélypénzek ezidei kiosztásánál segélyre nem számithatnak. (Concurs. pro stipend. et subsid. fund. sub. regn. cath. docent.)

Tekintettel a beiratási időre, iskolai bizonyitványokat czélszerübb hiteles másolatban csatolni.

Azon folyamodványok, melyekhez tagsági könyvecske nincs mellékelve, vagy melyek nem az egyházi hatóság utján, vagy a kitüzött határidőn túl érkeznek be, nem fognak figyelembe vétetni. Esztergom, 1896. évi május hó 8-án. Dr. Roszival István, az orsz. kath. tanitói segélyalap központi bizottságának elnöke.

1628
1896

(Commendatur opera. Gerecze, Haszmann, Gálffy).

Commendantur opera:

1. „*A pécsi székesegyház különös tekintettel falfestményeire*“ (4 frt); „Vezető a pécsi székesegyházban“, „Führer im Dom zu Fünfkirchen“ (20 kr., 10 példány 1 frt 50 kr.) Irta dr. Gerecze Péter.

2. Haszmann „*Általános Neveléstan*“ forditották Virág Ferencz segédlelkész és Amberger Márton tanitó, Német-Bóly.

3. „A papság felügyelete alatt álló plébániák, templomok és alapok által fizetendő adók és illetékek kézikönyve“. Összeállitotta Pálffy Ferencz kir. pénzügyi titkár. Pozsony, ára 2 frt 50 kr.

4. „A magyarországi iskolákból kitiltott könyvek és térképek jegyzéke. 1869—1895.“ Kiadta a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister 1896. évi 1863. sz. a. kelt rendeletével a magyar kir. Tud.-egyetemi könyvnyomda. Budapest, 1896.

1630
1896

(Pályázat a dinnyeberki-i kánt.-tanitói állomásra.)

A bükösdi plébániához tartozó Dinnye-Berki fiókközség kath. kántortanitói állomására a f. é. XI. számu körlevélben közzétett pályázat határideje f. évi junius hó 13-ig meghosszabbittatik és ugyanekkor a választás megejtetik.

1631
1896

(Pályázati hirdetmény a bisztriczei kántortanitói állomásra.)

A felső-mindszenti plebániához tartozó „Bisztricze“ fiókközségi kántortanitói állomásra, f. é. II. körlevélben 391/1896 szám alatt hirdetett pályázat eredménytelen maradván, f. é. junius 30-ig ujolag kitüzetik.

1633
1896

(Pályázat a sztárai osztálytanitói állomásra.)

Sztára somogmegyei községben, az ujonan szervezett osztálytanitói állomásra f. é. julius 4-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme: 350 forint készpénz fizetés, egy, a legszükségesebb butorokkal ellátott szobából álló lakás és két öl tüzelőfa. Az osztálytanitó köteles a nagyobb vegyes osztályt önnállóan vezetni. A választás julius 7-én fog megejtetni. Tannyelv: magyar, horvátul is tudók előnyben részesülnek. Az állomás az 1896/97.iskolai év kezdetén elfoglalandó. A folyamodványok az iskolaszéki elnökséghez, Bogdására (Baranyamegye) intézendők.

1655
1896

A baranya-szent-istváni rom kath. elemi iskola osztálytanitói állomására f. é. junius 30-ikáig pályázat hirdettetik. Pályázhat oklevél nélküli tanitó vagy tanitónő is, köteles azonban az oklevelet egy év alatt beszerezni. Az orgonálásban és éneklésben jártas előnnyel bir. A javadalom áll 1 butorozott szobából, ágynemü nélkül, az iskolaépületben és 350 frt készpénzből egy polgári évre, havi részletekben fizetve. Tannyelv: német. Kérvények a plébánia hivatalhoz Szt-Istvánba (u. p. Baranya-Lőcs) intézendők. (Pályázat a b.-sz.-istváni osztálytanitói állomásra.)

1719
1896

Baranyabaáni rom. kat. plébániába kebelezett Bodolya fiókközségben, halálozás folytán, a kántortanitói állás üresedésbe jövén, julius 31-ig pályázat hirdettetik, választás auguszt 1-én ejtetik meg. Jövedelme: a) hitközségtől évi 550 frt. készpénz, negyedévi részletekben; b) 6 öl kemény hasábfa; c) 8 kat. hold 279 □ öl szántóföld, 568 □ öl kert, 1 kat. hold 558 □ öl rét haszonélvezete; d) 3 szoba, 1 konyha, 1 éléskamra 1 pincze, 1 padlás, melléképületben 1 tehénistálló, 1 pajta; e) kegyuraságtól 8 mérő kétszeres, 4 frt 20 kr. készpénz; f) malom és hivatalos utra fuvar és napidij. A favágatás és behordás a községet terheli. Földadót a tanitó fizeti. Az állomás szept. 1-én elfoglalandó, és csakis ezen időtől számitva élvezi a jövedéket. Pályázók rendes vagy segédtanitói állomáson teljesitett tanitói müködésüket hiteles szolgálati okmányokkal igazolni tartoznak. Magyar és horvát nyelv birása szükséges. Folyamodványok a ker. espereshez Baranya-Baánba intézendők. (Pályázat a bodolyai kántortanitói állomásra.)

Missi sunt coroperatores: *Stephanus Mozolányi* e Szakcs ad Tamási, *Christophorus Vörös* e Tótkeszi ad Szakcs, *Aloysius Pelcz* e Regöly ad Tótkeszi, *Paulus Francsics* e Mohács ad Regöly, *Aloysius Csizmadia* e Tamási ad Abaliget. (Personalia)

Datum 5. Ecclesiis, die 20-a Maii, 1896.

Franciscus a Paula Troll m. p.,
Vicarius Capitularis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei Episcopalis (B. Madarász) 1896.